

## Nr 237.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om varuskatt m. m.; given Stockholms slott den 25 april 1941.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om varuskatt;
  - 2) förordning angående skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten beträffande vissa varor;
  - 3) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;
  - 4) förordning om ändrad lydelse av 2 § 2 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker;
  - 5) förordning angående upphävande av förordningen den 22 december 1939 (nr 905) om industrisockerskatt;
  - 6) förordning angående upphävande av förordningen den 22 december 1939 (nr 906) om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap;
- dels ock* bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

*Ernst Wigforss.*

**F ö r s l a g**  
till  
**förordning om varuskatt.**

Härigenom förordnas som följer:

**Skattskyldighetens omfattning.**

1 §.

För vara, som är upptagen i en vid denna förordning fogad förteckning, skall, där den tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning eller ock införes till riket, enligt vad nedan sägs till staten erläggas särskild skatt (*varuskatt*).

2 §.

Skatten skall för vara, som tillverkas inom riket, erläggas av tillverkaren och för vara, som införes till riket, av den för vars räkning införseln äger rum.

3 §.

1. Skatten utgår med det procenttal av varans beskattningsvärde, som anges i förteckningen; dock skall den, som inom riket tillverkar skattepliktig vara, erlägga varuskatt med lägst femtio kronor för varje månad, varunder han enligt vad nedan sägs ägt bedriva rörelsen.

2. Beskattningsvärdet för vara, som tillverkats inom riket, är lika med det pris, tillverkaren i allmänhet betingar sig för varan vid försäljning till detaljhandlare eller, i fall där försäljning till detaljhandlare icke bedrivs, det pris, tillverkaren kan antagas hava betingat sig, därest sådan försäljning skett. I intetdera fallet skall varuskatten inberäknas i priset.

Det ankommer på kontrollstyrelsen att meddela närmare anvisningar rörande tillämpningen av det i första stycket givna stadgandet.

3. Beskattningsvärdet för vara, som införes till riket, är lika med varans värde, beräknat enligt 4 § tulltaxeförordningen, med tillägg av den å varan belöpande tullen.

**Bestämmelser avseende tillverkning inom riket.**

4 §.

1. Tillverkning, som i 1 § avses, skall stå under statens kontroll.

Kontrollen utövas av kontrollstyrelsen med biträde av särskilda kontrolltjänstemän.

2. Kontrolltjänsteman äger påfordra att när som helst erhålla tillträde till samtliga för tillverkarens rörelse använda lokaler.

3. Tillverkare skall för kontrollen utan ersättning tillhandahålla erforderliga prov å varan samt i förekommande fall beskrivning över densamma ävensom ställa för kontrollen hos tillverkaren nödiga hjälpmedel till förfogande och lämna behövlig handräckning.

4. Tillverkare är pliktig att ordna sin bokföring på sådant sätt, att den möjliggör kontroll över värdet av försåld eller för vidare bearbetning uttagen vara, samt att vid anfordran tillhandahålla kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman sina handelsböcker med tillhörande handlingar.

5. Tillverkare skall ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över skattens behöriga utgörande meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

6. Återförsäljare av skattepliktig vara är skyldig att på anfordran lämna sådana upplysningar om sin rörelse, som kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman finner erforderliga för skattekontrollen. Sådan uppgiftsskyldighet åligger ock den, som idkar handel med vara, vilken användes för framställning av skattepliktig vara.

#### 5 §.

1. Den som ämnar bedriva tillverkning, som i 1 § avses, skall därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen minst fjorton dagar före tillverkningens påbörjande med angivande av företagets namn och belägenhet, tillverkarens fullständiga namn och postadress, det eller de varuslag, tillverkningen är avsedd att omfatta, samt dagen för dess påbörjande.

Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan, skall tillverkaren inom åtta dagar underrätta kontrollstyrelsen därom.

2. Önskar tillverkare göra avbrott i rörelsen, skall han i förväg göra skriftlig anmälan därom till kontrollstyrelsen med uppgift om den tid, avbrottet avser. Under sagda tid må rörelsen icke bedrivas.

Ämnar tillverkare helt nedlägga rörelsen, skall han minst åtta dagar dessförinnan till kontrollstyrelsen göra anmälan därom med uppgift om dagen, då nedläggandet kommer att ske.

#### 6 §.

Den som bedriver tillverkning, som i 1 § avses, skall inom en månad efter varje kalenderkvartals utgång eller, där kontrollstyrelsen finner skäl meddela sådan föreskrift, inom fjorton dagar efter varje kalendermånads utgång till kontrollstyrelsen insända en på tro och heder avgiven deklaration angående beskattningsvärdet av de varor, som under den tid deklarationen avser av honom eller för hans räkning levererats till köpare eller tagits i anspråk för vidare bearbetning. Härvid må avdrag göras för värdet av varor, som

a) använts vid den tillverkning deklarationen avser och som visas hava tidigare blivit påförda varuskatt;

b) återtagits av tillverkaren;

c) enligt bevis av tullmyndighet utförts ur riket eller till svensk frihamn.

På särskild prövning av kontrollstyrelsen ankommer, huruvida och i vad mån avdrag jämväl må göras för beskattningsvärdet av varor, vilkas försäljning förorsakat tillverkaren förlust på grund av bristande betalning från köparen.

Deklaration skall vara till riktigheten styrkt av två trovärdiga personer.

### 7 §.

1. Tillverkare skall samtidigt med deklARATIONENS avlämnande erlägga enligt deklARATIONEN upplupen skatt genom insättning å kontrollstyrelsens postgirokonto.

2. Erlägges icke skatten inom föreskriven tid, må kontrollstyrelsen meddela tillverkaren förbud tills vidare, till dess skatten guldits, att förfoga över skattepliktig vara.

För uttagande av förfallet skattebelopp må på framställning av kontrollstyrelsen utmätning omedelbart verkställas.

3. Tillverkare är skyldig att, då kontrollstyrelsen det påfordrar, hos styrelsen ställa säkerhet för skattens behöriga erläggande till belopp, som styrelsen finner erforderligt.

Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, skall vad i 2 mom. första stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

### Bestämmelser avseende införsel till riket.

### 8 §.

För skattepliktig vara, som införes till riket, skall skatten erläggas till tullverket samtidigt med tullen. Vad i fråga om tull finnes stadgat rörande betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för fördröjd eller utebliven betalning skall äga motsvarande tillämpning beträffande skatten.

För vara, som införts till riket men sedermera utförts ur riket eller till svensk frihamn, må åtnjutas restitution av skatt i den ordning och omfattning, Kungl. Maj:t bestämmer.

Skatt utgår icke för vara, som införes under sådana omständigheter, att tullfrihet för densamma åtnjutes. Dock föreligger skattskyldighet vid återinförsel av vara, för vilken skatt icke erlagts eller för vilken erlagd skatt restituerats.

### Ansvarsbestämmelser m. m.

### 9 §.

Den som utan föreskriven anmälan bedriver tillverkning, som i 1 § avses, eller efter sådan anmälan, som i 5 § 2 mom. sägs, fortsätter rörelsen eller i strid mot förbud, varom i 7 § 2 mom. sägs, förfogar över vara, straffes med dagsböter, ej under tjugu, och skall, därest å varan belöpande skatt icke erlagts, tillika förpliktas utgiva skatten.

Underlåter någon i andra fall än nu sagts att fullgöra vad honom åligger enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter, straffes med böter, högst trehundra kronor.

#### 10 §.

Kontrollstyrelsen må vid vite förelägga tillverkare att fullgöra vad honom åligger enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter.

#### 11 §.

Har tillverkare uppsåtligen i deklaration lämnat oriktig uppgift och har därav föranletts, att skatt icke utgått eller att skatt utgått med mindre belopp än som bort utgå, böte högst fem gånger det belopp, som undandragits statsverket. Vid synnerligen försvårande omständigheter må till fängelse i högst sex månader dömas.

Har tillverkare genom grov vårdslöshet gjort sig skyldig till förfarande, som i första stycket avses, vare straffet böter, högst två gånger det belopp, som undandragits statsverket.

Den som dömes till straff enligt denna paragraf skall jämväl förpliktas utgiva den skatt, som genom det oriktiga förfarandet undandragits.

#### 12 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Tjänsteman, som häremot bryter, vare underkastad ansvar såsom för tjänstefel. Gör annan än tjänsteman sig skyldig till förseelse, som nu sagts, straffes med dagsböter.

#### 13 §.

Polismyndighet åligger att tillhandagå kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman med begärd upplysning om person eller företag, som kan antagas bedriva i denna förordning avsedd tillverkning.

#### 14 §.

Av tillverkare begången förseelse mot denna förordning åtalas vid allmän underrätt i den ort, där tillverkarens rörelse bedrivs.

#### 15 §.

Förseelse, som avses i 9 § andra stycket, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Böter och viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

#### 16 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter.

**Övergångsbestämmelser.**

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Härvid skall iakttagas:

1. Där i förordningen avsedd tillverkning bedrivs vid tiden för förordningens ikraftträdande, skall i 5 § 1 mom. föreskriven anmälningsskyldighet fullgöras inom åtta dagar efter ikraftträdandet.

2. Visar skattskyldig, att vara, för vilken varuskatt skall utgå, försålts till pris, som avtalats före förordningens ikraftträdande, och är den skattskyldige icke på grund av särskilt förbehåll eller eljest berättigad att hos köparen uttaga den för varan utgående skatten, äger Kungl. Maj:t bestämma, att skatten skall erläggas av köparen, eller, då skäl därtill äro, utan sådant åläggande för köparen medgiva befrielse från eller återbäring av skatten; dock att ansökan härom skall till Kungl. Maj:t ingivas inom en månad efter förordningens ikraftträdande.

---

**Förteckning**  
 över  
**varor, för vilka varuskatt skall erläggas,**  
 i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning hänförliga  
 till nedanstående statistiska nummer

Statistiskt nr	V a r u s l a g	Skattesats, procent av beskattnings- värdet
ur 298—302	<p>Choklad med tillsats av socker; konfityrer, såsom karameller, konfekt, dragéer, kola, marsipan, marmelad i bitar, glacerade eller kanderade frukter och bär, tuggummi, glass, käk med överdrag eller mellanlägg av socker, choklad, fruktgelé e. dyl., lakrits med tillsats av socker eller i form av bätar, remmar e. dyl., pastiljer och tabletter samt med socker försatta gelé- och lemonadpulver.....</p> <p><i>Anm. 1.</i> Vid tillämpning av förordningen om varuskatt skola följande varor icke anses såsom konfityrer, nämligen tårtor, bakelser, maränger, tebröd och andra liknande bakverk samt färdigställda efterrätter, vari glass ingår.</p> <p><i>Anm. 2.</i> För sådan marsipan, mandelmassa eller liknande massa, som av tillverkaren användes för framställning av icke skattepliktig vara, skall skatt ej utgå.</p>	40
ur 582: 2, 604	Putsmedel för läderarbeten eller för skodon, oavsett materialet .....	20
ur 587—588	Essenser och extrakter, avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker.....	75
591	Tandpulver och tandpasta.....	20
ur 592	Puder, med undantag av ströpuder, samt smink, läppstift härunder inbegripna .....	75
ur 593	<p>Lukt- eller toalettvatten, munvatten, parfymers samt badsalt och andra dylika preparat ävensom pomada, hårvatten, hårolja, ögonhårskräm, ögonbrynsstift, nagellack samt andra liknande preparat för hårets eller naglarnas vård.....</p> <p><i>Anm.</i> För vara, som å apotek beredes för försäljning enligt recept av läkare, veterinär eller tandläkare, utgår icke skatt. Ej heller utgår skatt för preparatet sprit, glycerin och rosenvatten.</p>	20

**F ö r s l a g**

till

**förordning angående skattesatsen för den allmänna omsättnings-  
skatten beträffande vissa varor.**

Härigenom förordnas, att allmän omsättningsskatt enligt förordningen den 13 december 1940, nr 1000, såvitt angår vara, som är upptagen i en vid denna förordning fogad förteckning, skall utgå med det procenttal av den skattepliktiga omsättningen, som angives i förteckningen.

---

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Förordningen äger icke tillämpning i fråga om försäljning, arbetsprestation eller uthyrning, varom före förordningens ikraftträdande slutits avtal, vari vederlaget blivit till beloppet fastställt.

---



## Förteckning

över

varor, för vilka allmän omsättningsskatt skall utgå med högre skattesats än fem procent,

i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning upptagna under nedanstående statistiska nummer

Statistiskt nr	V a r u s l a g	Skattesats, procent av den skattepliktiga omsättningen
678—681	Pälsverk, beredda, lösa .....	20
682—684	Arbeten av pälsverk: beredda, hopsyddas skinn samt delvis bearbetade persedlar, foder, tillskurna besättningar, bräm och mattor med eller utan sömnadsarbete härunder inbegripna .....	20
685: 1—691	fullfärdiga persedlar, ej särskilt nämnda, med pälsverk till övertyg eller foder .....	20
999, 1000	Mattor, ej särskilt nämnda, även försedda med sömnadsarbete eller fransar: innehållande <i>silke</i> .....	20
1001— 1002: 2	helt eller delvis av <i>ull</i> eller <i>andra djurhår</i> , utan inblandning av <i>silke</i> , knutna.....	20
ur 1185: 1 o. 2	Skodon: av lackerade eller bronserade skinn samt av guld-, silver-, mocka-, ödle-, orm- eller fiskskinn ....	20
1186	av spånadsvara, innehållande <i>silke</i> eller finare metalltråd .....	20
1323—1325	Arbeten av guld, silver eller platina, även med infattade pärlor eller stenar, ej utgörande artiklar, avsedda för tekniskt bruk, eller plåt, rör och tråd .....	20
1326: 2	Pärlor och koraller, äkta, oinfattade samt ädelstenar, oinfattade, även konstgjorda, andra än industri-diamanter .....	20
ur 1885: 2	Radiomottagningsapparater .....	20
	<i>Anm.</i> I värdet av radiomottagningsapparat inräknas värdet å en uppsättning av för apparaten erforderliga elektronrör.	
1951	Kikare .....	20

Statistiskt nr	V a r u s l a g	Skattesats, procent av den skattepliktiga omsättningen
ur 1954	Fotografikameror, vägande högst 3 kg per stycke ..	20
1971	Fickur med boett av guld eller platina .....	20
1977	Urboetter av guld eller platina .....	20
ur 1992: 1, 1992: 2	Grammofoner och färdiga grammofonskivor .....	20
ur 2049— 2051, ur 2053	Väskor och necessärer, med eller utan inredning eller tillbehör, samt portföljer, plånböcker och portmonnäer, av läder eller skinn eller av spånadsvara, innehållande silke eller finare metalltråd ...	20
ur 2054	Koffertar, kappsäckar, hattfodral och dylika resefakter, med eller utan inredning, av läder eller skinn .....	20

## Förslag

till

### **förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker.**

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 22 december 1939 om skatt å läskedrycker skall erhålla följande ändrade lydelse:

#### 5 §.

Skatten utgår med tolv öre för liter; dock skall envar tillverkare erlægga skatt med lägst femtio kronor för varje månad, varunder han ägt bedriva rörelsen.

---

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

## Förslag

till

### **förordning om ändrad lydelse av 2 § 2 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker<sup>1</sup>.**

Härigenom förordnas, att 2 § 2 mom. förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker skall erhålla följande ändrade lydelse:

#### 2 §.

2 mom. För spritdrycker, som jämlikt av Kungl. Maj:t med stöd av 1 kap. 4 § 3 mom. eller 2 kap. 10 § 5 mom. förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker meddelade bestämmelser hos partihandelsbolaget inköpas eller till riket införas, skall omsättningsskatt upptagas med en grundavgift av 1 krona 40 öre för liter räknat.

---

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse se SFS 1939: 779.

**F ö r s l a g**

till

**förordning angående upphävande av förordningen den 22 december 1939 (nr 905) om industrisockerskatt.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 22 december 1939 om industrisockerskatt från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, skall upphöra att gälla; dock skall förordningen alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden, som hänföra sig till tiden före sistnämnda dag.

---

**F ö r s l a g**

till

**förordning angående upphävande av förordningen den 22 december 1939 (nr 906) om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 22 december 1939 om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, skall upphöra att gälla; dock skall förordningen alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden, som hänföra sig till tiden före sistnämnda dag.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 april  
1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, frågan om en utvidgad varubeskattning samt anför därvid följande:

Jämsides med förarbetena till den vid 1940 års urtima riksdag beslutade allmänna omsättningsskatten upptogs inom finansdepartementet frågan om en skärpt skatt å omsättningen av mera umbärliga eller lyxbetonade varor. Sålunda uppdrogs i mars 1940 åt sekreteraren Ragnar Sundén och advokaten Åke Wiberg att verkställa en utredning i ämnet. Till fullgörande av uppdraget överlämnade utredningsmännen den 30 juni 1940 en *V. P. M. med synpunkter och förslag i fråga om en utvidgad varubeskattning*, vid vilken fogats *dels* förslag till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor *dels ock* förslag till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor. Promemorian torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll. Beträffande varuurvalet för den ifrågasatta beskattningen ävensom utformningen av förstnämnda författningsförslag ha utredningsmännen samrått med byråchefen i generaltullstyrelsen C. E. L. Sandquist. Det av utredningsmännen framlagda förslaget till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor har utarbetats av landskamreraren A. Wigert i nära anslutning till det av honom och professorn E. Lindahl upprättade, i Kungl. Maj:ts proposition nr 3 till 1940 års urtima riksdag omförmälda förslaget till förordning om allmän omsättningsskatt. Slutligen har aktuarien i generaltullstyrelsen A. Törnell biträtt utredningsmännen med statistiska beräkningar i fråga om skatteintäkter m. m.

Sagda förslag ha under hand granskats av cheferna för ett antal verk och myndigheter samt av andra sakkunniga. Yttranden över promemorian föreligga från överståthållaren, som åberopat en av t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström i anledning av nyssnämnda förslag till allmän omsättningsskatt avgiven promemoria, landshövdingarna i Stockholms, Uppsala, Örebro och Västerbottens län, t. f. landshövdingen i Malmöhus län E. Sverne, som åberopat en av t. f. landskamreraren S. Dahlrup upprättad promemoria, generaldirektören och chefen för statskontoret, kammarrättens president, vilken

beträffande förslaget till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor hänvisat till vad som anförts i ett av honom efter samråd med kamrarrättsråden Norrman, Ekenberg och Wikström avgivet underhandsyttrande angående berörda förslag till förordning om allmän omsättningsskatt, generaltulldirektören, t. f. generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket P. S. Runemark, överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen samt byråchefen i styrelsen S. G. Almgren ävensom t. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium A. Gjöres. Den sistnämndes yttrande har avgivits efter överläggningar med representanter för Stockholms handelskammare, Kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund och Sveriges hantverksorganisation. Jämte yttrandet ha överlämnats dels protokollsanteckningar från överläggningarna dels ock en av nämnda näringsorganisationer med undantag av Kooperativa förbundet till kollegium ingiven skrivelse med därvid fogad promemoria jämte bilagor. Nu berörda yttranden avgåvos under juli och augusti 1940.

Ärendet har därefter varit föremål för fortsatt beredning inom finansdepartementet. Under beaktande av de anmärkningar, som i yttrandena framstälts mot utredningsmännens förslag, ha därvid upprättats utkast till *dels* förordning om varuskatt *dels ock* förordning med särskilt stadgande beträffande vissa varor i fråga om skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten. Då de nya författningsutkasten i vissa avseenden innefattade tämligen väsentliga förändringar i de ursprungliga förslagen, ha yttranden jämväl över utkasten under hand inhämtats från generaltulldirektören, överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen samt t. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium. Dessutom har ordföranden i centrala omsättningsskatte-nämnden avgivit yttrande över det senare av nu berörda två författningsutkast.

### **Principiella synpunkter på frågan om en utvidgad varubeskattning.**

**Utredningsmännen.** I utredningsmännens promemoria framhålles, att, trots regleringar på produktionens, prisbildningens samt konsumtionens och kapitalbildningens områden, behovet av finanspolitiska försvars- och beredskapsåtgärder kvarstår. Betydelsen av dylika åtgärder ligger icke blott på det rent fiskaliska utan även på det allmänekonomiska och socialpolitiska planet. I sistnämnda avseende understryka utredningsmännen särskilt önskemålet att de växande bördorna rättvist fördelas på skilda befolkningsskikt. Vad angår finanspolitikens allmänt ekonomiska uppgifter framhålles vikten av att medel skapas för absorberande eller neutraliserande av den fria köpkraft, som i nuvarande situation kan uppkomma och på olika vägar undergräva det finansiella och försörjningspolitiska läget.

Undersökningen avser förutsättningarna och metoderna för konsumtionens inskränkning genom köpkraftsbegränsande medel av speciell natur, d. v. s. genom importavgifter, tillverkningskatter och speciella omsättningsskatter.

Såsom en allmän förutsättning för utredningen har därjämte uppställts, att de åtgärder, som kunna komma i fråga, icke i främsta rummet avse att fullfölja fiskaliska syften utan utformas med tanke på den åsyftade konsumtionsbegränsningen, med beaktande av angelägenheten att inom ramen av konsumtionsvaruindustriernas befintliga kapacitet bereda rum för vissa statliga beställningar för militära ändamål.

I första hand har undersökts, i vilken mån utrymme finnes för en penningpolitiskt motiverad konsumtionsbeskattning. Denna uppgift leder över till tanken att på beskattningsvägen dirigera konsumtionen, något som kan åsyfta antingen att avleda efterfrågan från varor, vilka utmärkas av särskild knapphet, eller ock att inrikta inkomsterna på sparbildning.

Utredningsmännen anmärka tillika, att det valutapolitiska läget kan innefatta ett viktigt motiv för en konsumtionsinskränkning. Denna synpunkt äger visserligen efter den inträdda handelsavspärningen icke samma aktualitet som tidigare, men en förändring härutinnan kan inträda.

Den ändamålsenligaste utformningen av en konsumtionsdirigerande och samtidigt köpkraftsabsorberande beskattning vore, att de förnödenheter, varifrån efterfrågan skulle avledas, belades med särskilda krispålägg, vilkas storlek skulle variera alltefter den begränsning av konsumtionen, som åsyftades. På så sätt finge man en skala, som avspeglade statsmakternas uppfattning om levnadsbehovens berättigande. Mot ett sådant system finna emellertid utredningsmännen allvarliga invändningar kunna riktas. Särskilt framhålls, att om den åsyftade konsumtionsbegränsningen komme till stånd, detta på betydelsefulla områden av svenskt produktionsliv kunde vara ägnat att utlösa depressiva tendenser. När sysselsättningsproblemet på grund av exportindustriens svårigheter i stigande utsträckning kräver beaktande, måste de produktionsmöjligheter tillvaratagas, som erbjuda sig inom den egentliga hemmamarknadsindustrien. Utredningsmännen konstatera sålunda, att de krav, som sysselsättningsproblemet ställer, i viss mån konkurrera med de anspråk, statsmakterna måste göra på konsumenternas inkomster. Det synes därför utredningsmännen tillrådigt att gå fram med försiktighet vid en utvidgning av konsumtionsbeskattningen. Om en utbyggnad av den allmänna omsättningsskatten skall komma till stånd, synes den böra få en vida mer begränsad räckvidd än en brett lagd, konsumtionsbegränsande varubeskattning av nyss berörda art.

I promemorian framhålls, att en huvudprincip för den finasteori, som utbildades under senare delen av 1800-talet, var att ernå en rättvis fördelning av skattebördorna genom införandet av progressiva inkomst- och förmögenhetsskatter och avskaffandet av de konsumtionsskatter, som träffade de breda folklagrens förbrukning av oundärliga varor. Vid en exceptionell stegring av anspråken på statskassan har man dock varit nödsakad att anlita sådana indirekta skatter, som tendera att absorbera en större del av inkomsten hos de lägre än hos de högre inkomsttagarna. Denna tendens, som är särskilt utmärkande för den allmänna omsättningsskatten, kan emellertid

vid nämnda beskattning motvägas genom en hårdare belastning av de burgnare samhällsklasserna på andra områden av skattesystemet, genom att vissa för de smärre inkomsttagarna betydelsefulla varuslag fritagas från omsättningsskatt eller belastas efter en lindrigare skattesats samt slutligen genom att omsättningsskatten utbygges med en högre skatt å lyxbetonade varor. De två sistnämnda metoderna innebära, att den av sociala rättviseskäl uppburna progressionsprincipen vinner tillämpning på de indirekta skatternas område.

Utredningsmännen erinra, att vid tiden för promemorians avgivande vissa åtgärder redan vidtagits eller planerats till vinnande av en social utjämning av skattetrycket, men framhålla vidare, bland annat, att i flertalet utländska skattesystem, där en allmän omsättningsskatt förekommer, den omständigheten att vissa elementära förnödenheter helt fritagits från beskattning icke uteslutit en differentiering även uppåt av den allmänna omsättningsskatten genom en särskild skatt å lyxvaror. En sådan förhöjd skatt å umbärliga varor framstår från de angivna utgångspunkterna i alla avseenden såsom sekundär och supplementär i förhållande till den allmänna omsättningsskatten. Den förhöjda skattens syfte ligger sålunda väsentligen på det sociala planet.

**Yttranden.** Tanken på en komplettering av den allmänna omsättningsskatten med en skärpt beskattning av umbärliga varor har helt avvisats av de näringsorganisationer, som under hand beretts tillfälle att yttra sig i ämnet. I övrigt ha några invändningar av principiell natur icke framställts, medan den ifrågasatta åtgärden däremot uttryckligen förordats i flera yttranden.

*Landshövdingen i Stockholms län* har uttalat, att mot införandet av en särskild lyxbeskattning i nuvarande läge ej syntes vara annat att erinra, än att en dylik åtgärd icke borde tillgripas med mindre skatteresultatet kunde förväntas komma att stå i rimlig proportion till de med anordningen föränsade förvaltningsbesvären och kostnaderna.

I den av landshövdingen i Malmöhus län återopade promemorian av *t. f. landskamreraren Dahlrup* anföres, att en förnuftigt genomförd lyxbeskattning, i den mån så låter sig göra helst progressiv, redan under normala förhållanden må hava sitt berättigande, icke blott ur social rättvisesynpunkt utan jämväl såsom ett medel och en garanti för skapandet av en stabil ekonomisk bärkraft. Med denna inställning ter sig en lyxskatt under nu rådande exceptionella förhållanden så mycket mer berättigad, som till förut angivna synpunkter kommer behovet och nödvändigheten dels att tillföra statsverket inkomster utöver det normala, dels ock att för angelägna statsändamål frigöra erforderlig, för närvarande vid mera umbärlig produktion bunden arbetskraft. Även om en vidgad varubeskattning av tilltänkt slag således i princip tillstyrkes, uttalas dock anslutning till utredningsmännens åsikt, att man för åstadkommande av minsta möjliga störningar i det ekonomiska livet bör framgå med mycken försiktighet, då resultatet eljest lätt kunde bliva det omvända mot vad man åsyftat.

*Landshövdingen i Västerbottens län* framhåller, att i nuvarande krisläge



— med stark ansvällning av statsbudgetens utgiftssida samtidigt som vissa inkomstkällor bliva mindre givande — extraordinära åtgärder helt naturligt måste vidtagas för täckande av statens nya medelsbehov men också för att framtvinga av omständigheterna betingade konsumtionsinskränkningar. Ur denna synpunkt finge man se den av utredningsmännen ifrågasatta utvidgningen av varubeskattningen.

*Generaldirektören och chefen för statskontoret* finner de av utredningsmännen framhållna socialpsykologiska motiven med särskild styrka tala för att vid införande av en allmän omsättningskatt lyxkonsumtionen blir föremål för en starkare beskattning än övrig konsumtion och förordar därför de ifrågasatta åtgärderna av sådan innebörd.

*T. f. generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket* framhåller, att en verklig allmän lyxbeskattning — som, därest man ville någorlunda fullständigt beskatta yttringar av lyx, ej skulle kunna inskränka sig till en varubeskattning — uppenbarligen skulle kunna tillföra det allmänna inkomster av helt annan storleksordning än de av utredningsmännen föreslagna skatterna. Mot det rättmätiga i en sådan allmän lyxbeskattning syntes i och för sig intet kunna invändas. Svårigheten att genomföra densamma låge emellertid i öppen dag. Främst av psykologiska skäl vore det då motiverat att i nuvarande läge införa en partiell lyxbeskattning. En dylik beskattning borde givas en demonstrativ karaktär. Även om en skatt i sådan form aldrig kunde komma att drabba annat än ett relativt godtyckligt urval av varor, kunde den likväl vara motiverad, när det endast vore fråga om en tillfällig beskattningsåtgärd i ett krisläge. Med utgångspunkt från angivna begränsade krav vore det föreliggande förslaget i sina huvuddrag tillfredsställande.

*T. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium* yttrar, att det i och för sig icke kan möta erinringar att staten i en situation som den nu rådande genom en särskild beskattning av lyxvaror söker dels vinna ökade statsinkomster dels ock begränsa lyxkonsumtionen. Emellertid hade lyxbeskattningen merendels ur statsfinansiell synpunkt visat sig mindre effektiv, och det kunde ifrågasättas, huruvida den omgång för handeln och den kontrollapparat, som krävdes för tillsyn över skattens redovisning, uppvägdes av det fiskaliska intresset av lyxbeskattningens genomförande.

De hörda *näringsorganisationerna* göra gällande, att den ifrågasatta beskattningen skulle giva en relativt ringa inkomst och att dess konsumtionsbegränsande effekt skulle bli mycket obetydlig. Det syntes vidare vara praktiskt taget uteslutet att utforma en rättvis omsättningsbeskattning, åtminstone om beskattningen skulle sträcka sig utöver den mycket snäva kretsen av verkliga lyxvaror. En differentiering av skatter av omsättningsnatur mötte också så stora praktiska vanskligheter, att en sådan princip icke borde genomföras. Främst därför, att de praktiska olägenheterna bleve så betydande, att de icke uppvägdes av det ekonomiska resultatet, avstyrktes förslaget. Under alla förhållanden vore det lämpligt att först genomföra den allmänna

omsättningsskatten och låta de enskilda företagen insättas i och vänjas vid denna skatteform innan dess tillämpning ytterligare komplicerades genom särskilda påbyggnader.

*Departements-  
chefen.*

Möjligheten av en fullständigare utbyggnad av varubeskattningen i syfte att såvitt möjligt nyansera denna med hänsyn till konsumenternas skattekraft har inom finansdepartementet varit föremål för omfattande utredningar. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen för de yttranden, som avgivits över framlagda förslag till en sådan utbyggnad, har tanken på en komplettering av den allmänna omsättningsskatten med en skärpt beskattning av umbärliga varor vunnit stark anslutning. Trots de vanskligheter, som obestriddligen äro förknippade med en dylik beskattning, framstår det även enligt mitt bedömande såsom en befogad åtgärd, att den avsevärt utvidgade indirekta beskattning, som statsmakterna under trycket av krisläget nödgats införa, erhåller ett komplement av ifrågasatt art.

De verkställda utredningarna ha givit vid handen, att betydande svårigheter på åtskilliga punkter möta vid en utbyggnad av den indirekta beskattningen i angiven riktning. Inhämtade upplysningar rörande läget inom de olika produktionsgrenar, som i detta sammanhang kunde tänkas ifrågakomma såsom skatteobjekt, ha också visat nödvändigheten av en stark begränsning av det antal varor, för vilka en skärpt beskattning skulle gälla. Under sådana förhållanden kan det ekonomiska resultatet av beskattningen icke bli av större statsfinansiell betydelse.

Den utvidgning av beskattningen, som synes möjlig att genomföra, medför likväl en icke oväsentlig ökning av inkomsten från den indirekta beskattningen. I allt fall blir det ekonomiska resultatet otvivelaktigt av sådan storleksordning, att i vissa yttranden uttalade farhågor för att skatteresultatet icke skulle stå i rimlig proportion till de med beskattningen förenade olägenheterna och kontrollkostnaderna, kunna betecknas såsom ogrundade. Då härtill kommer, att genom den ifrågasatta utvidgningen vinnes en viss anpassning av skattebördan efter konsumenternas bärkraft, finner jag mig böra tillstyrka, att förslag i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med de resultat, till vilka de verkställda utredningarna lett fram, föreläggas riksdagen.

I samband med den nu ifrågasatta utvidgningen av den indirekta beskattningen erbjuda sig möjligheter att lägga om sockerbeskattningen, så att den direkt kommer att drabba den mera lyxbetonade konsumtionen av konfityrer och dylikt, medan däremot vissa nödvändighetsvaror, såsom bröd, befrias från den skattebelastning, som vid nuvarande utformning av sockerbeskattningen föreligger. Såsom av det följande framgår tillstyrker jag en sådan omläggning, vilken synes mig innebära en genom de nya skatteförslagen vunnit fördel av icke oväsentlig betydelse.

### Valet av skattetyt.

**Utredningsmännen.** Beträffande frågan, till vilket stadium i produktions- och distributionsprocessen en ökad belastning av lyxbetonade förnödenheter bör anknytas, framhålla utredningsmännen, att valet i princip kan stå mellan en råvarubeskattning och en beskattning av den färdiga varan. Den förstnämnda beskattningsformen skulle ha kunnat övervägas, därest det varit möjligt och lämpligt att bereda större utrymme åt de allmänekonomiska synpunkterna, främst önskvärdheten av en kraftig besparing av de i nuvarande läge knappa industriella råvarorna. Mot en råvarubeskattning talar emellertid, att det endast i begränsad utsträckning är möjligt att från början avgöra, huruvida en viss råvara kan komma att användas för framställning av det ena eller andra varuslaget. Endast undantagsvis konstituerar råvaran ett föremåls lyxkaraktär; fastmer är härför merendels avgörande måttet och kvaliteten av det å råvaran nedlagda arbetet. Vidare skulle en råvarubeskattning komma att drabba även exportindustrien och sålunda nödvändiggöra ett skatterestitutionsförfarande, något som torde erbjuda ytterst avsevärda praktiska svårigheter. Även med hänsyn till importen erbjuder en inhemsk råvarubeskattning icke oansenliga svårigheter.

Utredningsmännen förorda därför en beskattning av den färdiga varan. Valet kan därvid stå mellan en skattebeläggning i samband med varans tillverkning (*tillverkningskatt*) eller i samband med dess försäljning till förbrukaren (*varuomsättningsskatt*).

Till förmån för att skatten förlägges till producentstadiet anföres, att antalet tillverkare väsentligt understiger antalet detaljhandlare, att den enskilde producenten kan förväntas besitta långt större varukunskap än flertalet av de detaljister, som föra hans produkter, samt att producenternas bokföring i regel torde vara mera rationell och bättre ägnad att möjliggöra en kontroll än detaljisternas. Dessa fördelar minskas i de fall, då tillverkningen väsentligen sker genom företag av småindustriell eller hantverksmässig karaktär. Olika utvägar erbjuda sig dock att minska denna olägenhet, såsom fullständig skattefrihet för företag med endast obetydlig omsättning, en enhetsskatt eller minimiskatt för dylika smärre företag eller rätt för dessa att få skatten schematiskt beräknad på grundval av ett föregående års omsättning. Utredningsmännen erinra, att minimiavgift tidigare i ett par fall föreskrivits beträffande konsumtionsskatter i Sverige, nämligen i fråga om skatterna å maltdrycker och läskedrycker.

Utredningsmännen påpeka vidare, att vid en tillverkningskatt åtgärder måste vidtagas till förhindrande av att den inhemska industriens konkurrenskraft med utlandet försvagas.

Mot en tillverkningskatt talar, att denna icke når i gross- och detaljhandeln förekommande varulager. Ur statsfinansiell synpunkt kan möjligen också vara att beakta, att varan, om skatten uttages i detaljhandeln, träffas på det stadium, då den nått sitt högsta värde, en fördel som dock motväges av

den större säkerheten vid en skatteuppbörd genom producenten. Om skatten förlägges till detaljhandeln, öppnas en i och för sig önskvärd möjlighet att hårdare träffa varor, som tillhandahållas i mera lyxbetonade affärer och där betinga ett högre pris. Vid en tillverkningskatt torde man icke ens med en relativt fast priskontroll kunna helt förhindra, att procentuella pålägg inom gross- och detaljhandeln komma att beräknas jämväl på den del av varans inköpspris, som svarar mot skatten. Utredningsmännen påpeka slutligen de icke ringa svårigheter, som äro förenade med avvecklingen av en tillverkningskatt.

Å andra sidan framhålles, att en differentiering av detaljhandelsskatten är förenad med betydande olägenheter. Många detaljister, i synnerhet småhandlarna, ha ett outvecklat bokföringssystem och besitta icke alltid en mera ingående varukunskap. Det måste också innebära en frestelse för detaljisten att i fall, då minsta tvekan kan råda huruvida en viss vara är skattepliktig eller icke, hänföra densamma till den skattefria gruppen i sin deklaration.

Vid en avvägning av de olika argumenten finna utredningsmännen visserligen, att — såvitt gäller ekonomiska synpunkter — de starkaste skälen tala för en detaljhandelsskatt men att kontrollsvårigheterna vid en sådan utformning av skatten torde bli så betydande, att detta argument måste fälla avgörandet till förmån för tillverkningskatten. Då det emellertid är praktiskt omöjligt att generellt genomföra en tillverkningskatt — t. ex. med avseende å juvelerararbeten — framtvings en kompromisslösning, innefattande en spaltning av skatten i dels en mera omfattande tillverkningskatt och dels en mindre omfattande detaljhandelsskatt. När detta steg ändå måste tagas, synes det böra undersökas, om icke ytterligare varugrupper utan berörda med kontrollen förbundna olägenhet skulle kunna beläggas med skatt i detaljhandeln. Detta synes möjligt beträffande sådana lätt individualiserbara föremål, som företrädesvis försäljas i specialaffärer.

**Yttranden.** Utredningsmännens förslag att utforma ifrågavarande beskattning som en tillverkningskatt med avseende å vissa varor och en skärpt omsättningsskatt beträffande andra varor, har lämnats utan erinran i flertalet avgivna yttranden.

*T. f. generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket* uttalar, att den föreslagna kompromisslösningen synes vara väl funnen och bereda de bästa möjligheterna till skattens praktiska utformning och tillämpning.

*Landshövdingen i Stockholms län* finner det beklagligt, att två olika skatteformer skola behöva anlitas. I och för sig vore det väl knappast önskvärt att vid sidan av en allmän omsättningsskatt införa särskilda omsättnings-skatter. Men då en effektiv lyxbeskattning icke läte sig anordna därförutan, ville det, med förslagsställarnas principiella uppfattning om detaljhandelskattens företråde framför tillverkningskatten, synas, som om beskattningen i större utsträckning än förslaget avsåge kunde läggas på detaljhandeln.

*I t. f. landskamreraren Dahlrups promemoria* uttalas, att hela den utvidgade varubeskattningen lämpligen borde givas formen av en detalj-

handelsskatt. De olägenheter, som angivits förbundna med en differentiering av detaljhandelsskatten syntes icke så avskräckande, att de skulle väga tyngre än de nackdelar, som måste tillskrivas tillverkningskatten. Därtill komme, att det finge anses angeläget att skattesystemen i möjligaste mån begränsades.

Från *näringsorganisationernas* sida uttalas, att när utredningsmännen, trots att de i princip förorda detaljhandelsskatten, likväl med hänsyn till kontrollsvårigheterna vid en sådan utformning av skatten i princip rekommendera tillverkningskatten, stärker detta uppfattningen, att en rättvis differentiering av den indirekta varubeskattningen svårligen låter sig omsätta i det praktiska livet. När utredningsmännen slutligen nödgas förorda en kompromisslösning med en detaljhandelsskatt beträffande föremål, vilka företrädesvis säljas i specialaffärer, ha de förbisett, att det endast är i de allra största städerna som specialaffärer för de åsyftade artiklarna förekomma, medan i övrigt dessa varor säljas i blandade affärer. Även i storstädernas specialaffärer förekomma vid sidan av de egentliga specialiteterna en mångfald olika artiklar.

Vilken metod som än väljes för den utvidgade varubeskattningen, kommer densamma otvivelaktigt att medföra vissa olägenheter. De på frågan anförda synpunkter, som i det föregående återgivits, synas mig giva vid handen, att utredningsmännens förslag är bäst ägnat att minska dessa. Jag förordar sålunda, i enlighet med detta förslag, att den utvidgade varubeskattningen gives formen av en skatt på den färdiga varan att beträffande vissa varuslag uttagas hos tillverkaren och beträffande andra varuslag, som företrädesvis försäljas i specialaffärer, i detaljhandeln. På sätt i det följande skall utvecklas, anser jag emellertid, att de vid utredningsmännens författningsförslag fogade förteckningarna över varor, som skulle drabbas av den utvidgade beskattningen, böra i vissa hänseenden omarbetas. Denna omarbetning torde vara ägnad att icke oväsentligt minska de med beskattningen förenade olägenheterna. I fråga om den hos tillverkaren utgående skatten torde i själva verket den åsyftade förenklingen av varuförteckningen medföra, att den nya tillverkningskatten i huvudsak kommer att sammanfalla med den typ av konsumtionsskatt, som redan utgår för malt- och läskedrycker och som på dessa beskattningsområden fungerat tillfredsställande. Vad åter angår den del av beskattningen, som skulle uttagas i detaljhandeln, torde en sådan påbyggnad på den allmänna omsättningskatten komma att vålla mindre olägenheter än man tidigare befarat, då den nu införes efter det att detaljhandlarna hunnit bliva förtrogna med beskattningsformen i fråga.

*Departements-  
chefen.*

## Tillverkningskatten.

### Beskattningsområdets avgränsning.

**Utredningsmännen.** I promemorian framhålles, att begreppet lyx alltigenom är relativt och subjektivt och måste undergå starka förskjutningar under de tider av föränderlighet på det sociala och ekonomiska området, vari vi nu leva. Avstår man från försöket att definiera lyxbegreppet, måste gränsen för beskattningens omfattning sökas med ledning av de principiella synpunkter på frågan, som förut berörts. Härutinnan erinras om å ena sidan synpunkten av en rättvis avvägning av skattetrycket samt å andra sidan önskvärldheten av att icke i rådande ömtåliga läge giva ökad näring åt depressiva krafter. Båda dessa synpunkter peka hän mot en relativt snäv begränsning av skatteområdet. Härför tala även praktiska överväganden.

Tillverkningskatten föreslås skola omfatta följande varuslag:  
fruktsalt;

flyktiga vegetabiliska oljor, estrar samt inom parfymindustrien eller vid tillverkningen av konfityrer, bakverk, drycker o. dyl. använda essenser och andra välluktande ämnen;

puder, smink, hudkräm och näskitt;

lukt- eller toalettvatten, parfymmer och kosmetiska medel;

parfumerad tvål;

ljus;

putsmedel för läderarbeten eller skodon;

vävnader, band, snören, spetsar och tyll, innehållande silke;

gulddragararbeten och spånadsvaror i förening med finare metalltråd;

skodon av lackerade eller bronserade skinn, guld- och silverskinn samt vissa andra finare slag av skinn ävensom av spånadsvara, innehållande silke eller finare metalltråd;

etuier, askar, dosor och fodral av läder, skinn eller spånadsvara;

väskor, necessärer, portföljer, plånböcker och portmonnäer;

koffertar, kappsäckar, hattfodral och dylika reseffekter;

leksaker, andra än av trä, masker, oäkta pärlor samt bijouterivaror av annat ämne än guld, silver eller platina.

Utredningsmännen medge, att vissa av de angivna varugrupperna näppligen i önskvärd grad fylla kravet på individualisering. I dessa fall skulle kunna övervägas tillämpningen av prisgräns på så sätt, att dylika varor beskattas allenast i den mån de betinga ett visst högre pris. Med hänsyn till ogynnsamma erfarenheter vid lyxbeskattning i utlandet avvisa emellertid utredningsmännen en dylik gränsdragning. De anse dock icke riktigt att helt fritaga varorna i fråga från lyxbeskattning och påpeka, att de icke lyxbetonade kvaliteterna som regel betinga ett så lågt pris, att en måttlig skattesats icke behöver bli alltför betungande.

Om det ur statsfinansiell synpunkt skulle anses ofrånkomligt att stödja skatten med ett begränsat antal skattekraftigare varor utanför kategorien lyxartiklar, anse utredningsmännen elektriska metalltrådslampor och strumpstolsarbeten, innehållande silke, vara de artiklar, som vad tillverknings-skatten angår med minsta olägenhet kunna ifrågakomma.

**Yttranden.** I flera yttranden ha *strykningar* påyrkats i den av utredningsmännen upprättade förteckningen över varor, som skulle bliva underkastade tillverkningskatt. Dessa yrkanden avse följande varuslag.

Parfymerad tvål. Från *näringsorganisationernas* sida göres gällande, att all för toalettändamål avsedd tvål är parfymerad i tulltaxans mening. Toalettvål kan icke betecknas som lyx utan är en nödvändighetsvara.

Ljus. *Generaldirektören och chefen för statskontoret* finner det icke välbetänkt att uppföra ljus bland skattepliktiga varor. *Näringsorganisationerna* framhålla, att ljus även under normala förhållanden endast delvis är en lyxbetonad vara och med rådande knapphet på fotogen är en nödvändig ersättningsvara.

Varor, innehållande silke. *Näringsorganisationerna* uttala, att konstsilkevaror icke kunna betecknas som lyxbetonade. I all synnerhet under rådande knapphet på ull och bomull ha konstsilkeprodukterna alltmer fått karaktär av ersättningsvaror. En specialbeskattning av dessa skulle sålunda direkt motverka strävandena att begränsa konsumtionen av ull och bomull.

I yttrandet framhålles vidare, bland annat, att en tillverkningskatt å silkesvaror måste vara förenad med betydande kontrollsvårigheter. Om en specialbeskattning av dessa varor skall genomföras, kan ifrågasättas, om det icke vore lämpligare att höja silkesaccisen och motsvarande tullar.

Etudier, väskor, koffertar o. dyl. Beträffande dessa varuslag ha *näringsorganisationerna* bland annat anfört, att under denna grupp fölle vissa artiklar, t. ex. plånböcker, portmonnäer och enklare reseffekter, vilkas lyxkaraktär syntes i viss mån tvivelaktig.

Leksaker, bijouterivaror m. m. *Överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* har framhållit önskvärdheten av att antalet varugrupper, som skulle omfattas av tillverkningskatten, med hänsyn till kontrollsvårigheterna kunde minskas något. De varor, som härvid närmast borde komma i fråga, syntes vara leksaker, masker, pärlor och bijouterivaror. Dessa borde i stället överföras till detaljhandelsskatten.

*T. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium* anför:

De varuförteckningar, som äro avsedda att läggas till grund för lyxbeskattningen, äro för de olika varuslagen kopierade på den för tullbehandlingen använda statistiska varuförteckningen. Därvid måste emellertid beaktas, att, medan tillämpningen av den senare är lagd i händerna på särskilt utbildade statstjänstemän, bedömandet av tillämpligheten i det särskilda fallet av lyxbeskattningens varuförteckningar ankommer på vida kretsar av befolkningen, vars förmåga att tolka varuförteckningens invecklade varubeskrivning icke kan skattas alltför högt. Det sagda gäller särskilt tillverknings-

skatten, där t. ex. ett stort antal småhantverkare på landsbygden skulle ha att bedöma om deras tillverkning kan falla t. ex. under rubriken *etui*, *dosor* m. m. eller *leksaker* eller *bijouterivaror*.

Då underlåtenhet att göra anmälan om tillverkning, som är underkastad lyxbeskattning, är förenad med straffansvar liksom underlåtenhet att avgiva deklARATION, är det ett ofrånkomligt krav att förteckningen på de varor, som äro avsedda att inbegripas under lyxbeskattningen, innehåller en klar och distinkt uppgift på de avsedda varorna.

Att svårigheter kunna uppstå att avgöra, huruvida en vara i tulltaxans mening är att hänföra till *bijouterivaror* eller *leksaker*, har även påpekats av *näringsorganisationerna*. Frågan betecknas dock såsom av delvis underordnad betydelse, då tillverkningen inom landet av dessa varor är ringa.

Elektriska metalltrådslampor. Lämpligheten av att i förteckningen medtaga detta varuslag har ifrågasatts av *landshövdingen i Uppsala län*, *generaldirektören och chefen för statskontoret*, t. f. *generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket*, t. f. *generaldirektören och chefen för kommerskollegium* samt *näringsorganisationerna*. I yttrandena har bland annat framhållits, att elektriska lampor, med den omfattning elektrifieringen tagit, måste betraktas som en för de breda lagren nödvändig förbrukningsartikel.

I ett par yttranden har en *utvidgning* av den i promemorian framlagda varuförteckningen för tillverkningskatten ifrågasatts. *Landshövdingen i Uppsala län* påpekar, att utredningsmännen icke medtagit en del lyxvaror, såsom vissa matvaror och konfektyrer, vissa prydnadsartiklar och modevaror samt vissa blott för nöje eller rekreation avsedda föremål, vilka upptagits i en av utredningsmännen omförmäld, av kanslirådet A. Nordlindh år 1922 utarbetad promemoria rörande lyxbeskattning. Huruvida detta berodde på att den beräknade avkastningen ansetts alltför ringa i jämförelse med de tekniska svårigheterna eller på andra orsaker, framginge icke av promemorian.

Även i t. f. *landskamreraren Dahlrups promemoria* förordas viss utvidgning av lyxbeskattningens tillämpningsområde. De därvid nämnda skatteobjekten synas emellertid närmast falla under den skärpta omsättningsskatten och skola därför närmare beröras i ett senare sammanhang.

I den vid ärendets fortsatta beredning inom finansdepartementet upprättade nya förteckningen över varor, för vilka skatt skulle utgå å tillverkningsstadiet, ha samtliga de varor uteslutits, beträffande vilka yrkanden i sådan riktning framstälts i de avgivna yttrandena. Härvid är dock att märka, att vissa lädervaror i stället upptagits i förteckningen över varor, för vilka skärpt omsättningsskatt skall utgå. Till sistnämnda förteckning ha även finare skodon överförts.

Å andra sidan skulle enligt det nya förslaget tillverkningskatt uttagas även för *choklad* och *konfityrer* — därvid i stället nu utgående industrisocker-



skatt och glykosaccis skulle bortfalla — ävensom för *tandpulver och tandpasta, tändstickor* och *ersättningsartiklar för tändstickor* samt *spelkort*.

Förutom de nu nämnda förändringarna ha vissa mindre jämkningar i varuförteckningen föreslagits. Sålunda har varugruppen *essenser och extrakter* begränsats till s. k. *spritdrycksessenser*. Vidare har varugruppen *puder, smink, hudkräm och näskitt* begränsats till *puder, med undantag av ströpuder, samt smink*. Slutligen har jämte *fruktsalt* upptagits s. k. *kruschensalt och liknande preparat*. Sistnämnda preparat äro hänförliga till mineralkällsalter (statistiskt nr 538).

I de nya yttrandena ha ett par punkter i varuförteckningen behandlats. Såväl generaltulldirektören som överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen ha sålunda framhållit, att skäl finnes att utesluta fruktsalt, kruschensalt och dylika preparat ur förteckningen.

*Generaltulldirektören* har härom uttalat:

Vad först beträffar kruschensalt må framhållas, att benämningen i fråga torde utgöra ett sådant av lag skyddat varumärke, som tillverkare begagna för att i den allmänna handeln skilja sina varor från andras och som icke lämpligen bör komma till användning i en skatteförfattning. Vidare bör tagas i betraktande att ett särskiljande av kruschensalt och liknande preparat från övriga till statistiskt nr 538 hänförliga mineralkällsalter ofta kan komma att möta svårigheter. Visserligen skulle dessa svårigheter kunna undgås genom att samtliga till statistiskt nr 538 hänförliga varor åsattes skatt, men i sådant fall komme även vissa för medicinsk användning avsedda mineralkällsalter att skattebeläggas, vilket torde få anses mindre lämpligt. Därest med hänsyn till dessa synpunkter kruschensalt och liknande preparat anses böra utgå ur förteckningen torde även fruktsalt böra undantagas från skatt då kruschensaltet är ett fruktsalten närstående preparat och en konkurrensvara till dessa.

*Överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* finner det kunna ifrågasättas, huruvida fruktsalt och kruschensalt, vilka artiklar äro hänförliga till läkemedel, böra anses utgöra överflödsvaror, samt påpekar i likhet med generaltulldirektören, att svårigheter kunna uppstå att särskilja kruschensalt och liknande preparat från annat slag av mineralkällsalter. Den mest framträdande olägenheten för kontrollstyrelsens vidkommande bestode emellertid däri, att, under det att nämnda varor fabriksmässigt tillverkades av allenast ett fåtal företag i landet, flertalet apotek sysslade med beredning av dem, varigenom även apoteken i stor utsträckning skulle dragas in under skattekontrollen.

I båda de nu berörda yttrandena har slutligen erinrats, att mineralkällsalter äro tullfria och att det alltså i detta sammanhang skulle bliva erforderligt att för kriminalisering av olovlig import införa viss tullsats å dem, såvitt man icke i förordningen om varuskatt ville tillägga en särskild straffbestämmelse, som allenast komme att gälla med avseende å mineralkällsalter.

*T. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium* har ifrågasatt, huruvida det kunde vara anledning att i varuförteckningen upptaga *tändstickor*, som i motsats till flertalet av de uppräknade varorna ej syntes kunna betecknas som föremål för lyxkonsumtion.

Överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen har i sitt senare yttrande vidare anfört vissa av de föreslagna förändringarna i varuförteckningen föranledda allmänna synpunkter på varubeskattningens genomförande. Härutinnan uttalas i huvudsak följande:

Det nu föreliggande förslaget om skatt å umbärliga varor skiljer sig från det under föregående år framlagda bland annat därigenom, att antalet skattepliktiga varor minskats, varjämte vissa varor, som tidigare avsetts skola drabbas av beskattning hos tillverkaren, överförts till förteckningen över de varor, som ansetts böra beskattas genom skärpt omsättningsskatt. De i berörda hänseende vidtagna ändringarna äro ägnade att skapa gynnsammare möjligheter för beskattningens genomförande såväl därigenom att de skattskyldigas antal väsentligt minskats, som på grund av de bättre förutsättningarna i övrigt, som de nu för beskattning avsedda produktionsgrenarna erbjuda för utövandet av en möjligast tillfredsställande skattekontroll. Det kvarstår emellertid alltjämt, att en varuskatt enligt det föreslagna systemet, fränsett några av de avsedda varugrupperna, är svår att effektivt kontrollera, särskilt i fråga om sådana kategorier av skattskyldiga, som driva tillverkningen hantverksmässigt eller eljest i liten omfattning, ofta nog utan skyldighet att föra handelsböcker. Detta gäller särskilt den inom varuskattens område stora gruppen choklad- och sötvaror, beträffande vilken även är att märka, att antalet skattepliktiga artiklar är mycket stort och svårigheter i många fall äro förhanden att avgöra, huruvida en viss vara är skattepliktig eller ej, exempelvis i fråga om vissa konfityrer, som i beskattningshänseende understundom endast med svårighet skulle kunna särskiljas från småbröd och dylikt. Att olägenheter av nu antydd art äro förbundna med en varubeskattning av den föreslagna konstruktionen, har kontrollstyrelsen haft anledning framhålla i ett den 30 oktober 1933 dagtecknat utlåtande till Kungl. Maj:t med förslag till förordning om skatt å vissa sötsaker. Styrelsen uttalade därvid bland annat, att den verkställda utredningen givit vid handen, att konsumtionen av choklad och sötsaker visserligen utgjorde ett lämpligt skatteobjekt såtillvida, som en beskattning av dessa varor i stort sett drabbade en umbärlig förbrukning, men att denna beskattning ur kontrollsynpunkt och på grund av sin inverkan på produktionsförhållandena vore förbunden med sådana olägenheter, att dess införande i vårt land icke utan synnerligen tvingande nödvändighet borde ifrågakomma. I det statsfinansiella läge, som för närvarande är rådande, torde man emellertid ha att bortse från de betänkligheter, som kunna anföras mot en varubeskattning, och oaktat vissheten om de svårigheter, som under alla förhållanden måste möta vid skattens genomförande, söka ernå bästa möjliga anordning och resultat av densamma.

Då avsikten är att samtidigt med varuskattens införande upphäva industrisockerskatten, som till viss del skulle bliva ersatt av beskattningen av choklad och sötvaror, må framhållas, att, även om mot industrisockerskatten kunna resas vissa tungt vägande principiella invändningar, den dock, åtminstone så länge sockerransonerings varar, erbjuder jämförelsevis tillfredsställande kontrollmöjligheter och i väsentligt mindre grad än vid ett system med varubeskattning betungar tillverkarna vid beskattningsprocedurens fullgörande. Då genom varuskattens tillkomst allenast en relativt liten årlig merinkomst — måhända högst 10 milj. kronor — utöver vad industrisockerskatten tillför statskassan, skulle erhållas, synes någon tvekan kunna råda om lämpligheten av att, sedan väl kontrollen av industrisockerskatten börjat fungera någorlunda tillfredsställande, slopa denna skatt och ersätta den med en särskild beskattning av choklad och sötsaker. För införandet av sistnämnda beskattning talar dock det skälet, att den med större fördel

skulle kunna bibehållas efter sockerransoneringens upphörande än vad fallet skulle bli med industrisockerskatten. En väsentlig omständighet att taga hänsyn till i detta sammanhang är vidare, att genom industrisockerskattens bortfallande produktionen av matbröd och övriga enklare brödsorter m. fl. andra varor, vilka skäligen icke bort drabbas av särskild beskattning, icke längre skulle betungas av de ogynnsamma verkningar, som industrisockerskatten medfört.

I enlighet med den av utredningsmännen intagna ståndpunkten, finner *Departements-*  
*chefen.* jag det tillrådligt iakttaga försiktighet vid en utvidgning av konsumtionsbeskattningen. Det är av praktiska skäl angeläget att förenkla varuförteckningen så långt detta är möjligt utan åsidosättande av mera vägande fiskaliska synpunkter. På grund av dessa omständigheter synes mig tvekan icke behöva råda därom, att sådana varuslag som *tvål, ljus, elektriska metalltrådslampor, etuier, askar o. dyl. samt leksaker, masker, oäkta pärlor och bijouterivaror* böra uteslutas ur varuförteckningen. På de av generaltulldirektören samt överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen anförda skälen finner jag även *fruktsalt* samt *kruschensalt och liknande preparat* böra uteslutas.

Vad angår *textilier innehållande silke* må till en början erinras, att dessa varuslag redan drabbas av silkesaccisen. Det torde vidare icke kunna förnekas, att silkesvarorna i icke obetydlig utsträckning förlorat sin lyxkaraktär, i synnerhet med hänsyn därtill, att knapphet råder å ersättningsvaror av ull och bomull, vilka sistnämnda varor också väsentligt fördyrats. Slutligen bör särskilt framhållas, att ifrågavarande textilier, som omfatta en mångfald artiklar av skiftande slag, jämte *spånadsvoror i förening med finare metalltråd* utan tvivel utgöra de varuslag, vilkas beskattning skulle medföra de ojämförligt största praktiska svårigheterna. Med hänsyn till dessa omständigheter anser jag även nu berörda varugrupper böra utgå ur förteckningen.

Förslaget att ur varugruppen *essenser och extrakter* endast upptaga s. k. spritdrycksessenser anser jag mig böra biträda. Utom för beredning av alkoholhaltiga drycker finna essenser och extrakter i huvudsak användning för tillverkning av läskedrycker, konfityrer, finare bakverk samt parfymer.

En beskattning av essenser och extrakter, vilka användas vid läskedryckstillverkning, skulle få den icke önskvärda följden, att extraktrikare och följaktligen värdefullare läskedrycker bleve hårdare beskattade än mindre extraktrika drycker samt att mineralvatten skulle gå helt fritt från denna beskattning. Då en konsumtionsskatt å läskedrycker, mineralvatten därunder inbegripet, redan införts genom förordning den 22 december 1939, synes det lämpligare att den i nämnda förordning stadgade skattesatsen något höjes än att ifrågavarande råvaror vid dryckernas tillverkning underkastas varuskatt. Enligt 5 § 1939 års förordning utgår skatt å läskedrycker med tio öre för liter. Denna skattesats anser jag nu böra höjas till tolv öre för liter. Motsvarande höjning bör samtidigt vidtagas å tullen för ifrågavarande drycker.

Särskild beskattning av de essenser, som användas vid tillverkning av choklad och konfityrer, synes icke böra ifrågakomma, då sistnämnda varuslag medtagas under varuskatten.

Vad angår essenser, vilka användas vid tillverkningen av finare bakverk, är härvidlag fråga om mycket små kvantiteter, då essenserna användas i stark utspädning. För att få någon praktisk betydelse skulle därför varuskatten få uttagas efter ett utomordentligt högt procenttal. Då skatteinkomsten av bageriessenserna i allt fall skulle bliva relativt ringa, torde det vara rationellare att helt utesluta dessa ur varuförteckningen.

Beträffande slutligen parfymessenserna äro dessa ur beskattningssynpunkt i allmänhet att hänföra till parfymen och bliva på den grund underkastade varuskatt.

Den i utkastet ifrågasatta begränsningen av varugruppen *puder, smink, hudkräm och näskitt* finner jag även motiverad. Att s. k. ströpuder undantages från beskattningen torde sålunda få anses befogat med hänsyn till att detta varuslag övervägande användes i rent medicinskt eller hygieniskt syfte. Beträffande hudkräm är att märka, att åtskilliga under denna beteckning fallande artiklar likaledes finna rent medicinsk användning, exempelvis zinksalva, frostsalvor o. dyl. Varorna höra till s. k. frigivna apoteksvaror. Att vid beskattningen särskilja olika arter av hudkräm torde vara en praktiskt olöslig uppgift. Därtill kommer, att ett mycket stort antal damfrisörer och liknande yrkesutövare själva i sin rörelse tillverka hudkräm. Att effektivt kontrollera en beskattning av i sådan rörelse framställda varor torde vara förenat med mycket avsevärda svårigheter. Med hänsyn till dessa omständigheter anser jag jämväl hudkräm böra utgå ur varuförteckningen. Vad till sist angår näskitt synes mig denna vara icke böra drabbas av varuskatten, enär den så gott som uteslutande torde säljas för sceniskt bruk.

Beträffande de *tillägg* till den av utredningsmännen föreslagna varuförteckningen, som ifrågasatts i det vid ärendets fortsatta beredning upprättade utkastet till förordning om varuskatt, biträder jag förslaget att förordningarna om industrisockerskatt och glykosaccis upphävas och att i stället varuskatten får omfatta *choklad och konfityrer*. Då nu systemet för en utvidgad varubeskattning föreligger utarbetat, synes mig nämligen övervägande skäl tala för att sistnämnda varuslag inpassas i detta system. Härigenom vinnes det ur principiell synpunkt önskvärda resultatet, att det lyxmoment, som utmärker dyrbarare kvaliteter av chokladvaror och konfityrer, kan nås av skatten, vilken skulle utgå i förhållande till priset, medan beskattningen nu drabbar varan efter den mängd socker eller glykos varan innehåller. Vidare skulle, såsom överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen framhållit, bland annat produktionen av enklare brödsorter icke längre komma att betungas av särskild beskattning.

Enligt berörda utkast skulle vidare *tandpulver och tandpasta* införas under varubeskattningen. Nämnda varor ha på grund av en omfattande re-

klam uppnått stor omsättning. Den betydande kostnaden för denna reklam ingår självfallet i varans pris. Varan erhåller därigenom obestriddigen en viss lyxbetoning. Å andra sidan torde icke kunna förnekas, att ifrågavarande preparat ha viss betydelse för folkhygien. En avvägning av dessa olika synpunkter synes böra leda till att varorna medtagas vid varubeskattningen med en försiktigt avpassad skattesats.

Att i den beskattning av umbärliga varor, som av förut angivna principiella skäl här föreslås, medtaga *tändstickor* finner jag mindre lämpligt. Jag förordar alltså, att detta varuslag uteslutes ur varuförteckningen. Anledning torde då saknas att medtaga *ersättningsartiklar för tändstickor*.

Vad till sist angår *spelkort* är att märka, att särskild stämpelavgift för sådana jämlikt kungörelse den 13 juni 1919 (nr 291) utgår med en krona för varje kortlek. Avgiften utgår för såväl inom riket tillverkade som hit införda spelkort. Det skulle visserligen kunna anses stå i överensstämmelse med principerna för den utvidgade varubeskattningen att föreskriva en skatt å spelkort, som utginge i förhållande till priset. Emellertid har jag inhämtat, att ehuru de i handeln förekommande spelkortsfabrikaten variera rätt avsevärt i pris efter olika kvaliteter, en alldeles övervägande del av försäljningen belöper på spelkort till ett pris i minuthandeln av 6 å 7 kronor för förpackning om två lekar. Med hänsyn härtill och då det synes angeläget undvika, att både stämpelavgift och varuskatt uttagas för samma vara, anser jag spelkort icke böra medtagas under varuskatten. Däremot kunde någon höjning av stämpelavgiften övervägas. Med hänsyn till sättet för uppbärande av denna stämpelavgift är emellertid en höjning av densamma en jämförelsevis invecklad åtgärd, som icke låter sig genomföra utan viss tidsutdräkt och särskilda övergångsbestämmelser. Då en höjning av stämpelavgiften i allt fall bleve av ringa fiskalisk betydelse, anser jag en dylik åtgärd icke i förevarande sammanhang böra vidtagas.

### Tillverkningskattens utformning.

**Utredningsmännen.** Det av utredningsmännen framlagda förslaget till varuskatt å tillverkningsstadiet anknyter till tidigare i vårt land införda konsumtionsskatter.

Tillverkningen av skattepliktig vara föreslås bliva ställd under uppsikt av kontrollstyrelsen, till vilken myndighet anmälan om tillverkningen skall göras. Inom en månad efter varje kvartals utgång skall tillverkaren till kontrollmyndigheten avgiva en deklARATION angående värdet av de skattepliktiga varor, som under deklara-tionsperioden av honom försålts och levererats eller tagits i anspråk för vidare bearbetning. Skatten skall erläggas samtidigt med deklara-tionens avlämnande. En övervakning förutsättes i form av stickprovskontroll å tillverkning och bokföring från kontrollmyndighetens sida.

De skattepliktiga varorna angivas — såsom redan i det föregående berörts — i en vid författningsförslaget fogad särskild förteckning, uppställd i an-

slutning till den vid tulltaxeförordningen fogade statistiska varuförteckningen. Skatten skulle utgå med visst i förteckningen för varje vara angivet antal procent av varans *värde*, varmed skulle förstås det pris, varan betingat vid försäljning, eller — i fall då vara tagits i anspråk för vidare bearbetning — det pris, varan skulle hava betingat vid försäljning till återförsäljare.

Till närmare belysning av spørsmålet om *beräkningsgrunden* för skatten hava utredningsmännen anfört följande:

Därest skatteberäkningen skulle grundas på *varuvärdet*, finge man utgå ifrån att en gemensam värdesats bestämdes antingen för samtliga varor eller för en större grupp likartade artiklar. Då det gäller lyxvaror med ett ofta skiftande och svårbedömligt värde, möta å andra sidan ur kontrollsynpunkt betänkligheter mot denna beräkningsgrund. Med hänsyn till liknande betänkligheter har man i den svenska tulltaxan så långt möjligt undvikit att beträffande dylika varor tillämpa värdetullar. Frågan om räckvidden av denna invändning blir ytterst beroende av den norm, vilken man anser sig böra uppställa för uppbörden och uppbördsresultatet. Åsyftas samma stränga uppbördsförfarande och samma strikta uppbördsresultat som vid tullbehandlingen, får invändningen onekligen en betydande relevans; nöjer man sig åter med ett uppbördsresultat och en kontroll, liknande dem som ligga till grund för inkomst- och förmögenhetsbeskattningen (baseras med andra ord uppbörden på ett deklarationsförfarande), torde invändningen icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Vid bedömandet av frågan om beräkningsgrunden torde hänsyn även böra tagas till skattens återverkningar i tulltekniskt avseende. Skulle tillverkningskatten på varje särskild vara, som kan tänkas bli föremål jämväl för import, anses böra kompletteras med en motsvarande tullhöjning, utgjorde denna omständighet otvivelaktigt ett avgörande skäl emot skattens beräkning på varuvärdet.

Fråga är emellertid, huruvida denna konsekvens är ofrånkomlig; starka skäl tala i annan riktning. I den mån på grund av traktatmässiga hänsyn är möjligt, torde den interna tillverkningskatten böra kompletteras icke med tullförhöjningar eller därmed jämställda importavgifter utan med avgifter, uttagna i samband med licensansökan, alltså importlicensavgifter, vilka skulle avvägas och beräknas enligt enahanda grunder som den interna beskattningen, i förekommande fall med tillägg för övliga handelsmarginaler.

Då statsmakterna synas ha för avsikt att för framtiden beträda sistnämnda väg, och då en skatteuppbörd hos producenten genom deklarationsförfarande synes kunna göras nöjaktigt betryggande, ha vi låtit betänkligheten mot en värdeskatt även å tillverkningsstadiet falla. I denna uppfattning stärkas vi vid betraktande av de betydande olägenheter, som en *vikt-* eller *styckeberäkning* av skatten skulle medföra för producenterna och som understundom skulle innebära, att de tillverkade varorna underkastades en regelrätt »tulltaxering».

I specialmotiveringen till sitt författningsförslag ha utredningsmännen bekräftande stadgandet om beräkningsgrunden för skatten vidare uttalat:

I och för fastställandet av skattepliktig varas värde har man att räkna med två olika fall, nämligen antingen att varan blivit i vanlig ordning försåld eller att den, utan att i föreliggande skick undergå försäljning, tages i anspråk för vidare bearbetning. I förra fallet bör värdet lämpligen beräknas lika med det pris, som varan jämte eventuellt förefintligt emballage betingat

vid försäljningen. Detta innebär sålunda, att skatten, oberoende av de prisdifferenser, som för ett och samma varuslag kunna föranledas av olikheter i varupartiernas storlek, leveranstidens längd och andra på prissättningen inverkan faktorer, alltid bör beräknas efter det vid varje särskilt försäljningsfall och för varje särskild varupost faktiskt tillämpade försäljningspriset beräknat af fabrik och med avdrag för mellan säljaren och köparen överenskomna rabatter, däri inbegripna kassarabatter. Härav framgår, att exempelvis katalog- och priskurantpriser samt gängse marknadspriser (värde enligt ortens pris o. d.) icke i och för sig kunna tillerkännas betydelse för värdebestämningen utan att avgörande för denna bör bliva den i varje särskilt fall betingade köpeskillingen.

Vad däremot angår det fallet, att varan icke undergått försäljning utan tagits i anspråk för vidare bearbetning, måste det skattepliktiga värdet grundas på beräkning. Till åstadkommande av principiell överensstämmelse med den för försålda varor föreslagna värderegeln, enligt vilken värdet skall beräknas lika med det pris, som varan betingat vid försäljningen, har därvid föreslagits, att värdet skall beräknas lika med det pris, som varan skulle hava betingat vid försäljning till återförsäljare. Det har då förutsatts, att tillverkaren skulle hava att själv deklarerat värdet i fråga. Nämda regel för värdeberäkningen vore avsedd att tillämpas, så snart försäljning i egentlig mening icke ägt rum, och bör sålunda komma till användning jämväl beträffande varor, som av tillverkare för försäljning överlämnas till försäljningsbolag eller annan av tillverkaren ägd eller kontrollerad försäljningsorganisation.

Vid fastställandet av varas skattepliktiga värde bör beloppet av skatten icke medräknas.

**Yttranden.** Utredningsmännens förslag har i nu berörda delar blivit föremål för erinringar allenast i ett fåtal yttranden. *Landshövdingen i Uppsala län* har förordat, att skattekontrollen förlägges till länsstyrelserna i stället för till kontrollstyrelsen. En dylik förändring ifrågasattes även av *general-tulldirektören*. Däremot har *t. f. generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket* funnit det ligga närmast till hands, att uppbörden och kontrollen anförtros åt kontrollstyrelsen. Även *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* anser ifrågasvarande arbetsuppgift med hänsyn till skattens natur närmast falla inom styrelsens ämbetsområde.

Från *näringsorganisationernas* sida har anmärkts, att bestämmelserna om det värde, på vilket skatten skall beräknas, fått en alltför vag utformning. Det pris, som varan betingar vid försäljning från tillverkaren, varierar från fall till fall och är t. ex. beroende på, till vilket led i distributionen varan försäljes. Skatten är ägnad att drabba direktförsäljning till detaljist hårdare än annan försäljning, och företag med egen försäljningsorganisation äga möjlighet att delvis undgå skatten genom att flytta över vissa kostnader å själva distributionen.

Vad angår tillverkningskatten har den förut berörda överarbetningen av utredningsmännens förslag i två avscenden berört beskattningsformens huvudprinciper, nämligen *dels* beträffande frågan om varas beskattningsvärde och *dels* beträffande frågan om uttagande av en mot skatten svarande av-

gift å importerad vara. Vidare bör här nämnas, att utkastet upptager ett stadgande om viss minimiskatt för inom riket tillverkad vara.

Beträffande först frågan om varas *beskattningsvärde* innebär det nya författningsutkastet, att till grund för beskattningen av vara, som tillverkats inom riket, skall läggas det pris, tillverkaren generellt betingar sig vid försäljning till utomstående *detaljhandlare*. Denna princip avses gälla alla inom riket tillverkade varor. Har en vara vunnit avsättning på annat sätt än genom försäljning till detaljhandlare, skall enligt utkastet den angivna principen likväl vinna tillämpning, i det att skatten utgår å det pris, varan skulle hava betingat vid försäljning till detaljhandlare. Den beräkning av varupriset, som i dylikt fall måste ske, skall enligt det föreslagna stadgandet verkställas i enlighet med anvisningar av kontrollstyrelsen.

Beträffande denna fråga har *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* yttrat:

I det tidigare förslaget om utvidgad varubeskattning angavs beskattningsvärdet i princip skola utgöra det pris, som varan betingat vid tillverkarens försäljning. Härvid togs sålunda ingen hänsyn till det förhållandet, att en tillverkare kan försälja samma slags vara till olika pris till skilda återförsäljare. Vid försäljning till en grossist eller till en detaljhandlare med en betydande omsättning av den skattepliktiga varan, i vilka fall tillverkaren är i stånd att lämna en ofta nog betydande rabatt, skulle alltså beskattningsvärdet kunna bli avsevärt lägre än i andra fall. Ett sådant förhållande måste ur beskattningssynpunkt anses vara mindre tillfredsställande och ägnat att medföra icke endast minskad skatteinkomst för staten utan även ojämn skattebelastning å samma varuslag för såväl tillverkare som konsumenter, ett förhållande, som säkerligen skulle framkalla klagomål från näringslivets sida. Nämda olägenhet har man i det nu föreliggande förslaget sökt förebygga genom att såsom beskattningsvärde angiva tillverkarens försäljningspris, skatten oberäknad, vid försäljning till *detaljhandel*, av vars avkastning tillverkaren icke såsom delägare eller eljest har ekonomiskt intresse. I princip skulle härigenom erhållas ett på lika sätt beräknat beskattningsunderlag. Tillämpar tillverkaren sålunda vid sin försäljning till detaljhandlare en prislista för sina skattepliktiga varor, vilkens priser avses skola till beloppet enhetligt gälla för hela kundkretsen, skulle alltså skatten å fakturan beräknas å de i prislistan angivna priserna. Om vid försäljning till grossist eller större detaljhandlare rabatt lämnas å nämnda priser, finge vid beskattningsvärdets bestämmande hänsyn icke tagas till dylik rabatt, utan skatten skulle även i sådant fall utgå å prislistepriset. I vissa fall — detta gäller särskilt s. k. märkesvaror — upptager prislista det pris, som varan skall betinga i minuthandeln, å vilket pris återförsäljaren kommer i åtnjutande av en rabatt, som kan vara olika för större eller mindre avnämare. I dylika fall bör vid beskattningsvärdets bestämmande hänsyn allenast tagas till sådan rabatt, som tillverkaren normalt erbjuder hela sin kundkrets bland detaljhandlarna. Behov synes emellertid föreligga av en uttrycklig föreskrift härom.

En annan utväg för beskattningsvärdets bestämmande, vilken måhända skulle innebära en mera exakt reglering av detsamma, skulle ha varit, att — såsom skett i grannländerna beträffande sötvarubeskattningen — i förordningen stadgades skyldighet för alla tillverkare att upprätta prislista över skattepliktiga varor, upptagande de priser, enligt vilka tillverkaren enhetligt utbjuder varorna till hela sin kundkrets, och att dessa fixa priser utan några



som helst rabatter skulle utgöra beskattningsvärdet för varorna. Denna anordning, som jämväl skulle innebära, att prislisterna jämte de successivt skeende ändringarna i desamma skulle tillhandahållas skattemyndigheten och hos denna utgöra kontrollmaterial, skulle emellertid medföra ett alltför långtgående ingripande gentemot de företag, som beröras av varuskatten, och särskilt vid övergången påkalla en betungande omläggning för dem. Här-till kommer, att det av praktiska skäl näppeligen skulle kunna krävas, att en tillverkare upprättade prislister å vissa enstaka artiklar, som måhända tillverkades endast å beställning. Någon föreskrift i denna riktning har med hänsyn härtill icke ansetts kunna påyrkas. Givet är, att företagens prislister i allt fall komma att vara till god nytta såsom underlag vid kontrollen. I sådana fall, där tillverkare helt saknar prislister eller där densamma icke är ägnade att på ett tillfredsställande sätt tjäna till ledning vid beskattningsvärdets fastställande, lärers få förutsättas, att kontrollstyrelsen äger befogenhet att ålägga vederbörande att upprätta prislister enligt lämnade anvisningar.

I sådana fall, där tillverkaren anlitar mellanhand vid försäljning till detaljhandlare (exempelvis grossist) eller själv säljer de av honom framställda skattepliktiga varorna direkt till konsumenterna, vilket oftast är fallet med de smärre tillverkarna, skall beskattningsvärdet beräknas å ett pris, som tillverkaren skulle ha betingat sig därest varan försålts till detaljhandlare. Tillvägagångssättet för konstruerandet av ett dylikt pris är icke angivet i förordningen, utan har det ansetts ankomma på kontrollstyrelsen att för nu angivna fall meddela närmare anvisningar. Vad beträffar tillverkare, som jämsides med försäljningen till grossister eller direkt till konsumenter även säljer skattepliktiga varor till detaljhandlare, blir givetvis de beskattningsvärden, som tillämpas vid sistnämnda försäljning, bestämmande även för beskattningsvärdet vid hans grossist- resp. minutförsäljning. Säljer tillverkaren däremot varorna uteslutande till grossist, bör beskattningsvärdet utgöra ett belopp, motsvarande grossistens pris vid försäljning till detaljhandlare. Om tillverkarens försäljning sker uteslutande direkt till konsumenterna bör minuthandelspriset — inberäknat varu- och omsättningsskatt — ytterst läggas till grund för beskattningsvärdets fastställande, med avdrag av ett belopp, motsvarande detaljhandelsavansen jämte varu- och omsättningsskatt å varan. Vid bestämmandet av storleken av nu berörda avdrag torde kontrollstyrelsen ha att inhämta upplysningar från representanter inom resp. branscher.

Beträffande beskattningsvärdet bör slutligen anmärkas, att värdet av varans förpackning (kartonger o. dyl.) i allmänhet bör inkluderas i det pris, varå beskattningsvärdet grundar sig. Vidare må från sagda pris icke göras avdrag för fraktkostnader.

Enligt utkastet till förordning om varuskatt skall skatten utgå icke blott för inom riket tillverkad utan även för hit *införd vara*. Beskattningsvärdet för importerad vara är enligt utkastet lika med varans värde, beräknat enligt 4 § tulltaxeförordningen, med tillägg av den å varan belöpande tullen.

Detta förslag har berörts såväl av generaltulldirektören som av överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen.

*Generaltulldirektören* framhåller, att det värde, på vilket skatten å införd vara enligt det nya utkastet skall beräknas, i flertalet fall närmast torde komma att motsvara det pris, till vilket varan försäljes till partihandlare. Följaktligen skulle skatten på dylik vara merendels bliva baserad å ett lägre pris än skatten på motsvarande inom landet tillverkade vara. Härigenom

kommer den svenska fabrikanten att i skatteavseende försättas i sämre läge än importören, vilket i realiteten medför en minskning av tullskyddet. Visserligen äro de skattepliktiga varorna i allmänhet belagda med tullar, som utgå med högre belopp än som kunna anses erforderliga ur ren skydds-synpunkt, men för några av varorna, t. ex. putsmedel för skodon, tändstickor samt vissa slag av konfityrer, torde tullarna icke vara högre än att berörda differens i beskattningsvärdet kan för den inhemska tillverkningen komma att medföra icke önskvärda konsekvenser med hänsyn till konkurrensen från importerad vara.

*Överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* påpekar likaså, att ett enligt utkastet beräknat beskattningsvärde i vissa fall kan vara ägnat att i skattehänseende ställa utländska varor i ett fördelaktigare läge gent emot inhemska. Härom uttalas i yttrandet:

I beskattningsvärdet för inhemska varor ingå jämväl på varorna belöpande kostnader för affärsorganisation, försäljning och reklam m. m., vilka kostnader emellertid vid importtillfället ännu icke belasta den utländska varan och vilka således icke bliva inbegripna vid beskattningsvärdets fastställande. Beträffande vissa varor kan även tänkas, att de importeras utan sådan förpackning, i vilken de äro avsedda att tillhandahållas allmänheten — exempelvis pastiller — vilket arbete alltså utföres här i landet, utan att kostnaderna härför komma att ingå i det av tullverket fastställda beskattningsvärdet. I fråga om beskattningen av choklad och sötvaror har enligt de i Danmark och Norge gällande bestämmelserna hänsyn tagits till nu berörda förhållanden på så sätt, att ett extra procentuellt tillägg utöver skattens procentsats skall göras vid beräkningen av importvaras beskattningsvärde. Detta tillägg har i Danmark utgjort 20 procent och i Norge för vissa varor ända upp till 140 procent. Under normala förhållanden torde en motsvarande anordning kunna vara påkallad jämväl för svenska förhållanden. Det synes emellertid näppeligen vara möjligt att i förordningen nu fixera något visst procenttal för sagda ändamål, enär fastställandet av detsamma måste göras beroende av mera ingående undersökningar och framkomna erfarenheter. Med hänsyn till rådande handelsspärr och höga fraktkostnader m. m. vill det synas, som om det i nuvarande läge skulle vara försvarligt att undanskjuta nu berörda spörsmål och i stället framdeles, så snart av erfarenheterna kan befinnas påkallat, upptaga detsamma till närmare omprövning. Att i förordningen fastställa något visst procenttal synes emellertid knappast bliva möjligt. Det kan dock ifrågasättas, huruvida icke Kungl. Maj:t bör utverka riksdagens bemyndigande att härutinnan utfärda närmare bestämmelser.

Vad till sist angår frågan om viss *minimiskatt* för vara, som tillverkats inom riket, har i utkastet upptagits en i förhållande till utredningsmännens förslag ny bestämmelse av innebörd, att Kungl. Maj:t på framställning av kontrollstyrelsen beträffande grupp av tillverkare, vilka allenast i ringa omfattning framställa skattepliktig vara, skulle äga fastställa visst lägsta skattebelopp.

Nämnda förslag har berörts i yttrandet av *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen*, som härom anför:

Då ganska begränsade möjligheter i allmänhet torde bliva för handen att kunna utöva en mera effektiv kontroll över företag med liten tillverkning av skattepliktiga varor, och dessa skattskyldiga sålunda, oaktat den ringa skatteinkomst, som statsverket kan påräkna från dem, åsamka skattemyndigheten

ofta nog betydande besvär och arbete, synes den föreslagna bestämmelsen väl motiverad. På grund av de ogynnsamma erfarenheter, som kontrollstyrelsen haft av det betydande antalet mindre tillverkare på industrisocker-skattens område — av cirka 11,000 skattskyldiga erlägga cirka 3,000 mindre skattebelopp än 10 kronor per månad — föreslås emellertid, att i förordningen måtte fixeras en till beloppet bestämd minimiskatt, förslagsvis 150 kronor för varje kvartal eller 50 kronor för varje månad, gällande för alla skattskyldiga enligt förordningen. En motsvarighet till en sådan bestämmelse återfinnes i 5 § förordningen om läskedrycksskatt, där det stadgas, att skatten skall utgå med lägst 50 kronor för månad räknat. Mot den nu föreslagna anordningen kan den invändningen göras, att ett alltför kännbart ingrepp därigenom sker i vederbörandes näringsutövning. De tillverkningsområden, där minimiskatten överhuvud taget bleve tillämplig, skulle närmast vara gruppen choklad- och sötvaror samt toalettmedel (puder, smink, lukt- och toalettvat-ten m. m.). Vad beträffar förstnämnda varugrupp motsvarar emellertid det belopp, vartill minimiskatten ovan föreslagits, utgörande 600 kronor för år, ett så ringa årligt försäljningsvärde som 1,500 kronor, räknat efter priset vid avsättning till återförsäljare, eller om tillverkaren själv säljer varan i minut-handeln, cirka 2,000 kronor. Till jämförelse må nämnas att dylik minimiskatt finnes stadgad i den norska lagstiftningen angående skatt å choklad och sötsaker, där minimiskatten är 1,000 kronor för år (för s. k. säsongtillverkare 90 kronor per månad).

I betraktande av att tillverkningen av vissa skattepliktiga varor åtminstone inom choklad- och sötvarubranschen är säsongbetonad (glass, karamell-tillverkning sommartid eller vid jul och påsk etc.), synes emellertid skäligt att tillverkarna med hänsyn till bestämmelsen om minimiskatt medgivas rätt att anmäla avbrott i tillverkningen med den verkan, att skatt icke skulle beräknas för den tid avbrottet varade.

I det föregående har framhållits, att den nya tillverkningskatten, såvitt *Departements-  
chefen.* angår inom riket framställd vara, efter de av mig förordade förenklingarna av varuförteckningen i huvudsak kommer att sammanfalla med den typ av konsumtionsskatt, som redan utgår för malt- och läskedrycker. Under sådana förhållanden saknas enligt min uppfattning anledning att överväga någon annan utformning av tillverkningskatten än den på nämnda områden förut beprövade. Jag biträder sålunda den ståndpunkten, att beskattningen av inom riket tillverkad vara bör ställas under uppsikt av kontrollstyrelsen och grundas på ett deklarationsförfarande med stickprovskontroll å tillverkning och bokföring från kontrollmyndighetens sida.

Frågan om anslag till kontrollstyrelsen för avlöning till erforderlig kontrollpersonal torde jag få anmäla i annat sammanhang.

Vad angår den centrala frågan om beräkningsgrunden för skatten, bör uppenbarligen ett enhetligt beskattningsvärde för varje skattepliktigt varuslag eftersträvas. Såsom i vissa yttranden påpekats, skulle den av utredningsmännen föreslagna regeln, enligt vilken beskattningsvärdet skulle vara lika med tillverkarens försäljningspris, föranleda att skatten för en och samma vara bleve olika stor om varan av tillverkaren försålts till grossist, detaljist eller konsument. En beräkningsmetod, som medför en dylik olikformighet i beskattningen, anser jag icke kunna godtagas. Däremot synes mig den i

utkastet till förordning om varuskatt givna regeln innefatta en i möjligaste mån tillfredsställande lösning. Nämnda regel innebär, såsom av den föregående redogörelsen framgått, att priset vid försäljning från tillverkare till *detaljhandlare* alltid skall läggas till grund för beskattningen av inom riket tillverkad vara, sålunda även om varan vunnit avsättning i annan form. En tillämpning av denna regel möter tydligen icke någon svårighet så snart någon del av den varumängd, som upptages i viss tillverkares deklaration, försålts till detaljhandlare. Icke heller då hela tillverkningen försålts till grossist, uppkommer hinder för regelns tillämpning, enär i detta fall utan vidare kan antagas, att det pris, tillverkaren skulle hava betingat sig vid försäljning till detaljhandlare, är identiskt med det pris, grossisten betingat sig av detaljhandlaren.

På endera av nu nämnda två vägar — genom försäljning till detaljist eller till grossist — torde otvivelaktigt en alldeles övervägande del av de skattepliktiga varorna vinna avsättning. Emellertid har man även att räkna med, att hela tillverkningen kan försäljas direkt till konsumenterna. Särskilt kan detta förekomma i fråga om mera hantverksmässig framställning i liten omfattning. Ett annat praktiskt fall är att ett varuhus tillverkar exempelvis konfityrer uteslutande för sin egen minuthandel. Undantagsvis kan också tänkas, att hela den framställda varumängden användes för vidare bearbetning i tillverkarens egen rörelse. I nu berörda fall förutsätter tydligen en tillämpning av den förut angivna regeln, att en *beräkning* verkställs av det pris, som man kan antaga att varan skulle ha betingat vid försäljning till detaljist. Har hela tillverkningen sålts till konsumenter, bör man, såsom överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen påpekat, tydligen utgå från minuthandelspriset och från detta avdraga — förutom varuskatt och omsättnings-skatt — inom branschen gängse detaljhandelsavans, för att på detta sätt nå ett tänkt pris vid försäljning från fabrikant till detaljhandlare. Därest förordningen gällt med avseende å allenast en varugrupp, skulle detta avdrag ha kunnat angivas i författningstexten. Då emellertid fråga är om ett flertal olika varugrupper och detaljhandlarens avans är olika inom olika branscher, synes mig lämpligen — såsom i utkastet föreslagits — åt kontrollmyndigheten böra överlåtas att efter samråd med representanter för varje bransch, där fallet uppkommer, bestämma ett för branschen enhetligt avdrag från minuthandelspriset för beskattningsvärdets fastställande. I det säkerligen mycket ovanliga fallet, att en tillverkare utnyttjar hela sin tillverkning av skattepliktig vara för vidare bearbetning i sin egen rörelse, finge man på motsvarande sätt beräkna beskattningsvärdet efter jämförelse med det pris, andra tillverkare inom branschen betinga sig vid försäljning till detaljhandlare.

Uppenbart torde vara, att med tillverkarens pris vid försäljning till detaljhandlare bör avses det pris, som enligt prislista eller eljest gäller för hela kundkretsen, och att hänsyn sålunda icke får tagas till särskilda rabatter, som på grund av betalningsvillkoren, inköpets storlek eller liknande omständigheter beviljas i särskilda fall. Självfallet kan heller icke det i fakturan

angivna priset utan vidare godtagas såsom beräkningsgrund för skatten, om försäljningen till konsumenterna sker genom tillverkarens egen försäljningsorganisation (fabriksbodan). I realiteten utgör detta fall endast en variant av det nyss behandlade, då fabrikanter säljer sin tillverkning direkt till konsumenterna. Finner kontrollmyndigheten i dylikt fall, att tillverkaren gottskrivit sina egna detaljaffärer större rabatt å minuthandelspriset än han kan antagas hava varit villig att bevilja utomstående detaljhandlare, föreligger tydligen också en situation, i vilken kontrollmyndigheten — efter jämförelser med de av andra tillverkare inom samma bransch tillämpade försäljningsvillkoren — skall ha att meddela särskilda föreskrifter i syfte att säkerställa tillämpningen av regeln för beskattningsvärdets beräkning.

Såsom överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen påpekat, bör värdet av varans förpackning i allmänhet inkluderas i det pris, varå beskattningsvärdet grundar sig. Ingå fraktkostnader i priset (varan säljes »fraktfritt» för visst pris), bör avdrag icke få göras för dessa kostnader.

Det i utkastet väckta förslaget, att varuskatten skulle utgå även för importerad vara och att skatten i detta fall skulle uppbäras av tullverket samtidigt med tullen, anser jag mig kunna biträda. Beskattningsvärdet skulle här anses utgöra varans värde, beräknat enligt 4 § tulltaxeförordningen med tillägg av den å varan belöpande tullen, d. v. s. inköpspriset jämte tull och samtliga å varan nedlagda kostnader intill varans ankomst till gränsort inom tullområdet. Om antalet skattepliktiga varor blivit så stort, som utredningsmännen ifrågasatt, skulle otvivelaktigt en tillämpning av denna regel ha åsamkat tullverket en så omfattande arbetsuppgift, att regeln knappast varit praktiskt genomförbar. Då nu åtskilliga strykningar i varuförteckningen förordats — och särskilt då textilvaror av silke föreslagits skola utgå — torde praktiska hinder icke längre vara förhanden att tillämpa regeln. Mot densamma har emellertid invänts, att den skulle i skatteavseende försätta vissa svenska fabrikanter i ett sämre läge än importörer inom branschen, då i tullvärdet ej ingår sådana reklam- och distributionskostnader, som först efter införseln nedläggas å den importerade varan. Denna invändning drabbar visserligen icke de fall, då de skattepliktiga varorna äro belagda med tullar, som utgå med högre belopp än som kunna anses erforderliga ur ren skydds-synpunkt. Generaltulldirektören har framhållit, att detta gäller flertalet av de varor, för vilka varuskatt skulle utgå, men har såsom undantag nämnt putsmedel för skodon, tändstickor samt vissa slag av konfityrer. Vad angår putsmedel för skodon har jag emellertid inhämtat, att någon nämnvärd import av detta varuslag för närvarande icke förekommer, och beträffande tändstickor har jag förordat att detta varuslag uteslutes ur förteckningen över skattepliktiga varor. Med hänsyn härtill och då frågan, såsom i yttrandet av överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen framhållits, på grund av rådande handelspärre och höga fraktkostnader vid import från utlandet icke synes äga omedelbar aktualitet, ansluter jag mig till den i sistnämnda yttrande intagna ståndpunkten, att spörsmålet nu bör kunna undan-

skjutas för att framdeles återupptagas, därest erfarenheten skulle visa, att åtgärder till skydd för den inhemska tillverkningen beträffande något eller några varuslag äro påkallade.

Vad angår förslaget att stadga en minimiskatt för inom riket tillverkad vara har en dylik bestämmelse redan i utredningsmännens promemoria nämnts såsom ett medel att minska de kontrollsvårigheter, som i fråga om företag av småindustriell eller hantverksmässig karaktär kunna uppstå vid uppbördens av en tillverkningskatt. Behovet av ett sådant stadgande har nu ytterligare understrukits i yttrandet av överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen. Även för egen del finner jag en dylik föreskrift, som i icke ringa mån bör vara ägnad att förenkla skattekontrollen, lämpligen böra införas i varuskatteförordningen. Med avseende å frågan om den lämpligaste utformningen av stadgandet biträder jag det i sistnämnda yttrande framställda förslaget, att här liksom i förordningen om skatt å läskedrycker i själva förfatningstexten fastställles ett visst belopp för minimiskatten. Anledning torde saknas att bestämma ett annat belopp än det som gäller för läskedrycksskatten eller 50 kronor. Emellertid har jag inhämtat, att motsvarande stadgande i förordningen om skatt å läskedrycker, enligt vilket minimiskatten utgör 50 kronor för månad, vållat viss oklarhet i tillämpningen. Stadgandet synes böra erhålla den innebörden, att en minimiskatt av 50 kronor skall utgå för varje månad, oavsett huruvida rörelsen bedrivits under hela månaden eller icke.

Såsom överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen förutsatt, bör möjlighet beredas tillverkare med säsongbetonad rörelse att anmäla avbrott i tillverkningen med den verkan, att skatt icke beräknas för månad, varunder rörelsen icke bedrivits.

### Skattesatserna.

Enligt *utredningsmännens* förslag skulle skattesatsen för tillverkningskatten utgöra 10 procent för flertalet varuslag samt 20 procent för ett mindre antal artiklar, t. ex. puder, smink och vissa toalettmedel.

*Generaldirektören och chefen för statskontoret* säger sig icke kunna förorda de ifrågasatta låga procentsatserna. Skäl torde saknas för den ringa differentiering av tillverkningskatten, som förslaget avser. Vissa varuslag kunna mycket väl åsättas en tillverkningskatt av 50 procent.

I det inom finansdepartementet upprättade nya förslaget har skattesatsen upptagits till 75 procent för essenser och extrakter, avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker, samt för puder och smink, 40 procent för choklad och konfityrer och 20 procent för övriga varuslag.

*Överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* har i sitt yttrande över det nya förslaget härom anfört följande:

Enligt förslaget skulle skattesatsen för gruppen lukt- och toalettvatten, munvatten, parfymer etc. utgöra 20 procent av beskattningsvärdet. I betraktande av den utpräglad lyxbetonade karaktär, som dessa preparat genom-

gående äga, kan det ifrågasättas, huruvida icke nämnda procenttal bör sättas högre än som föreslagits. Ett dylikt preparat, vars beskattningsvärde enligt tillgänglig varukatalog nu utgör exempelvis 2 kronor 10 öre, skulle vid försäljning till detaljhandlaren med tillämpning av nämnda skattesats betinga ett pris av 2 kronor 52 öre. Varans minuthandelspris utgör nu 3 kronor 16 öre. Prisökningen skulle i detta fall bli allenast cirka 50 öre för allmänheten, vilket belopp synes väl obetydligt, då det är avsett att utgöra en av lyxbeskattningen betingad prisförhöjning. Ett skattepålägg av förslagsvis 40 procent av beskattningsvärdet synes lämpligare avvägt för ändamålet.

Frågan om avvägningen av skattesatsen för spritdrycksessenser har gjorts till föremål för särskild undersökning i en inom kontrollstyrelsen upprättad, den 24 januari 1941 dagtecknad promemoria av i huvudsak följande innehåll:

I samband med den höjning av omsättningsskatten på sprit och spritdrycker, som genomfördes hösten 1939, bestämdes en särskild grundavgift för sprit, avsedd för tillverkning av essenser och extrakter för beredning av alkoholhaltiga drycker (spritdrycksessenser). Avsikten härmed var att i någon mån utjämna den genom den höjda spritskatten ökade differensen i pris mellan originalvara och i hemmen beredda spritdrycker i syfte att minska förbrukningen av de senare. Ungefär samtidigt tillkom industrisockerskatten, vilken även kom att i någon mån belasta ifrågavarande essenser och extrakter.

Genom dessa beskattningsåtgärder har detaljhandelspriset för den vanligaste förpackningen alkoholstark essens (rymd c:a 35 kbcem, alkoholhalt c:a 60 procent) stigit från kronor 1: 35 till kronor 1: 70 och för den vanligaste förpackningen alkoholfri essens (rymd  $\frac{1}{2}$  liter, alkoholhalt understigande  $2\frac{1}{4}$  procent) från kronor 2 till kronor 2: 35, exclusive allmän omsättningsskatt. Priset för en liter färdigberedd hemtillverkad likör har samtidigt stigit från kronor 5: 50 till kronor 8: 30 resp. från kronor 4: 75 till kronor 6: 80. Priset för den billigaste svenska originallikören har under samma tidrymd gått upp från kronor 6: 60 till kronor 10: 30 för liter. Av nuvarande pris på spritdrycksessenser utgöres c:a 25 öre resp. c:a 30 öre netto av skatt.

Konsumtionen av spritdrycksessenser har väsentligt nedgått under år 1940. Någon siffra för tillverkningen av dylika essenser under detta år finnes visserligen ännu ej tillgänglig, men förbrukningen av sprit för ifrågavarande ändamål har nedgått från omkring 20,000 liter år 1938 till 6,394 liter år 1940, det vill säga med c:a  $\frac{2}{3}$ . Orsaken till denna kraftiga nedgång torde dock icke huvudsakligen vara att söka i den ovannämnda höjningen av grundavgiften för här avsedd sprit — prisförhöjningen på essenser på grund av den höjda grundavgiften och sockerskatten inskränker sig till 35 öre — utan i det förhöjda priset på brännvin, som medfört en stegring i priset per liter för den hemtillverkade likören med kronor 2: 45 och kronor 1: 70 för av alkoholhaltig resp. alkoholfri essens beredd likör. Att märka är att konsumtionen av spritdrycksessenser minskat, trots att differensen mellan priset på hemtillverkad vara och originalvara ökats.

Fabrikantens utförsäljningspris för ovannämnda förpackningar av spritdrycksessenser utgör för närvarande kronor 1: 25 resp. kronor 1: 70. Under förutsättning att en särskild lyxskatt uppgående till detta belopp pålægges spritdrycksessenserna, och någon ökning i detaljhandelspriset icke verkställs med anledning härav, skulle detaljpriserna stiga till kronor 2: 95 resp.

kronor 4:05, medan för en liter färdig vara priset bleve kronor 9:65, resp. kronor 8:50, samtliga dessa priser exclusive allmän omsättningsskatt. Då priset för en liter originallikör av billigaste märke utgör kronor 10:30, skulle härmed det viktigaste incitamentet till hemtillverkning av likörer, det billigare priset, till stor del bortfalla. Då det emellertid föreligger ytterligare ett skäl för ifrågasvarande tillverkning, »utdrygning» av ransonen, torde även med nämnda höjning en viss försäljning komma att kvarstå, men denna torde dock bliva obetydlig.

I samband med frågan om påläggande av lyxskatt torde frågan om den särskilda grundavgiften för sprit avsedd för tillverkning av spritdrycksessenserna böra tagas upp till omprövning. Skälet till dess införande var, som nämnts, en önskan att minska differensen mellan priset på hemtillverkad vara och originalvara för att härigenom minska hemtillverkningen. Grundavgiftens betydelse i detta hänseende torde emellertid ha varit ringa, medan en eventuell lyxskatt däremot torde komma att visa sig synnerligen effektiv.

På grund av de speciella förhållanden, som råda vid tillverkningen av essenser, har den särskilda grundavgiften för sprit till spritdrycksessenser förorsakat avsevärda svårigheter både vid den av kontrollstyrelsen utövade tillsynsverksamheten och för de enskilda tillverkarna. Flertalet tillverkare av spritdrycksessenser tillverka samtidigt även essenser för bageri- och läskedrycksindustrierna m. fl. industrier. För denna tillverkning användes sprit, för vilken den vanliga grundavgiften utgår. Då det ofta ej föreligger någon större skillnad mellan essenser för olika ändamål, ha de lojala tillverkarna fått vidtaga omfattande åtgärder beträffande bokföring och lager, för att sammanblandning icke skall ske och för att möjliggöra kontroll. Kontrollen av spritanvändningen, som hos essenstillverkarna alltid varit besvärlig, på grund av att en stor del av de tillverkade essenserna användes inom den egna rörelsen för framställning av andra essenser, har med införandet av den särskilda grundavgiften ytterligare försvårats. På grund av den stora prisskillnaden mellan låg- och högbeskattad sprit har ett incitament till sammanblandning uppstått, varför svårigheten att utöva effektiv kontroll måste anses som en allvarlig brist.

Statsverkets inkomst av den särskilda grundavgiften utgjorde under år 1940 kronor 63,943:70, och torde vid genomförande av lyxskatt bli än lägre, varför ett slopande av denna avgift saknar betydelse ur statsfinansiell synpunkt.

Starka skäl synas sålunda tala för att vid införande av lyxskatt på spritdrycksessenser samtidigt den särskilda grundavgiften för sprit avsedd för tillverkning av dylika upphäves.

Utförsäljningspriset för tidigare omnämnda förpackningar skulle då kunna sättas till kronor 1:05 resp. kronor 1:60. Med pålägg av hundra procentig lyxskatt, men med bortseende från ökning i detaljhandelspåslaget och från den allmänna omsättningsskatten, skulle detaljpriset bliva kronor 2:55 resp. kronor 3:85 eller för en liter färdig vara kronor 9:20 resp. kronor 8:30.

*Departements-  
chefen.*

Vad först angår skattesatsen för spritdrycksessenserna finner jag lämpligt, att desamma, såsom i kontrollstyrelsens promemoria föreslagits, så användes, att den år 1939 införda särskilda grundavgiften å spritdrycker, avsedda för tillverkning av nämnda essenser, kan borttagas. Avgiften utgår jämlikt stadgande i 2 § 2 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker, vilket författningsrum sålunda bör ändras. Samtidigt bör den enligt kungörelse den 22 december



1939, nr 896, utgående tilläggstullen å ifrågavarande slag av essenser och extrakter upphävas.

Skattesatsen för spritdrycksessenserna har i utkastet till förordning om varuskatt föreslagits bliva 75 procent, medan en skattesats å 100 procent förordats i nyssnämnda promemoria. Att ett högt procenttal här är befogat synes mig uppenbart. Det torde kunna betecknas som i viss mån stridande mot det svenska spritdrycksmonopolet, att tillverkning av dessa essenser överhuvud taget medges. Då emellertid dylik tillverkning sedan en följd av år tillåtits fortgå, synes icke motiverat att i förevarande sammanhang införa en rent prohibitiv beskattning. Under sådana förhållanden torde skattesatsen lämpligen böra fastställas till 75 procent av beskattningsvärdet.

Jämväl för puder och smink synes skattesatsen, såsom i utkastet föreslagits, med hänsyn till varugruppens utpräglade lyxkaraktär böra fastställas till 75 procent. För den närliggande varugruppen lukt- och toalettvatten m. m. torde skattesatsen däremot, med hänsyn till avsättningsmöjligheterna inom branschen, böra avvägas med större försiktighet. Jag biträder det i utkastet framställda förslaget om en skattesats av 20 procent.

Jämväl i övrigt finner jag mig kunna förorda de i utkastet upptagna skattesatserna eller sålunda 40 procent beträffande choklad och konfityrer samt 20 procent beträffande putsmedel för läderarbeten eller skodon ävensom tandpulver och tandpasta.

## Den skärpta omsättningsskatten.

### Varuförteckningen.

Enligt *utredningsmännens* förslag skulle skärpt omsättningsskatt utgå för följande varor:

pälsar, pälskragar, mattor av pälsverk o. dyl., med undantag för arbeten av fårskinn;

finare mattor;

arbeten av ädla metaller, även med infattade pärlor och stenar;

radioapparater och rör därtill;

kikare;

fotografikameror;

vägg- och studsarur; samt

grammofoner och grammofonskivor.

Liksom ifråga om tillverkningsskatten ha utredningsmännen i syfte att förbättra det ekonomiska resultatet av skatten ifrågasatt ett tillägg i varuförteckningen, taget utanför kategorien lyxartiklar, vilket tillägg här skulle avse velocipeder.

Även beträffande denna varulista ha yrkanden om *strykningar* framkommit i de avgivna yttrandena.

*Mattor.* *Landshövdingen i Örebro län* anser, att hemslöjden skulle svårt drabbas om mattor av ull och andra djurhår belades med särskild omsättningsskatt.

*Näringsorganisationerna* ha framhållit, att under de av utredningsmännen här upptagna numren ur statistisk varuförteckning, 999—1005, falla mattor av högst olika kvaliteter, vilket framgår därav, att mattor hänförliga till nr 999 draga en tull av 20 kronor för kilogram men mattor hörande till nr 1003—1005 allenast 75 öre och 1 krona. Åtminstone mattor hänförliga till sistnämnda tre nummer borde därför utgå ur förteckningen.

Arbeten av ädla metaller. Beträffande denna varugrupp ha *näringsorganisationerna* anfört följande:

Läget inom denna bransch torde för närvarande vara synnerligen betryckt, och svårigheterna skulle ytterligare skärpas genom den föreslagna extra omsättningsskatten. Det bör observeras, att affärerna inom denna bransch i allmänhet icke sälja andra varor, på vilka verksamheten kan stödjas. Hithörande artiklar äro dock obestriddligen av lyxkaraktär, och om detta förhållande anses utgöra avgörande skäl för särskild beskattning av desamma, kan det ifrågasättas, huruvida det icke vore enklare att uttaga skatten i form av höjda kontrollavgifter.

*Radioapparater.* *Generaldirektören och chefen för statskontoret* finner synnerlig tvekan kunna råda, huruvida radioapparater och elektronrör till sådana böra bliva föremål för särskild beskattning. Vikten av att radio-meddelanden må kunna nå största möjliga antal medborgare synes i nuvarande tidsläge så stor, att en konsumtionsbegränsning av radioapparater knappast lärer kunna anses önskvärd.

*T. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium* erinrar, att under rådande förhållanden till och med författningarnas ikraftträdande stundom gjorts beroende på deras tillkännagivande i radio, varför radioapparater ej torde kunna betecknas som en för de förmögnare avsedd lyxartikel.

Även *näringsorganisationerna* göra gällande, att radioapparater åtminstone i viss mån kunna betecknas som nödvändighetsvaror.

*Kikare.* *Näringsorganisationerna* framhålla, att kikare för närvarande huvudsakligen torde försäljas till militärmyndigheterna samt personer, som tjänstgöra i hemvärnen.

*Fotografikameror.* *Näringsorganisationerna* anmärka, att denna rubrik icke uteslutande omfattar lyxvaror, utan även fotografiapparater för vetenskapliga och militära ändamål.

*Vägg- och studsarur.* *Näringsorganisationerna* uppge, att den huvudsakliga försäljningen av hithörande artiklar för närvarande utgöras av ur med foder av trä, vilken vara torde böra betecknas närmast som en nödvändighetsvara och i allt fall brukar ingå bland de artiklar, som i första hand inköpas vid uppsättning av nya hem.

*Velocipeder.* Att velocipeder uteslutas ur förteckningen har påyrkats av *landshövdingarna i Uppsala och Örebro län, generaldirektören och chefen för statskontoret, kammarrättens president, t. f. generaldirektören och che-*

fen för riksräkenskapsverket, t. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium samt näringsorganisationerna.

I yttrandena framhålles, att velocipeden med nuvarande inskränkningar av de motordrivna kommunikationsmedlen blivit en nödvändighetsvara för stora grupper av befolkningen, exempelvis arbetare och skolbarn, och att en beskattning skulle orättvist drabba dem, som icke tidigare varit i tillfälle att anskaffa velociped.

T. f. generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket har ytterligare anfört, att om visst fog för ett utnyttjande av velocipeden som skatteobjekt kan finnas ur andra synpunkter än de här ifrågavarande, en dylik beskattning borde ske genom uttagande av en årlig fordonsskatt, en synpunkt som även kommit till uttryck i yttrandet av t. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium.

Såsom i det föregående berörts, har viss *utvidgning* av varuförteckningen ifrågasatts i den av t. f. landskamreraren *Dahlrup* upprättade promemorian. De varuslag, som därvid nämnts, äro äkta pärlor och stenar, konstgjorda blommor och dekorationsartiklar av varje slag, ramar och spegelglas, tapisseriarbeten samt tidskrifter (utom vetenskapliga, religiösa eller syftande mot välgörande ändamål) och periodiskt utkommande förströelselektyr ävensom antikviteter och konstverk, förutsatt dock att endast försäljningar i andra hand komme ifråga och något intrång i de producerande konstnärernas intressen således icke behövde ske.

Då vid ärendets fortsatta beredning ny förteckning över varor, som skulle drabbas av skärpt omsättningsskatt, upprättats, ha flera av de i yttrandena framförda synpunkterna beaktats. Sålunda ha *mattor*, hänförliga till statistiska numren 1003—1005 — d. v. s. icke knutna mattor, helt eller delvis av ull eller andra djurhår, utan inblandning av silke — uteslutits. Beträffande *radioapparater* har i det nya utkastet ifrågasatts en värdegräns, så att apparater med ett värde understigande 200 kronor skulle gå fria från den särskilda skatten. *Vägg- och studsarur* ha uteslutits, medan i stället *fickur med boett av guld eller platina* ävensom *urboetter* av nämnda slag tillagts. *Velocipeder* ha utgått ur förteckningen. Oinfattade äkta *pärlor* och *koraller* samt oinfattade *ädelstenar*, med undantag för industridiamanter, ha tillagts, varjämte, såsom i det föregående nämnts, vissa slag av finare *skodon* samt *väschor*, *necessärer* och *koffertar* m. m. överflyttats från tillverkningskatten till den skärpta omsättningsskatten.

Vad angår nämnda nya varuförteckning för den skärpta omsättningsskatten har *ordföranden i centrala omsättningsskattenämnden* anfört följande:

Radiomottagningsapparater drabbas av den högre skatten endast om de hava högre värde än 200 kronor. Där nämnden beträffande ett varuslag funnit sig ej kunna hänföra detsamma i dess helhet till butikshandelsvaror, har nämnden icke vågat uppställa visst värde såsom gräns utan sökt göra diffe-

rentieringen efter annan linje (vikt, diameter, för hushållsbruk etc.). Enkanterligen i fråga om reparation av en radiomottagningsapparat torde synnerliga svårigheter uppkomma, om skattskyldigheten skall avgöras med hänsyn till apparatens värde. För den händelse annan, mera objektiv gräns icke kan fastställas, vill jag därför ifrågasätta, huruvida icke för enkelhetens skull dessa apparater — i betraktande av själva varutypen — kunde oavsett värdet inbegripas under det föreslagna stadgandet.

Slutligen må i detta sammanhang nämnas, att *Föreningen Sveriges pälsvarugrossister* och *Sveriges pälsvaruarbetsgivareförening* i en gemensam, den 7 mars 1941 dagtecknad skrift hemställt, att vid fastställande av skattesatsen för en eventuell lyxskatt å pälsverk hänsyn måtte tagas till de svårigheter, som, huvudsakligen på grund av importspärren, uppstått inom branschen. Föreningarna ha vidare givit uttryck åt den uppfattningen, att en lyxskatt å pälsverk för enhetlighetens skull lämpligen borde utgå på alla slag av skinn.

*Departements-  
chefen.*

De vid ärendets fortsatta beredning ifrågasatta förändringarna i den av utredningsmännen upprättade förteckningen över varor, beträffande vilka skärpt omsättningsskatt skulle gälla, har jag i flertalet fall funnit motiverade. Sålunda förordar jag, att de slag av mattor, som äro hänförliga till statistiska numren 1003—1005, ävensom velocipeder samt vägg- och studsarur uteslutas ur förteckningen. Att däremot oinfattade äkta pärlor och koraller samt oinfattade ädelstenar, med undantag för industridiamanter, ävensom fickur med boett av guld eller platina samt urboetter av nämnda slag böra medtagas, finner jag icke kunna bliva föremål för tvekan.

Beträffande pälsverk torde — såsom branschens egna representanter framhållit — praktiska skäl tala för, att undantag från skatteplikt för vissa pälsorter icke stadgas. Härtill kommer, att även enklare päls slag numera ofta försäljas på sådant sätt bearbetade, att varorna äga en obestriddig lyxkaraktär. Jag finner sålunda samtliga slag av pälsverk och arbeten av pälsverk böra medtagas i varuförteckningen.

Vad angår radioapparater finner jag, med hänsyn till vad ordföranden i centrala omsättningsskattenämnden anfört, någon värdegräns icke böra uppdragas. Utredningsmännen ha såsom en allmän reflexion framhållit, att de icke lyxbetonade kvaliteterna av en vara som regel betinga ett så lågt pris, att en måttlig skattesats icke behöver bli alltför betungande. Denna synpunkt torde även kunna åberopas vad radioapparaterna angår. Jag anser mig därför kunna förorda, att detta varuslag oavsett värdet inbegripes under den skärpta omsättningsskatten.

Såsom förut framhållits, delar jag den i vissa yttranden uttalade uppfattningen, att den utvidgade varubeskattningen av principiella skäl bör i något större utsträckning än utredningsmännen föreslagit förläggas till detaljhandelsstadiet, och förordar härutinnan det vid ärendets fortsatta beredning väckta förslaget, att finare skodon samt väskor, necessärer och koffertar m. m. överflyttas från tillverkningskatten till den skärpta omsättningsskatten.

### Den skärpta omsättningsskattens utformning.

Såsom av det föregående framgått innefattade utredningsmännens förslag en särskild förordning om skärpt omsättningsskatt å vissa varor.

I flera yttranden har framhållits lämpligheten av att den skärpta omsättningsskatten infogades i den allmänna omsättningsskatten. Denna synpunkt vann även beaktande vid den slutliga utformningen av omsättningsskatteförordningen, vars 3 § stadgar, att allmän omsättningsskatt utgår med fem procent av den skattepliktiga omsättningen »där ej beträffande vissa varor eller varugrupper annan skattesats finnes särskilt stadgad».

Det är sålunda nu tillfyllest att under hänvisning till en särskild varuförteckning fastställa procentsatser för den skärpta omsättningsskatten, medan i övrigt föreskrifterna i förordningen om allmän omsättningsskatt bliva direkt tillämpliga. Detta är också innebörden i förutnämnda, under ärendets fortsatta beredning upprättade utkast till förordning med särskilt stadgande beträffande vissa varor i fråga om skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten.

Berörda utkast har föranlett följande uttalande av *ordföranden i centrala omsättningsskattenämnden*:

Genom utkastet sker ingen ändring i omsättningsskatteförordningen; det stadgas allenast i anslutning till 3 § i berörda förordning att skatten för vissa varor — angivna i en vid utkastet fogad förteckning — skall utgå med viss högre skattesats än fem procent. Endast i den mån dessa varor äro att anse såsom butikshandelsvaror, kommer således stadgandet i tillämpning. Omförmälda varor äro otvivelaktigt att i och för sig hänföra till butikshandelsvaror; med avseende å åtskilliga av dem har omsättningsskattenämnden visserligen ej meddelat något beslut härom, men detta förklaras tydligen därav att deras karaktär i angivna hänseende ansetts självfallen. Jag anser mig emellertid böra framhålla, att bl. a. med avseende å »Arbeten av guld, silver eller platina» fall kunna förekomma, då ett dylikt arbete utgör en vara, vilken icke är att hänföra till butikshandelsvaror; så må exempelvis nämnas, att nämnden förklarat vissa ordensdekorationer samt medaljer ej vara att hänföra till butikshandelsvaror. I ett sådant fall läser förty förövarande stadgande icke kunna föranleda, att omsättningsskatt skall utgå. Särskilda tolkningsspörsmål kunna ock uppkomma, när en i förteckningen upptagen vara utgör del av en annan vara, som själv är en butikshandelsvara, exempelvis en skinnkrage å en kappa. För min del anser jag, att i dylika fall »huvudvarans» karaktär bör vara avgörande; den högre skatten bör följaktligen i sistnämnda exempel icke utgå för skinnkragen. Till stöd för denna uppfattning får jag — under erinran om vederbörande riksdagsutskotts uttalande å sid. 20: inköp av skattepliktiga varor för tillverkning av skattefria sådana — åberopa den ståndpunkt nämnden intagit i fråga om det jämförliga spörsmålet, att en butikshandelsvara ingått såsom del i en icke butikshandelsvara eller vice versa; så skall enligt nämndens mening omsättningsskatt icke till någon del utgå för en med gengasaggregat (butikshandelsvara) utrustad omnibus (ej butikshandelsvara).

Såsom av förarbetena till omsättningsskatteförordningen framgår ansågs omfattningen av skattefria varor böra av skattetekniska och praktiska skäl göras så ringa som möjligt; man hade därvid i sikte främst de svårigheter

för detaljhandeln som skulle uppkomma, därest densamma i någon större utsträckning hade att röra sig med varor, som i skattehänseende fölle inom skilda kategorier. Genomförandet av nu ifrågavarande författningsutkast kommer uppenbarligen att medföra enahanda svårigheter. Särskilt må i detta hänseende understrykas nackdelarna, såvitt angår smärre företagare av den typ som avses i 1 § f) omsättningsskatteförordningen. Det synes mig fara värt, att exempelvis frågan om avdragsrätt kommer att avsevärt kompliceras för nu omförmälda företagare.

Emellertid äro nu berörda svårigheter, om än skärpta, ej av annan art än som kunna föreligga i andra fall; och jag saknar därför anledning att med hänsyn till här antydda omständigheter avstyrka genomförande av det föreslagna stadgandet.

*Departements-  
chefen.*

Att uppdelningen av skattesatsen för omsättningsskatten medför vissa olägenheter är obestriddigt. Såsom jag förut framhållit, torde emellertid svårigheterna nu bliva mindre, än om differentieringen ifråga skolat tillämpas redan vid den allmänna omsättningsskattens införande. Åtskilliga problem liknande dem, som den skärpta omsättningsskatten kan medföra, ha såväl detaljhandlare som skattemyndigheter nu hunnit bliva förtrogna med, och åtskilliga anvisningar ha meddelats, som kunna tjäna till förebild, när det gäller att bemästra de nya svårigheterna.

Författningstekniskt synes den skärpta omsättningsskatten erhålla en enkel och tillfredsställande lösning genom en direkt anknytning till förordningen om allmän omsättningsskatt.

De av ordföranden i centrala omsättningsskattenämnden gjorda uttalandena rörande vissa tolkningsfrågor vid tillämpningen av den skärpta omsättningsskatten, föranleda icke någon erinran från min sida. Såvitt angår sammansatta varor förutsätter jag därvid, att en »huvudvaras» karaktär tillmättes avgörande betydelse allenast så länge sammansättning av varor sker inom ramen för vad som kan sägas vara gott handelsbruk. Anbringas en vara å en annan i uppenbart syfte att med hänsyn till den senare varans karaktär undkomma skatten å den förra, bör sålunda den av nämndens ordförande anförda regeln icke tillämpas.

### Skattesatsen.

Enligt utredningsmännens förslag skulle skattesatsen för den skärpta omsättningsskatten för samtliga varuslag utgöra 10 procent, därvid emellertid är att märka, att detaljhandelsskatten tänkts skola utgå vid sidan av den allmänna omsättningsskatten.

Såsom motivering för förslaget ha utredningsmännen anført, att någon differentiering icke ansetts kunna ifrågakomma och att skattesatsen valts med hänsyn till de minst bärkraftiga av de i varuförteckningen upptagna artiklarna.

*Generaldirektören och chefen för statskontoret* har härom uttalat, att grupperna pälsverk, mattor och guldarbeten vore hänförliga till typiska lyxvaror. Även om detta ej i samma utsträckning gällde grammofoner och gram-

mofonskivor, kikare, kameror samt vägg- och studsarur syntes det, därest det funnes nödvändigt att fastställa en enhetlig skattesats, dock böra övervägas, att denna bestämdes till åtminstone 20 procent.

I t. f. *landskamreraren Dahlrups promemoria* har ifrågasatts, huruvida icke arbeten av ädla metaller ävensom äkta pärlor och stenar borde beälgas med högre skattesats än utredningsmännen föreslagit. Dessa varuslag kunde nämligen under rådande oroliga förhållanden lätt tänkas bliva föremål för kapitalplacering i en utsträckning som tidigare icke varit väntad.

I det senaste utkastet har skattesatsen för samtliga varuslag föreslagits bliva 25 procent.

För egen del finner jag det vara förenat med viss fördel, att skattesatsen blir enhetlig. Då den i utkastet föreslagna skattesatsen, 25 procent, synes mig väl hög, i varje fall för vissa av de varuslag, för vilka skärpt omsättnings-skatt skulle utgå, förordar jag, att densamma bestämmes till 20 procent. *Departements-  
chefen.*

### Inkomstberäkning.

Särskilt i nu rådande läge är det uppenbarligen förenat med betydande svårigheter att verkställa någon mera tillförlitlig beräkning av den inkomst, som skulle tillföras statsverket genom de nu föreslagna beskattningsåtgärderna. Enligt en överslagsvis gjord uppskattning torde emellertid kunna antagas, att varuskatten skulle lämna en årlig inkomst av omkring 25 miljoner kronor. I nämnda belopp ingår varuskatten för choklad och konfityrer med det ojämförligt största beloppet. Härtill kommer den merinkomst av läskedrycksskatten, som hänför sig till den föreslagna höjningen av nämnda skatt från 10 öre till 12 öre för liter, utgörande omkring 1.2 miljon kronor. Den inkomst, som skulle uppstå genom höjningen av skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten beträffande vissa varor, har uppskattats till omkring 19 miljoner kronor. Sammanlagt skulle alltså genom de nu föreslagna beskattningsåtgärderna erhållas en inkomst för statsverket av  $(25.0 + 1.2 + 19.0 =) 45.2$  miljoner kronor för år. Från detta belopp bör emellertid avdragas inkomsten av industrisockerskatten och glykosaccisen, för närvarande beräknad till sammanlagt 20 miljoner kronor.

### Detaljfrågor rörande varuskatten.

Beträffande varuskatten ha under ärendets beredning åtskilliga detaljspörsmål uppkommit, av vilka vissa torde böra särskilt omnämnas.

**Ifrågasatta undantag från beskattningen av konfityrer.** I sitt senare yttrande har *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* föreslagit vissa undantag vid beskattningen av konfityrer. Härom anföres i yttrandet:

Till de skattepliktiga varorna inom gruppen sötsaker höra även marsipan, mandelmassa och liknande massor. Dessa varor användas i jämförelsevis stor omfattning inom konditoribranschen för vidare bearbetning till såväl skattepliktiga som skattefria varor, i sistnämnda fall såsom överdrag eller mellanlägg m. m. å tårter och andra bakverk. Enligt utkastet till förordningen om varuskatt skulle massorna i fråga, då de användas vid framställning av nyssnämnda skattefria bakverk, vara skattelagda. Särskilt i betraktande av det stora antalet smärre företagare inom konditoribranschen, som i många fall i övrigt icke skulle ha att redovisa annan skattepliktig tillverkning, bleve det säkerligen ogörligt att utöva någon kontroll över användningen och beskattningen av de nu berörda varorna. Den härå belöpande skatteinkomsten skulle säkerligen ej komma att stå i rimligt förhållande till kontrollbestyrens omfattning. Det föreslås därför, att till rubriken choklad etc. fogas en anmärkning av innebörd att för marsipan, mandelmassa och liknande massor, som i egen rörelse användas för framställning av icke skattepliktiga varor, skatt icke skall utgå.

Vidare synes ytterligare en liknande anmärkning böra fogas vid rubriken i fråga beträffande glass. Denna vara tillverkas även inom restauranger och matserveringar enbart för servering till gäster därstädes. Av liknande skäl, som nyss anförts beträffande marsipan m. m., synes sådan tillverkning av glass jämväl böra undantagas från beskattningen. Anmärkningen skulle i detta fall givas den innebörden, att för glass, som inom restaurang, matservering eller liknande näringsställe tillverkas för servering till gäster därstädes, skatt ej skall utgå.

De modifikationer beträffande beskattningen av marsipan och glass, som här föreslagits, skulle otvivelaktigt medföra betydande lättnader vid skatteuppbörden hos de mindre tillverkarna och synas därför böra komma till stånd. Mot att föreskrifterna härom givas formen av anmärkningar i varuförteckningen torde icke vara något att erinra. Vad särskilt angår det beträffande glass föreslagna undantaget från beskattningen synes medgivandet här om böra inbegripas i den anmärkning, varigenom tårter, bakelser etc. undantagas från beskattningen, samt angivas gälla färdigställda efterrätter, vari glass ingår, oavsett alltså varest tillverkningen ägt rum.

**Kontrollföreskrifter.** Enligt utredningsmännens förslag till förordning om tillverkningskatt skulle tillverkare av skattepliktig vara kunna åläggas tillhandahålla kontrollmyndigheten erforderliga prov å varan samt i förekommande fall beskrivning över densamma.

*T. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium* har uttalat, att berörda stadgande kunde komma att innebära vissa vådor för företagarna. Jämväl *näringsorganisationerna* ha framställt anmärkning mot att tillverkare skulle åläggas att till kontrollmyndigheten utlämna viktiga affärshemligheter.

De sålunda uttalade farhågorna torde utan tvekan kunna betecknas som ogrundade. Enahanda befogenheter tillkomma sedan länge kontrollstyrelsen med avseende å andra skatter och acciser utan att något missnöje däröver för sports. Befogenheten torde sällan ha utnyttjats av kontrollstyrelsen. Överhuvudtaget är det utmärkande för kontrollföreskrifter av förevarande art, att



de bliva ytterst litet kännbara för den lojale tillverkaren men innefatta ett oundgängligt maktmedel mot den mindre lojale. De innefatta en icke minst ur tillverkarnas synpunkt värdefull garanti för en rättvis tillämpning av beskattningsreglerna. Stadgandet torde därför böra bibehållas.

Såväl enligt utredningsmännens förslag som enligt utkastet till förordning om varuskatt skulle tillverkare av skattepliktig vara ha att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över skattens behöriga utgörande meddelar.

Rörande detta stadgande har *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* uttalat följande:

Från kontrollstyrelsens sida förutsattes, att häri inbegripes skyldighet för tillverkare att föra de särskilda kontrollhandlingar (journaler, sammandrag o. dyl.), som kunna finnas erforderliga, att anskaffa nödiga blanketter här- till samt att om så påkallas insända kontrollhandlingarna till kontrollstyrelsen. Likaså skall styrelsen med stöd av bestämmelsen äga ålägga tillverkare att vid varje utlämning av skattepliktiga varor upprätta faktura, å vilken även beskattningsvärdet samt skattebeloppet finnas angivna. Om så visar sig erforderligt, bör kontrollstyrelsen jämväl äga befogenhet föreskriva, att faktura skall upprättas i sådant antal exemplar, att ett exemplar därav kan tillhandahållas styrelsen.

Mot en dylik tolkning av stadgandet torde intet vara att erinra.

**Forumfråga vid överträdelse av förordningens föreskrifter.** I sitt senare yttrande har *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen* berört frågan om forum vid åtal för överträdelse av varuskatteförordningens bestämmelser. I yttrandet anföres:

Enligt vissa av de beskattningsförordningar, varmed kontrollstyrelsen har att taga befattning, åligger det den skattskyldige att inom föreskriven tid till styrelsen avlämna dels en s. k. driftsanmälan beträffande rörelsen dels ock periodvis en av honom i vederbörlig ordning upprättad deklaration, som skall ligga till grund för uttagandet av den ifrågakommande skatten. För underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten ävensom att inom föreskriven tid avgiva deklaration samt för lämnande av, bland annat, medvetet oriktiga uppgifter i deklarationen stadgas straffpåföljd. Under den tid, berörda förordningar varit i tillämpning, har kontrollstyrelsen i ett antal fall funnit sig nödsakad att göra polisanmälningar för förseelser mot förordningarna i nu angivna avseenden. De av anmälningarna föranledda åtalen torde vanligen ha utförts vid domstolar å den ort, där vederbörande har sitt hemvist, men ett flertal fall har dock förekommit, då vederbörande domstol eller åklagare avvisat ärendet, under förmälan att, enär deklarationsskyldigheten skulle — i saknad av särskilda föreskrifter i förordningen — fullgöras hos myndighet i Stockholm, åtal borde i enlighet med forumregeln i 10 kap. 21 § rättegångsbalken anställas vid rådhusrätten därstädes.

Den anordning, som sålunda tillämpats i fråga om utförande av åtal, synes mindre lämplig såväl ur utredningssynpunkt som — icke minst — med hänsyn till den tilltalade, vilken i många fall kommer att åsamkas extra omkostnader och ökade svårigheter för att kunna tillvarataga sina intressen. Svea Hovrätt har också i en likartad forumfråga (se rättsfall i Svensk juristtidning 1936, sid. 51) ansett, att åtal borde anhängiggöras vid domstol ute i landet, oaktat

fråga var om försummelse av deklarationsskyldighet, som skolat fullgöras i Stockholm.

Med hänsyn till det ovan anförda ifrågasättes, om icke i det nu föreliggande förslaget till förordning om varuskatt borde intagas en bestämmelse om att åtal för förseelse mot däri intagna anmälnings- och deklarationsbestämmelser skall anhängiggöras vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo den anmälnings- eller deklarationsskyldiges hemortskommun är belägen.

Av de skäl, som anförts i yttrandet, torde det otvivelaktigt vara lämpligt att meddela särskilt stadgande rörande forum i mål angående underlåtenhet att fullgöra föreskriven anmälnings- och deklarationsplikt ävensom i mål angående oriktig deklaration. Lämpligast synes vara, att åtalet anhängiggöres vid domstol i den ort, där tillverkarens rörelse bedrivs.

Berörda forumfråga torde undantagsvis kunna uppkomma även i andra fall än de här särskilt angivna. Med hänsyn därtill torde böra generellt stadgas, att av tillverkare begången förseelse mot förordningen skall åtalas vid allmän underrätt i ort, där tillverkarens rörelse bedrivs.

**Övergångsbestämmelser.** I utkastet har upptagits den övergångsbestämmelsen, att om skattskyldig visar, att vara, för vilken varuskatt skall utgå, försålts till pris, som avtalats före förordningens ikraftträdande, och den skattskyldige icke på grund av särskilt förbehåll eller eljest är berättigad att hos köparen uttaga den för varan utgående skatten, Kungl. Maj:t skall äga bestämma, att skatten skall erläggas av köparen, eller, då skäl därtill äro, utan sådant åläggande för köparen medgiva befrielse från eller återbäring av skatten. Ansökan härom skall dock ingivas inom en månad efter förordningens ikraftträdande.

En motsvarighet till detta stadgande återfinnes exempelvis i 10 § förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl och torde även här böra upptagas. Anledning synes emellertid föreligga till antagande, att tillverkarna för närvarande i allmänhet i försäljningskontrakten intaga sådant särskilt förbehåll, som åsyftas i stadgandet, varför detta torde komma att få en tämligen begränsad tillämpning.

För att undvika dubbelbeskattning av de vid varuskattens ikraftträdande befintliga lagren av choklad och konfityrer, vari redan beskattad råvara (socker och glykos) ingår, har i utkastet föreslagits den övergångsbestämmelsen, att skatten för nämnda varor under de tre första månaderna skall utgå efter en skattesats, som med 5 procent understiger den i varuförteckningen angivna. Om försäljningspriset under övergångstiden beräknades som om skatten utginge oavkortad, komme tillverkaren härigenom att beredas en viss gottgörelse, vilken skulle ersätta en restitution av erlagd industrisockerskatt respektive glykosaccis.

Ifrågavarande spørsmål har behandlats i yttrandet av *överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen*, som därom uttalat:

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl äro för handen att i detta fall taga hänsyn till berörda dubbelbeskattning. Då det icke är möjligt

att härvidlag tillämpa något slags restitutionsförfarande, grundat på varornas socker- eller glykoshalt, må framhållas, hurusom beredandet av gottgörelsen i fråga enligt den föreslagna anordningen komme att innebära en i hög grad summarisk beräkningsgrund, som skulle medföra stora ojämnheter och i övrigt icke te sig särskilt rationell. Då tillverkarna säkerligen icke omedelbart vid beskattningens ikraftträdande torde ha hunnit förbereda nya prislistors upprättande utan en tid framåt komme att vid försäljningen tillämpa sina förutvarande priser, med vederbörligt tillägg för varuskatt, finnes i allt fall beträffande denna försäljning ej anledning att bereda lindring ifråga om skattesatsen. Vidare måste risk förefinnas för att tillverkare omedelbart innan den normala skattesatsen vid övergångstidens slut blir gällande, begagnar sig av möjligheten att i större omfattning verkställa utförsäljning av varor. Viss olägenhet uppstår även därigenom att olika skattesatser övergångsvis komma att tillämpas å en och samma skattedeklaration. Därest emellertid en gottgörelse för dubbelbeskattningen anses övergångsvis böra beredas tillverkarna av choklad och sötsaker, har kontrollstyrelsen icke något att erinra mot att härför tillämpas den enligt förslaget avsedda anordningen. Vad den till 35 procent minskade skattesatsen under övergångstiden beträffar, synes någon erinran icke vara att framställa mot beräkningen av densamma. Enligt inhämtade upplysningar kan antagas, att industrisockerskatten i allmänhet belastar choklad och sötvaror med cirka 10 à 15 procent av fabrikantens försäljningspris. Med utgångspunkt från sistnämnda procenttal och med beräkning, att den varukvantitet, till vilken hänsyn bör tagas för beredandet av här omhandlade skattegottgörelse, motsvarar i stort sett en månadsförsäljning, bör alltså för envar av de tre första månaderna efter förordningens ikraftträdande gälla en till 35 procent reducerad skattesats för gruppen choklad och sötsaker. Uppdelningen på tre månader, varigenom en reducering av skattesatsen till allenast 35 procent möjliggöres, synes väl motiverad för undvikande i möjligaste mån av sådan utförsäljning omedelbart före den normala skattesatsens ikraftträdande, som ovan berörts.

Därest nu berörda övergångsanordning beträffande skattesatsen anses böra komma till genomförande, synes jämväl ett annat spörsmål, avseende förhindrande av dubbelbeskattning, böra tagas under övervägande, nämligen i fråga om restitution av accis å glykos, som sötvarufabrikanterna hava i lager vid varuskattens ikraftträdande. Enligt inhämtade upplysningar pläga vissa fabrikanter inneha lager av nämnda vara för en à två månaders behov. I detta fall synes lämpligt, att glykosaccisen restitueras för de partier, som fabrikanterna styrka sig besitta vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande. Restitutionen bör grundas å en av tillverkare av skattepliktiga sötvaror på heder och samvete avgiven deklaration rörande glykosinnehavet, bestyrkt av två ojäviga personer. För att restitution skall kunna medgivas, bör innehavet av glykos omfatta viss minsta kvantitet, förslagsvis 50 kilogram. Deklarationen skall insändas till kontrollstyrelsen inom viss tid — förslagsvis 14 dagar — efter nämnda ikraftträdande. Bestämmelserna härom böra meddelas i särskild kungörelse.

Såsom av yttrandet framgår, kunna åtskilliga invändningar riktas mot den i utkastet föreslagna anordningen till undvikande av dubbelbeskattning av choklad och konfityrer vid övergången från industrisockerskatt respektive glykosaccis till varuskatt. Utöver vad i yttrandet anförts kan emellertid ytterligare en anmärkning framställas. Förslaget bygger på det antagandet, att de hos tillverkarna ineliggande lagren av choklad och konfityrer i allmänhet skulle motsvara en månads försäljning. Enligt vad jag inhämtat är emellertid

lagrens storlek mycket varierande. Särskilt i fråga om karamelltillverkning synes icke vara ovanligt, att lagren motsvara försäljning under betydligt längre tid än den antagna genomsnittstiden av en månad. Då härtill kommer, att tillverkarna ha möjlighet att bereda sig den avsedda gottgörelsen genom pris-höjning å varorna, synes övergångsbestämmelsen i fråga böra utgå. Anledning torde då även saknas att ifrågasätta restitution av erlagd glykosaccis.

I och med upphävandet av förordningen om industrisockerskatt och förordningen om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap (SFS 1939: 905 och 906) böra vissa ändringar ske i gällande tullförfattningar. Enligt bemyndigande (i skrivelse nr 105) av 1939 års urtima riksdag har nämligen *dels* genom kungörelse den 26 januari 1940, nr 45, stadgats tilläggstull för kulör (stat. nr 293), *dels* genom kungörelser den 22 december 1939, nr 908, samt den 26 januari 1940, nr 46 och 47, vidtagits höjning i tidigare utgående tilläggstullar för druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap (stat. nr 290), för choklad (stat. nr 298) och för konfityrer, innehållande choklad (stat. nr 299: 1). Då berörda bemyndigande allenast avser tid, varunder utgår skatt å socker och sirap, som användes vid tillverkning av de under stat. nr 293, 298 och 299: 1 angivna varuslagen, respektive accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap, skall i och med upphävandet av nyssnämnda båda förordningar den 22 december 1939 tilläggstullen för kulör borttagas och övriga här nämnda tilläggstullar nedsättas till de belopp, som förut gällt.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

*dels* antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

- 1) förordning om varuskatt;
- 2) förordning angående skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten beträffande vissa varor;
- 3) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;
- 4) förordning om ändrad lydelse av 2 § 2 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;
- 5) förordning angående upphävande av förordningen den 22 december 1939 (nr 905) om industrisockerskatt;
- 6) förordning angående upphävande av förordningen den 22 december 1939 (nr 906) om accis å druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap;

*dels* besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skall från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

144	Mineralvatten och kolsyrade, alkoholfria läskdrycker ..... 100 liter	12: —
-----	--	-------

*dels ock* besluta, att förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) med tillägg till gällande tulltaxa skall från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, i nedan angivna del erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tilläggstull för 100 kg kronor
		Flyktiga vegetabiliska oljor, — —	
		— — — — —	
		andra slag, i kärl eller förpackning vägande brutto:	
257	587	— — — — — E	200: —
258	588	— — — — — E	200: —
		<i>Anm. till nr 257—258 (stat. nr 587—588).</i>	
		För flyktiga vegetabiliska oljor, som äro avsedda uteslutande för tillverkning av putsmedel för läderarbeten eller för skodon, skall tilläggstull icke utgå.	

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

*R. Borgström.*

*Bilaga.*

# V. P. M.

MED SYNPUNKTER OCH FÖRSLAG I FRÅGA OM  
EN UTVIDGAD VARUBESKATTNING

Av

Sekreteraren *Ragnar Sundén* och

advokaten *Ake Wiberg*

---



## Innehållsförteckning.

### Författningsförslag:

	Sid.
Förslag till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor.....	7
Förteckning över skattepliktiga varor.....	11
Förslag till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor .....	13
Förteckning över skattepliktiga varor.....	20

### Motiv:

I. Principiella synpunkter på en utvidgad varubeskattning .....	23
II. Lyxtillverknings- och lyxomsättningsskatter i den finansvetenskapliga teorien och i utländsk skattelagstiftning .....	32
III. Den svenska pärlskatten samt tidigare förslag till indirekt lyxbeskattning i Sverige .....	43
IV. Varuurlvalet .....	46
V. Den utvidgade varubeskattningens praktiska utformning .....	48
VI. Skattesatser och beräkning skatteinkomst.....	55
VII. Specialmotivering .....	57
A. Förslaget till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor.....	57
B. Förslaget till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor	61

### Bilagor:

Bil. 1. Förteckning över lyxvaror enligt kanslirådet A. Nordlindhs förslag av den 30 december 1922 i fråga om anordnande av utsträckt lyxbeskattning .....	65
Bil. 2. Inkomstberäkning m. m. i anslutning till förslaget till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor .....	70
Bil. 3. Inkomstberäkning m. m. i anslutning till förslaget till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor.....	72



**Källor:**

1. Plan till s. k. lyxbeskattning, utarbetad av Conrad Carleson (Sthlm 1916).
  2. Betänkande jämte förslag i fråga om anordnande av utsträckt lyxbeskattning, avgivet av A. Nordlindh (1922; otryckt).
  3. Motion I: 72 och II: 132/1940; Bev. U. 37/1940.
  4. Grete *Auerbach*: Die Luxusumsatzsteuer, Zeitschr. f. d. ges. Staatswiss. 1921.
  5. *Bräuer*: Art. Luxussteuern i Handw. b. d. ges. Staatswiss. 2 Aufl. Bd. 6.
  6. *Jecht*: Stand und Probleme der deutschen Kriegsfinanzierung, Weltwirtschaftliches Archiv, maj 1940.
  7. *Lissner*: Die Zukunft der Verbrauchssteuern in Deutschland (Stuttgart 1914).
  8. Charlotte *Lorentz*: Die Steuerkraft des Verbrauchs, Finanzarchiv N. F. 4.
  9. *National Industrial Conference Board*: General Sales or Turnover Taxes (N. Y. 1929).
  10. *Popitz*: Kommentar zum Umsatzsteuergesetz, 3. Aufl. (Berlin 1928).
  11. Supplement till d:o (Berlin 1930).
  12. *Popitz*: Art. Aufwandbesteuerung (i Handbuch der Finanzwissenschaft II /Tüb. 1927/).
  13. *Rath*: Die produktiven Aufgaben der Kriegsfinanzierung, Weltwirtschaftliches Archiv, maj 1940.
-

# FÖRFATTNINGSFÖRSLAG



## Förslag

till

### förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor.

Härigenom förordnas som följer:

#### 1 §.

För de inom riket till avsalu eller för vidare bearbetning tillverkade varor, som finnas upptagna i en vid denna förordning fogad förteckning, skall erläggas särskild skatt enligt vad nedan sägs.

Vid tillämpning av förordningen skall med avsalu likställas avyttring genom byte och avbetalningsköp. Med vidare bearbetning avses i förordningen även sådan behandling, som omfattar komplettering, reparation eller emballering av vara.

#### 2 §.

Skatten skall, på sätt i förteckningen finnes angivet, utgå med vissa procent av varans värde, varvid värdet beräknas lika med det pris, som varan betingat vid försäljning, eller i fråga om vara, som icke försålts, lika med det pris, som varan skulle hava betingat vid försäljning till återförsäljare.

#### 3 §.

Den, som ämnar tillverka skattepliktig vara, har att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen. Anmälningsskyldigheten skall, där tillverkningen bedrivs vid tiden för denna förordnings ikraftträdande, fullgöras utan dröjsmål och i annat fall minst fjorton dagar före tillverkningens påbörjande.

I anmälan skall uppgivas företagens namn och belägenhet, tillverkarens fullständiga namn och postadress, det eller de varuslag, som tillverkningen är avsedd att omfatta, samt, där tillverkningen ännu icke tagit sin början, dagen för dess påbörjande. Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan, skall tillverkaren inom åtta dagar underrätta kontrollstyrelsen därom.

#### 4 §.

Tillverkningen av skattepliktig vara skall stå under statens kontroll.

Kontrollen utövas av kontrollstyrelsen med biträde av särskilda kontrolltjänstemän.

#### 5 §.

Tillverkare är pliktig att för tillsyn bereda kontrolltjänsteman, närhelst han det påfordrar, tillträde till samtliga för tillverkarens rörelse använda lokaler, att vid anfordran hålla sina handelsböcker med tillhörande handlingar tillgängliga för kontrolltjänsteman, att ordna sin bokföring på sådant sätt, att denna möjliggör kontroll över värdet av tillverkad och försäld eller för vidare bearbetning avsedd vara, ävensom att på begäran av kontroll-

tjänsteman tillhandahålla prov å varan samt i förekommande fall beskrifningar över densamma.

I övrigt är tillverkare skyldig att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över skattens behöriga utgörande meddelar, ävensom de anvisningar, som kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

#### 6 §.

Det åligger tillverkare att efter ingivande av anmälan, som i 3 § sägs, inom en månad efter varje kalenderkvartals utgång till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklaration angående värdet av de skattepliktiga varor, som under deklaraionsperioden av honom försålts och levererats eller tagits i anspråk för vidare bearbetning.

Vid avgivande av deklaration må avdrag göras för värdet av varor, som använts uteslutande för framställning, komplettering, reparation eller emballering av skattepliktiga varor och som visas hava tidigare blivit påförda skatt. Ävenledes må avdrag göras för värdet av varor, som enligt av köparen på tro och heder avgiven försäkran tagits i retur av tillverkaren eller enligt av vederbörande tullmyndighet utfärdat bevis utförts ur riket eller till svensk frihamn. På särskild prövning av kontrollstyrelsen må bero, huruvida och i vad mån avdrag jämväl må göras för värdet av varor, vilkas försäljning förorsakat tillverkaren kundförluster.

Deklaration skall vara till riktigheten styrkt av två personer, vilka kunna förutsättas äga kännedom om de förhållanden, som i densamma avses.

Tillverkares skyldighet att avlämna deklaration upphör, sedan skriftlig anmälan om rörelsens upphörande och dagen därför ingivits till kontrollstyrelsen. Dock skall deklaration avlämnas för den månad, under vilken rörelsen upphört.

#### 7 §.

Samtidigt med deklaraions avlämnande skall tillverkaren erlægga den skatt, som belöper å värdet av de i deklaraionen upptagna varorna, i förekommande fall efter i 6 § medgivna avdrag. Skatten skall inbetalas genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning.

Tillverkare är skyldig att, då kontrollstyrelsen så prövar nödigt, för skattens behöriga erläggande hos kontrollstyrelsen ställa säkerhet till belopp, som styrelsen finner erforderligt. Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, må kontrollstyrelsen meddela tillverkaren förbud att, till dess säkerhet ställts, utlämna skattepliktig vara.

Anstånd med erläggande av skatt må efter därom gjord framställning kunna av kontrollstyrelsen medgivas för en tid av högst två månader, under förutsättning att tillverkaren ställt av kontrollstyrelsen godkänd säkerhet för skattebeloppet.

Försummar tillverkare att erlægga skatten, må denna på framställning av kontrollstyrelsen utmätas.

#### 8 §.

Köpare av skattepliktig vara är på anfordran av kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman pliktig att lämna uppgift om tillverkarens namn och adress samt varans inköpspris ävensom att förete de handlingar, som kunna tjäna till styrkande av sålunda lämnad uppgift.

Polismyndighet åligger att på begäran av kontrollstyrelsen eller kontroll-

tjänsteman tillhandagå med upplysning om personer eller företag, vilka kunna antagas bedriva tillverkning, som i denna förordning avses.

#### 9 §.

Granskning av deklARATIONER, som enligt denna förordning avgivits, må ej verkställas av annan än kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman. DeklARATIONERNA skola tillhandahållas dem, som i och för sin befattning böra därav erhålla del. I övrigt må deklARATION icke vara för någon tillgänglig utan att den, som avgivit deklARATIONEN, medgivit dess offentliggörande; dock må deklARATIONER, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

#### 10 §.

Den, som utan anmälan, varom i 3 § sägs, tillverkar vara, för vilken skatt skall utgå, eller i strid mot förbud, som avses i 7 § andra stycket, utlämnar sådan vara, straffes med dagsböter och skall, där skatt för den vara, som av honom tillverkats, icke erlagts, tillika förpliktas utgiva skatten.

#### 11 §.

Underlåter tillverkare att ställa sig till efterrättelse vad honom enligt 5 § åligger eller vägrar köpare att lämna uppgift, som i 8 § första stycket sägs, eller att förete där omförmälda handlingar, vare straffet böter från och med fem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga tillverkaren lämpligt vite.

#### 12 §.

Den, som underlåter att inom föreskriven tid avlämna deklARATION, böte från och med fem till och med trehundra kronor; och må kontrollstyrelsen förelägga den uppgiftsskyldige lämpligt vite.

#### 13 §.

Har någon i deklARATION mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, så att han därigenom undgått att betala skatt eller fått erlægga för låg skatt, böte högst fem gånger det belopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits. Vid synnerligen försvårande omständigheter må till fängelse i högst sex månader dömas.

Har den oriktiga uppgiften icke lämnats mot bättre vetande men har den, som lämnat uppgiften, vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, vare straffet böter, högst två gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits.

Den, som dömes till straff enligt denna paragraf, skall jämväl förpliktas utgiva den skatt, som genom det oriktiga förfarandet undandragits.

#### 14 §.

Tjänsteman, vilken på grund av sin befattning med ärende, som i denna förordning avses, erhållit del av deklARATION eller tillverkares bokföring, må ej i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa vare sig innehållet i sådan deklARATION eller annat tillverkares affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom. Den häremot bryter vare underkastad ansvar såsom för tjänstefel. Gör annan än tjänsteman sig skyldig till förseelse, som nu sagts, straffes med dagsböter.

Den, som på grund av sådant förordnande om statistisk bearbetning av

deklarationer, som i 9 § sägs, erhållit del av deklaration, må ej utom tjänsten yppa något av deklarationens innehåll. Vid överträdelse härav vare den skyldige förfallen till ansvar, som i första stycket stadgas.

15 §.

Förseelse, som avses i 11 §, må av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av kontrollstyrelsen.

Böter och viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

16 §.

Konungen äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

---

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

---

**Förteckning**  
över  
**skattepliktiga varor,**

i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning upptagna under nedanstående statistiska nummer.

Statistiskt nr	Varuslag	Skattesats, procent av värdet
ur 540: 2	Fruksalt .....	20
ur 582: 2	Sprithaltiga putsmedel för läderarbeten .....	10
587, 588	Flyktiga vegetabiliska oljor, andra än bittermandelolja, sammansatta eterarter (estrar) samt inom parfymindustrin eller vid tillverkningen av konfityrer, bakverk, drycker o. dyl. använda essenser och andra välluktande ämnen, ej hänförliga till annat nummer, naturliga eller konstgjorda .....	20
592	Puder, smink, hudkräm och näskitt .....	20
593	Lukt- eller toalettvatten, parfymers och kosmetiska medel, fasta eller flytande, ej hänförliga till annat nummer	20
596	Tvål, parfymerad, annan än raktvål, eller i formade handstycken, s. k. transparenttvål härunder inbegripen	20
599	Ljus .....	10
604	Putsmedel, ej sprithaltiga, för läderarbeten eller för skodon, oavsett materialet .....	10
	Vävnader, ej särskilt nämnda: innehållande <i>silke</i> :	
1011, 1012	fälb-, plysch- och sammetsvävnader, oskurna eller skurna .....	10
	andra slag, ej till nr 1010 hänförliga:	
1013—1015	av silke enbart eller i förening med högst 15 % annat spånadsämne (helsiden) .....	10
1017	av silke i förening med mer än 15 % annat spånadsämne: andra än till nr 1016 hänförliga (halvsiden) .....	10
	Band, ej hänförliga till annat nummer, härunder inbegripna flätade, bandliknande snören med raka kanter och utan annat mönster än sådant, som åstadkommits genom färgat garn eller färgad tråd: innehållande <i>silke</i> :	
1079	fälb-, plysch- och sammetsband .....	10
	andra:	
1080, 1081	av silke enbart eller i förening med högst 15 % annat spånadsämne (helsidenband) .....	10
1082: 2	av silke i förening med mer än 15 % annat spånadsämne: andra än till nr 1082: 1 hänförliga (halvsidenband) .....	10



Statistiskt nr	Varuslag	Skattesats, procent av värdet
1087	Snören och andra snörmakrarbeten, ej hänförliga till annat nummer: innehållande silke . . . . .	10
1089	Spetsar samt spetsvävnader och tyll, ej hänförliga till annat nummer: innehållande silke . . . . .	10
1093, 1094	Strumpstolarbeten och andra genom virkning, stickning eller knytning tillverkade varor, metervara härunder inbegripen, ej hänförliga till annat nummer: innehållande silke, andra än till nr 1092 hänförliga . . . . .	10
1175	Spånadsvaror i förening med finare metalltråd, ej särskilt nämnda, gulddragarbeten härunder inbegripna: gulddragartråd; ävensom paljetter och kantiljer, oavsett materialets beskaffenhet . . . . .	10
1176, 1177	andra slag, bälten, skärp och dylika artiklar härunder inbegripna: innehållande metalltråd eller med metalltråd överspunnet garn till mer än 15 % av varans hela vikt . . . . .	10
1179	Hattflåtor, ej hänförliga till nr 808: innehållande silke eller gulddragartråd . . . . .	10
ur 1185: 2	Skodon: av lackerade eller bronserade skinn, guld- och silverskinn samt ödle-, orm- och fiskskinn, vägande 750 g eller därunder per par . . . . .	20
1186	av spånadsvara, innehållande silke eller finare metalltråd . . . . .	20
1843	Elektriska metalltrådslampor . . . . .	10
2044-2046	Etui'er, med eller utan tillbehör, samt askar, attrapper, dosor och fodral, ej särskilt nämnda: av läder, skinn eller spånadsvara, ävensom av andra ämnen i förening med agat, bärnsten, elfenben, förgylld, försilvrad eller platinerad metall, prydnadsfjädrar, pärlemor, skinn, sköldpadd, snäckor, spetsar eller med spånadsvara, vari ingår silke eller finare metalltråd . . . . .	10
2049-2052	Väskor, vägande per stycke högst 0.8 kg, och necessärer, med eller utan inredning eller tillbehör, samt portföljer, plånböcker och portmonnäer; ävensom delar av läder eller skinn till väskor och övriga i denna rubrik upptagna artiklar . . . . .	10
2053	Väskor, vägande per stycke mer än 0.8 kg, med eller utan inredning eller tillbehör . . . . .	10
2054, 2055	Koffertar, kappsäckar, hattfodral och dylika reseffekter, ej särskilt nämnda, med eller utan inredning . . . . .	10
2056, 2057 } ur 2058 } ur 2059 }	Leksaker, andra än av trä, munharmonikor härunder inbegripna, och sällskapsspel samt delar därtill . . . . .	20
2061	Masker samt karnevals- och kotiljongsartiklar av papp eller papper . . . . .	20
2062, 2063	Pärlor, oäkta, oinfattade; ävensom arbeten av oäkta pärlor, ej hänförliga till bijouterivaror . . . . .	20
2064	Bijouterivaror av annat ämne än guld, silver eller platina	20

**Förslag**  
till  
**förordning om särskild omsättningskatt å vissa varor.**

Härigenom förordnas som följer:

**Om särskild skattepliktig omsättning och beräkning av särskild omsättningskatt.**

1 §.

Har i fall, som omförmälas i 1 § a), c), d), e) och f) i förordningen om allmän omsättningskatt<sup>1</sup> den 1940, omsättningen avsett de varor som finnas upptagna i en vid denna förordning fogad förteckning skall, utöver allmän omsättningskatt, särskild omsättningskatt erläggas till staten.

2 §.

Särskild omsättningskatt skall utgå med tio procent av den omsättning, för vilken skatteplikt föreligger (särskild skattepliktig omsättning).

3 §.

Särskild skattepliktig omsättning omfattar med avdrag, varom nedan stadgas,

- a) vid försäljning eller arbetsprestation: vederlaget;
- b) vid uttag för annat ändamål än för avsalu från rörelse, i vilken yrkesmässig försäljning enligt 1 § a), c) eller d) förordningen om allmän omsättningskatt äger rum: varornas saluvärde enligt ortens pris;
- c) vid import: det belopp, som utgör summan av kostnaderna för varans förvärvande.

Vederlag enligt a) inräknas i den särskilda skattepliktiga omsättningen i den mån vederlaget influtit kontant såsom likvid eller vid diskontering av växel, som lämnats såsom likvid.

Har i den särskilda skattepliktiga omsättningen inräknats vederlag, som influtit vid diskontering av växel, och nödgas säljaren inlösa växeln efter bristande betalning, må säljaren vid beräkning av särskild skattepliktig omsättning göra avdrag för den av honom erlagda växelsumman.

Från de i a) och b) angivna värdena må vid beräkning av särskild skattepliktig omsättning i rörelse avdrag göras för anskaffande av varor, som äro avsedda för tillredning, tillverkning eller bearbetning inom företaget, om och i den mån företagaren utgivit sådant vederlag för varorna, som enligt förevarande förordning skall ingå i särskild skattepliktig omsättning för mottagaren av vederlaget.

<sup>1</sup> Jfr P. M. angående omsättningskatt av professorn Erik Lindahl och landskamreraren Alarik Wigert.

## 4 §.

Särskild skattepliktig omsättning skall beräknas månadsvis.

Avdrag, varom förmåles i 3 §, skall verkställas för den månad, då växel inlöses eller betalning för anskaffade varor erlägges. Överstiger avdragssumman viss månad den särskilda skattepliktiga omsättning, som skall anses belöpa å samma månad, må överskjutande belopp avdragas vid den särskilda skattepliktiga omsättningens beräkning för följande månad eller månader. Skattskyldig må dock vid beräkning av särskild skattepliktig omsättning för viss månad endast tillgodogöra sig dylikt avdrag i den mån betalning för inlöst växel eller anskaffade varor erlagts under samma månad eller de närmast föregående sex månaderna.

**Om skattskyldighet.**

## 5 §.

Särskild omsättningsskatt skall erläggas av den som för omsättningen är skattskyldig till allmän omsättningsskatt.

**Om betalning av särskild omsättningsskatt i förskott.**

## 6 §.

Skattskyldig åligger att senast den 15 i varje månad till länsstyrelsen i det län, där hans hemortskommun är belägen,

1) avlämna uppgift för nästföregående månad å den särskilda skattepliktiga omsättningen samt grunderna för densammans beräkning enligt fastställt formulär;

2) i förskott inbetala särskild omsättningsskatt å den uppgivna särskilda skattepliktiga omsättningen.

I fråga om särskild skattepliktig omsättning enligt 3 § a) och b) skall särskild uppgift avlämnas för varje förvärvskälla.

Skattebelopp inbetalas genom insättning å länsstyrelsens postgirokonto, därvid för ändamålet särskilt avsett inbetalnings- eller girokort, försett med formulär enligt 1), skall användas.

Belopp, som avse beräkningen av den särskilda skattepliktiga omsättningen, skola utföras i jämna krontal, så att överskjutande öretal bortfalla.

## 7 §.

Avlämnar skattskyldig icke inom föreskriven tid uppgift, som avses i 6 §, må länsstyrelsen förelägga honom att inkomma med sådan uppgift.

Länsstyrelsen äger utsätta vite vid meddelande av föreläggande.

## 8 §.

Har skattskyldig icke inom föreskriven tid fullgjort honom åliggande skyldighet att inbetala särskild omsättningsskatt enligt 6 §, skall oguldet belopp uppdebiteras och indrivnas.

## 9 §.

Med stöd av tillgängliga uppgifter skall länsstyrelsen upprätta och föra register över de skattskyldiga inom länet.

I registret skall anteckning verkställas om inkomna uppgifter och inbetalda skattebelopp samt vidtagna åtgärder enligt 7 och 8 §§.

## Om taxering till särskild omsättningsskatt m. m.

### 10 §.

Taxering till särskild omsättningsskatt skall avse beskattningsår och verkställas av vederbörande beskattningsnämnder för den årliga taxeringen.

### 11 §.

Skattskyldig taxeras till särskild omsättningsskatt i hemortskommunen.

Eftertaxering, som i 21 § omförmäles, skall ske där, varest taxeringen bort verkställas, om den skett i rätt tid.

### 12 §.

Särskild skattepliktig omsättning enligt 3 § a) och b) beräknas och taxeras särskilt för varje förvärvskälla.

### 13 §.

Länsstyrelsen skall sammanföra av skattskyldig lämnade uppgifter enligt 6 § för varje beskattningsår samt snarast efter beskattningsårets utgång överlämna uppgifterna för det tilländalupna beskattningsåret till ordföranden i den taxeringsnämnd, som, såvitt för länsstyrelsen är känt, har att verkställa taxering av den skattskyldige för beskattningsåret.

### 14 §.

1 mom. Finner taxeringsnämndens ordförande, att uppgifter enligt 6 §, som till honom översänts för taxering av skattskyldig till särskild omsättningsskatt, avse skattskyldig, som bör taxeras till sådan skatt i annat distrikt, har ordföranden att skyndsamt återsända uppgifterna till länsstyrelsen med uppgift tillika å den kommun, till vilken skattskyldig avflyttat.

Länsstyrelsen åligger härefter att verkställa utredning angående den skattskyldiges hemortskommun för taxeringsåret.

Är hemortskommunen belägen inom länet, skola uppgifterna ofördröjligen översändas till taxeringsnämndens ordförande i denna kommun.

Befinnes hemortskommunen vara belägen inom annat län, har länsstyrelsen att översända uppgifterna jämte erforderliga meddelanden från det i 9 § omförmälda registret till länsstyrelsen i det län, där hemortskommunen är belägen. Sistnämnda länsstyrelse åligger att vidarebefordra uppgifterna till vederbörande taxeringsnämnds ordförande för åtgärd.

2 mom. Finner taxeringsnämndens ordförande, att uppgifter, som avses i 6 §, icke kommit honom tillhanda i fråga om skattskyldig, som inom distriktet bör taxeras till särskild omsättningsskatt, skall anmälan härom jämte tillgängliga upplysningar angående den skattskyldiges tidigare vistelseort insändas till länsstyrelsen.

### 15 §.

Efter anmaning är envar skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering till särskild omsättningsskatt erforderliga upplysningar.

Idkare av rörelse är efter anmaning av landskamrerare skyldig avlämna uppgift om belopp, som han utbetalt till namngiven annan idkare av rörelse, därest mottagaren är pliktig att för beloppet utgöra särskild omsättningsskatt.

Vad i 32 § 3 mom., 39 § 6 mom., 79 § 1 och 3 mom. samt 93 § 2 och 3 st.

taxeringsförordningen stadgas angående granskning av skattskyldigs handelsböcker och beträffande sådan rörelseidkare, som ej fört handelsböcker, av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen jämte därtill hörande handlingar, skall äga motsvarande tillämpning.

För de fall då skyldighet föreligger att efter anmaning lämna uppgift eller upplysning eller tillhandahålla bokföring eller andra handlingar till ledning vid taxering till särskild omsättningsskatt, föreligger sådan skyldighet jämväl i fråga om förhållanden, som avse tid före beskattningsåret och som hava betydelse för åsättande av taxering eller eftertaxering.

#### 16 §.

Den omsättningsskattelängd, varom i 19 § förordningen om allmän omsättningsskatt förmäles, skall innehålla uppgift angående den skattskyldiges namn och adress, den särskilda skattepliktiga omsättningen samt den särskilda omsättningsskatten.

#### 17 §.

Det åligger taxeringsnämndens ordförande att uträkna den särskilda omsättningsskatten och införa densamma i omsättningsskattelängden.

#### 18 §.

1 mom. Har skattskyldig taxerats för högre särskild skattepliktig omsättning än vad han för beskattningsåret uppgivit, åligger det taxeringsnämndens ordförande att i länen före den 15 juni och i Stockholm före den 10 juli i rekommenderat brev underrätta den skattskyldige om taxeringsnämndens beslut samt om skälen därför.

2 mom. Underrättelse, som i första mom. omförmäles, skall innefatta upplysning om vad den som icke åtnöjes med taxeringsnämndens beslut har att iakttaga vid anförande av besvär över beslutet.

#### 19 §.

Taxering till särskild omsättningsskatt, som till följd av prövningsnämnds beslut tillkommit eller blivit fastställd annorlunda än taxeringsnämnden bestämt, skall uppföras i den särskilda ändringslängd, som omförmäles i 22 § förordningen om allmän omsättningsskatt. Sådan ändringslängd skall upptaga den skattskyldiges namn och adress, den särskilda skattepliktiga omsättningen samt den särskilda omsättningsskatten.

#### 20 §.

I fråga om granskning och förvaring av ingivna uppgifter och om taxeringsförfarandet i övrigt samt fullföljd av talan skall vid taxering till särskild omsättningsskatt vad i taxeringsförordningen stadgas äga motsvarande tillämpning.

### **Eftertaxering.**

#### 21 §.

Har skattskyldig i uppgift eller upplysning, som avgivits till ledning för taxering till särskild omsättningsskatt, lämnat oriktigt meddelande eller har han, ehuru uppgiftspliktig, underlåtit avlämna uppgift eller infordrad upplysning, och har därav föranletts, att särskild skattepliktig omsättning icke

blivit taxerad, skall vad som genom berörda förfarande undgått taxering eftertaxeras och särskild omsättningsskatt påföras den skattskyldige med belopp, som genom förfarandet undandragits statsverket.

Eftertaxering må icke ske senare än fem år efter det år, då taxeringen rätteligen bort äga rum. Har den skattskyldige avlidit, åsättes taxeringen hans dödsbo; dock att sådan taxering icke må ske senare än två år efter utgången av det kalenderår, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för inregistrering.

### Uppbörd.

#### 22 §.

Länsstyrelsen har att, så snart omsättningsskattelängd inkommit, med ledning av det i 9 § omnämnda registret undersöka, huruvida skattskyldig förskottsvis till fullo inbetalat det belopp, som på grund av taxering till särskild omsättningsskatt påförts honom såsom särskild omsättningsskatt.

Å förteckning, som omnämles i 25 § 2 st. förordningen om allmän omsättningsskatt, skall länsstyrelsen uppföra skattskyldiga, som skola erlägga särskild omsättningsskatt med högre belopp än vad de för beskattningsåret förskottsvis inbetalat. För varje skattskyldig skall ogulden särskild omsättningsskatt angivas.

Har skattskyldig i förskott inbetalat särskild omsättningsskatt med högre belopp än vad han enligt taxeringsnämndens eller prövningsnämndens beslut skolat erlägga, ankommer det på länsstyrelsen att snarast möjligt utan särskild ansökan föranstalta om restitution.

#### 23 §.

Föranledes genom prövningsnämndens beslut om taxering till särskild omsättningsskatt ändring av eller tillägg till den i 22 § 2 st. omnämnda förteckningen, skall anteckning härom verkställas å den ändringsförteckning, som avses i 26 § förordningen om allmän omsättningsskatt.

#### 24 §.

Särskild omsättningsskatt, som på grund av taxering, som fastställts av taxeringsnämnd eller prövningsnämnd, skall utgå utöver vad i förskott inbetalats, skall uppbäras och redovisas i sammanhang med kronouppbörden samt erläggas under första uppbördsterminen av den allmänna uppbörden av kronoutskylder.

### Allmänna stadganden.

#### 25 §.

För särskild omsättningsskatt, som påförts avliden person eller på grund av stadgandet i 21 § denna förordning oskift dödsbo efter honom, svarar dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svara bodelägarna icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om särskild omsättningsskatt, som eljest påförts oskift dödsbo, såvitt angår det beskattningsår, varunder dödsfallet inträffade.

## 26 §.

Konungen äger fastställa formulär, som omförmäles i 6 §, samt meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för vinnande av kontroll angående skattskyldighetens fullgörande vid import av sådana varor, för vilka särskild omsättningsskatt skall erläggas.

## 27 §.

Beteckningarna taxeringsår, beskattningsår och hemortskommun hava i denna förordning samma innebörd som i kommunalskattelagen.

Saknar skattskyldig hemortskommun, skall så förfaras som vore Stockholm hans hemortskommun.

Med förvärvskälla förstås i denna förordning vad därom i 18 § kommunalskattelagen stadgas, dock att i fråga om jordbruksfastighet varje fastighet, fastighetsdel eller komplex av fastigheter, som i ägarens eller brukarens hand är att anse som förvaltningsenhet, skall utgöra en gemensam förvärvskälla, även om fastigheten, fastighetsdelen eller fastigheterna äro belägna inom olika kommuner.

## 28 §.

I denna förordning förstås med län jämväl Stockholms stad, med länsstyrelse jämväl överståthållarämbetet samt med landskamrerare jämväl skattedirektören vid överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden.

## 29 §.

Den centrala omsättningsskattenämnd, varom i 32 § förordningen om allmän omsättningsskatt förmäles, har att i den utsträckning, som framgår av särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, efter framställning från landskamrerare eller allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden eller från prövningsnämnd avgiva yttrande i ärenden rörande taxering till särskild omsättningsskatt.

**Ansvarsbestämmelser.**

## 30 §.

Den som ej behörigen fullgör vad honom enligt 15 § 2 st. åligger, skall, där han ej för försummelsen är underkastad ansvar enligt 31 § 4 mom., böta tjugufem kronor.

## 31 §.

1 mom. Har någon i uppgift, som avses i 6 §, mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande om den särskilda skattepliktiga omsättningen och särskild omsättningsskatt med ledning därav blivit för lågt beräknad, böte högst fem gånger ett belopp, motsvarande skillnaden mellan den särskilda omsättningsskatt, som skolat erläggas, och den särskilda omsättningsskatt, som påförts honom; dock skola böterna bestämmas till minst femtio kronor.

2 mom. Har någon till ledning för egen taxering till särskild omsättningsskatt mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till frihet från taxering till särskild omsättningsskatt eller till för låg dylik taxering, och är han ej för försummelsen underkastad ansvar enligt 1 mom., böte, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst fem gånger den särskilda omsättningsskatt, som därigenom undandragits, och i annat fall högst fem gånger den särskilda omsättningsskatt, som skulle

hava undandragits, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst femtio kronor.

3 mom. Har oriktigt meddelande, varom i 1 och 2 mom. förmåles, icke lämnats mot bättre vetande, men har den som lämnat meddelandet vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, skall vad i 1 och 2 mom. stadgas hava motsvarande tillämpning; dock må böterna bestämmas till högst hälften av vad i nämnda mom. sägs, men likväl ej lägre än tjugufem kronor.

4 mom. Den som uppsåtligen förleder annan till förseelse, som i 1 och 2 mom. sägs, eller vid utförande av förseelsen med råd och dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffas som vore han själv gärningsman.

5 mom. Förseelse, som i denna paragraf sägs, är föremål för allmänt åtal.

### 32 §.

Vid tillämpning av 7, 15, 30 och 31 §§ skola föreskrifterna i 143 § 5 mom. och 144 § taxeringsförordningen i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Det skall tillkomma länsstyrelse att utdöma böter enligt 30 §.

Denna förordning träder i kraft den 1940.

Skyldighet, varom i 6 § förmåles, skall fullgöras första gången senast den 1940 och avse den särskilda skattepliktiga om-sättningen under månad 1940.

I samband med den första inbetalning, som den skattskyldige verkställer enligt denna förordning, skall han till länsstyrelsen insända en på heder och samvete lämnad uppgift enligt särskilt formulär å den totalsumma, vartill hans utestående varufordringar, som avse i 1 § angivna varor, uppgingo den 1940. Med varufordringar avses jämväl odiskon-terade växlar. Vid beräkning av vederlag enligt 3 § 2 st. iakttages, att vad som efter den 1940 influtit å dylik fordran får avdragas. I enlighet därmed skall vid varje månadsinbetalning uppgift lämnas om det belopp, som under månaden influtit å sådana fordringar, som upp-kommit före den 1940.



## Förteckning

över

## skattepliktiga varor,

i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning upptagna under nedanstående statistiska nummer.

Statistiskt nr	V a r u s l a g
ur 685: 1 o. 2, 686—691	Arbeten av pälsverk: fullfärdiga persedlar, ej särskilt nämnda, med pälsverk till övertyg eller foder (pälsar, pälskragar, mattor av pälsverk och andra dylika persedlar), andra än av fårskinn
999, 1000 1001—1005	Mattor, ej särskilt nämnda, även försedda med sömnadsarbete eller fransar: innehållande <i>silke</i> helt eller delvis av <i>ull</i> eller <i>andra djurhår</i> utan inblandning av <i>silke</i>
1323—1325	Arbeten av guld, silver eller platina, andra än till nr 1321 och 1322 hänförliga, även med infattade pärlor och stenar
ur 1885: 1, ur 1885: 2	Radiomottagningsapparater och elektronrör därtill
1917	Velocipeder
1951	Kikare
ur 1954	Fotografikameror, vägande högst 3 kg per stycke
1974	Vägg- och studsarur i foder; ävensom lösa urfoder: av alabaster eller annan sten, porslän, terrakotta, majolika eller annat lergods]
ur 1975	av annat ämne, ädel metall härunder inbegripen, andra än skeppskronometrar
ur 1992	Grammofoner och grammofonskivor

MOTIV



## I. Principiella synpunkter på en utvidgad varubeskattning.

Den reala innebörden av den huvuduppgift, inför vilken det europeiska stormaktskriget ställt finanspolitiken i vårt land, är att till försvarsmaktens förfogande ställa förnödenheter och arbetskraft i erforderlig utsträckning. Försvarsbördornas finansiering är sålunda — såsom en modern tysk finansvetenskapsman uttryckt saken<sup>1</sup> — intet annat än återspeglingsen på penninghushållningens område av människans och materielens mobilisering i försvarets tjänst. Konstaterandet härav innebär ingen underskattning av det finanspolitiska problemets betydelse. Tvärtom torde händelseutvecklingen under den pågående maktkampen i Europa redan ha givit vid handen, i vilken grad ett framgångsrikt genomförande av den militära och, än mer, den ekonomiska mobiliseringen är beroende av insatsen i rätt tid och riktiga proportioner av de lämpliga finansiella medlen.

Å andra sidan är för den nutida krigs- och försvarsfinansieringen utmärkande, att den för sin fulla effektivitet förutsätter kompletterande och underbyggande åtgärder i form av regleringar på produktionens, prisbildningens samt konsumtionens och kapitalbildningens områden. Den nödvändiga omställningen av den industriella produktionen från tillgodoseendet av civila till täckandet av militära behov förverkligas exempelvis som regel icke främst på finansiell väg utan genom råvarukontroll och direkta produktionsdirigerande ingrepp och anvisningar. Vidare kan efterfrågans anpassning till en inträffad knapphet på konsumtionsvaror i många fall verksammare — och framför allt på ett socialt mera rättvist sätt — åvägbringas genom kortransonering än förmedelst en på skattevägen genomförd köpkraftsbegränsning. Det synes slutligen mången gång vara att föredraga att med priskontrollens hjälp förhindra uppkomsten av icke önskvärda konjunkturvinster än att i efterhand med anlåtande av beskattning sinstrumentet draga in dem till det allmänna.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas, men de få icke tolkas så, som skulle de direkta regleringarna avsevärt minska behovet av finanspolitiska försvars- och beredskapsåtgärder. De ha tvärtom behållit och stärkt sin ställning i det krisekonomiska systemet; deras betydelse ligger icke blott på det rent fiskaliska utan även på det allmänekonomiska och socialpolitiska planet.

Icke minst den sistnämnda synpunkten må redan nu understrykas. I tider, som kräva den högsta anspänning av nationens krafter och resurser, ligger det större makt än eljest på att de växande bördorna rättvist fördelas på skilda befolkningskikt. Varje avsteg från denna grundsats betyder en försvagning av den inre fronten, eller rentav en bräsch i beredskapen. Härtill kommer, att det sätt, varpå försvarsbördorna fördelas, blir av en kanhända utslagsgivande betydelse för nationens framtida sociala struktur.

Vad åter finanspolitikens uppgifter på det allmänekonomiska planet beträffar, tilldrager sig i första hand uppmärksamhet den på senaste tiden i den internationella diskussionen livligt debatterade frågan om den *frigjorda köpkraften* och de medel, som kunna vara tjänliga att kanalisera in densamma i färör, där den kan bli fruktbringande. Frigörande av köpkraft kan

<sup>1</sup> Jfr betr. detta och följande resonemang Hans Jecht: Stand und Probleme, särskilt sid. 465—7.

i nuvarande situation schematiskt uttryckt tänkas uppkomma på i huvudsak följande sätt, nämligen

1) därigenom att staten för täckande av sina växande utgifter i stället för äkta inkomstmedel tar i anspråk med sedelpressarnas hjälp alstrad, konstgjord köpkraft, vilken därefter kommer till synes såsom inkomstillskott hos anställda och företagare;

2) därigenom att produktionen eller importen av konsumtionsvaror minskas utan att en motsvarande begränsning av betalningsmedelsförsörjningen kommer till stånd;

3) därigenom att medel, som hittills hållits bundna i varulager eller driftsinventarier, frigöras vid försäljning av lagren eller inventarierna utan följande nyanskaffning.

Denna fria köpkraft — en den inhemska penningmarknadens motsvarighet till det internationella »vagabondkapitalet» — kan på olika vägar undergräva det finansiella och försörjningspolitiska läget. En med den fria köpkraften förbunden fara ligger i risken för uppkomsten av svarta varubörser med priser, som undandraga sig de statliga myndigheternas kontroll. En annan risk, som kanske i det nuvarande läget är mera överhängande, ligger i att köpkraften inriktas mot icke ransonerade varuområden och där leder till en rensning av lagren. Denna process är visserligen i och för sig övergående; har den väl slutförts, kan den — såsom Jecht påpekar<sup>1</sup> — leda till att den återstående fria köpkraften blir oanvändbar för varje annat ändamål än sparande, men ingen torde vara benägen att betrakta denna utväg för realiserandet av tanken på tvångssparande såsom idealisk eller lämplig.

Valet av de finanspolitiska medlen för absorberande eller neutraliserande av den fria köpkraften beror ytterst på ett politiskt bedömande av frågan om det önskvärda eller icke önskvärda i strukturförändringar i nuvarande läge. Utgår man från att strukturförändringar nu i stort sett böra undvikas, skulle den schematiska regeln för den frigjorda köpkraftens uppsugande vara den, att i den mån densamma uppträder i form av konsumentinkomster, bör den uppsugas genom skatter, i den del den åter uppträder såsom frigjorda förmögenhetsdelar, bör den absorberas genom lån.<sup>2</sup>

Ur en annan synpunkt kunna de ingripanden, varom här är fråga, indelas i *dels* generella åtgärder, vilka alltså rikta sig mot köpkraften i allmänhet, och *dels* speciella åtgärder, avseende att begränsa köpkraften genom en fördyring av just de knappare varorna. Bland tänkbara medel av den förstnämnda kategorien märkas en stegring av de direkta skatterna, införandet av allmän omsättningsskatt samt upptagandet av tvångslån. Såsom exempel på åtgärder av det senare slaget kunna anföras importavgifter och speciella varuskatter (tillverkningsavgifter, omsättningsskatter å särskilda varor).

Med hänsyn till andra parallellt med förevarande undersökning bedrivna utredningar, har densamma ansetts böra begränsas till att avse ett studium av förutsättningarna och metoderna för konsumtionens inskränkning genom *köpkraftsbegränsande medel av speciell natur*, d. v. s. genom importavgifter, tillverkningskatter och speciella omsättningsskatter. Såsom en allmän förutsättning för utredningen har därjämte uppställts, att de åtgärder, som kunna komma i fråga, icke i främsta rummet avse att fullfölja fiskaliska syften utan utformas med tanke på den åsyftade konsumtionsbegränsningen, med beaktande av angelägenheten att inom ramen av konsumtionsvaruindustriernas befintliga kapacitet bereda rum för vissa statliga beställningar för militära ändamål.

<sup>1</sup> Jecht, a. a. sid. 480.

<sup>2</sup> Jfr Rath: Die produktiven Aufgaben der Kriegsfinanzierung, särskilt sid. 505.

I enlighet med vad nu anförts, kommer i första hand att undersökas frågan, i vilken mån utrymme förefinnes för en *penningpolitiskt* motiverad konsumtionsbeskattning. Denna utredningsuppgift griper emellertid in i ett annat motivkomplex, nämligen tanken att på beskattningsvägen *dirigera konsumtionen*. Delvis löpa de båda syftlinjerna parallellt, men problemet om beskattningens konsumtionsdirigerande uppgift har en vidare räckvidd. En på skattevägen genomförd dirigering kan nämligen syfta antingen till att avleda efterfrågan från varor, vilka utmärkas av särskild knapphet, till sådana, som utmärkas av mindre knapphet, eller också kan den åsyfta att avleda inkomsterna från konsumtionen överhuvud taget och i stället inrikta dem på sparbildning; denna senare uppgift sammanfaller uppenbarligen med det nyssberörda penningpolitiska syftet att absorbera den fria köpkraften.

En konsumtionsinskränkning kan naturligen framstå såsom önskvärd även på andra grunder än de nu nämnda; ett viktigt sådant motiv kan vara det *valutapolitiska* läget. Innan vårt land i början av april innevarande år avskurits från handelsförbindelserna västerut, kunde man endast i fråga om enstaka importvaror tala om en verklig brist. Läget var fastmera det, att landets valutatillgångar i betydande utsträckning toges i anspråk för inköp från utlandet av ett stort antal relativt umbärliga varor. Bland annat med hänsyn till importprisutvecklingen kunde det befaras, att underskottet i betalningsbalansen komme att ökas redan inom ramen för den ordinarie handeln. Därutöver ställde emellertid för statsmakternas räkning vidtagna extraordinära inköp i utlandet av viktiga förnödenheter betydande krav på landets valutatillgångar. Under sådana förhållanden tedde det sig vid nu ifrågasvarande tid som en alltmera angelägen uppgift att begränsa den umbärliga importen för att i stället valutamässigt bereda rum för en ökad införelse av nödvändiga varor. Denna ståndpunkt, som synes ligga till grund för K. k. den 21 mars 1940 (nr 161) angående importförbud å vissa varor, torde ha inneburit, att valutareserven visserligen borde få snabbt utbytas mot fastare värden än utländska valutor, men att det däremot framstode såsom olämpligt, att den användes för löpande civila konsumtionsändamål. För förverkligandet av denna princip skulle erfordras en importbegränsning med approximativt 600 milj. kronor för det löpande året, vilket skulle innebära en nedskärning med 15 å 20 % av den totala importen, räknat efter 1936—1938 års siffror.

Efter den inträdda handelsavspärningen från de viktiga transoceana och västeuropeiska marknaderna har den valutapolitiska synpunkten naturligen icke längre samma aktualitet som tidigare. Folkförsörjningsproblemet har i stället kommit att domineras av frågan, hur de inhemska förråden av konsumtionsförnödenheter och industriella råvaror skola på bästa sätt fördelas och användas, medan frågan om sammansättningen och regleringen av den import, som under de inträdda förhållandena kan komma till stånd, torde vinna sin lösning i sådana former, att valutatillgången icke direkt påverkas därav. Detta läge kan dock möjligen snabbt komma att ändras, varigenom problemet om den lämpliga dispositionen av valutatillgångarna ånyo kan komma att påkalla uppmärksamhet.

Den ändamålsenliga utformningen av en konsumtionsdirigerande och samtidigt köpkraftsabsorberande beskattning skulle vara, att de förnödenheter, varifrån efterfrågan skulle avledas, belades med särskilda krispålägg. Dessa skulle variera alltefter den begränsning, som åsyftades av konsumtionen; på så sätt finge man en skala, som avspeglade statsmakternas — d. v. s. den försörjningspolitiska ledningens — uppfattning om levnadsbehovens berättigande, en skala, som mer än någon propaganda skulle bidra till att i

det allmänna medvetandet inpränta nödvändigheten av en omläggning av levnadsvanorna i enlighet med det nya tidsläget krav.

Såsom intressanta exempel på en radikal, över hela linjen genomförd konsumtionsbegränsning, motiverad av väsentligen samma allmänekonomiska överväganden, som i det föregående berörts, kan anföras två av den engelska regeringen utfärdade förordningar, den ena härrörande från mitten av april och den andra från början av juni innevarande år.

I den förstnämnda förordningen föreskrevs en begränsning av textilvaruförbrukningen under en tid av 6 månader. Hårdast drabbades därvid linnevarorna, varav konsumtionen sänktes till 25 % av den normala förbrukningen, medan konsumtionen av bomullsvaror och konstsilke reducerades till 75 %. Ransoneringsmetoden bestod däri, att fabrikanter och grossister förbjöds att till detaljhandlarna leverera mer än den sålunda fastslagna kvoten. Däremot tillgrepos inga ransoneringsåtgärder i förhållande till den konsumerande allmänheten; i stället hoppades man att på propagandans väg och genom samtidigt vidtagna prishöjningar ernå den önskade reaktionen även från allmänhetens sida.

Sanma teknik lades till grund för de nya och mycket vittgående konsumtionsbegränsande föreskrifter, som promulgerades genom juniförordningen. Enligt sistnämnda bestämmelser skulle den totala varuomsättningen i detaljhandeln begränsas till två tredjedelar av förkrigsvärdet i fråga om följande varuslag:

1. Korsetter, gördlar, hängslen etc.;
2. handskar, utom arbetshandskar;
3. trikåvaror;
4. spetsar och broderier (med undantag för handarbeten ävensom textilvaror med olika slags applikationer);
5. pälsverk och kläder samt kläder med pälsbesättning;
6. madrasser, kuddar, bolster etc.;
7. linoleum, korkparkett, filt- och oljedukar, mattor etc.;
8. porslins- och lervaruarbeten, laboratorie- och industriutensilier, kakel samt sanitetsporclin, glasvaror, speglar samt termosflaskor;
9. stålmöbler utom för vissa specialändamål, knivar utom kirurgiska instrument etc.;
10. reseffekter, portmonnäer, etuier av läder eller läderimitation;
11. möbler av rotting eller bamburör etc.;
12. fotografiapparater med tillbehör ävensom fotografisk film och fotografiskt kopieringspapper;
13. musikinstrument av alla slag, sportartiklar (utom sportkläder), leksaker;
14. bijouterivaror samt toalett- och hushållsartiklar av elfenben, bärnsten, koraller, pärlor etc. av celluloid och andra plastiska material; reservoarpennor och pennstift, cigarrettändare;
15. juvelerarearbeten utom ur och barometrar;
16. parfym- och toalettpreparat utom tvål och tandpasta;
17. alla slags maskiner med småmotorer med högst  $\frac{1}{10}$  hkr., permanent- och torkapparater, klippmaskiner, tvättmaskiner, dammsugare, kylskåp med kubikinnehåll av högst 12 kubikfot, elektriska brödrostar, elektriska strykjärn samt elektriska pannor.

Även de sist berörda konsumtionsbegränsningarna gälla i första hand för 6 månader framåt, men de förmodas komma att förlängas och skärpas, om kriget vid utgången av denna tid ännu icke är slut.

Vid en granskning av listan faller det i ögonen, att densamma upptager ett stort antal husgerådsartiklar, vilka knappast kunna hänföras till lyxvaror. Vid sådant förhållande kan det synas överraskande, att man icke föreskrivit en differentiering av konsumtionsinskränkningen på så sätt, att en starkare begränsning vidtagits med avseende å egentliga lyxartiklar.

Åtgärderna anses komma att leda icke blott till en besparing av råmaterial, som — om hänsyn toges till den efter krigsutbrottet inträffade prisstegringen — kan uppskattas till 50 % av normalförbrukningen, utan även till ett frigörande av inemot en halv miljon arbetare, vilka i stället kunna överföras

till krigsproduktionen; varuurlvalet har uppenbarligen i icke ringa grad påverkats av just det sistnämnda syftet.

Då de nu återgivna brittiska ransoneringsförfordningarna såsom nämnts icke kompletterats vare sig med kvantitativ reglering av de enskilda konsumenternas efterfrågan eller av särskilda beskattningsåtgärder<sup>1</sup> och då vidare de prishöjningar som samtidigt vidtogos å vissa varor knappast stodo i proportion till det minskade utbudet, ha farhågor uttalats för att de skulle komma att framkalla hamstringsköp från allmänhetens sida. Det har icke varit möjligt utröna, i vad mån dessa farhågor besannats; onekligen inge dock de nämnda förfordningarna ett intryck av leges imperfectæ.

Men icke heller metoden att genom en utvidgad varubeskattning söka förverkliga en ur penning- och försörjningspolitiska synpunkter motiverad konsumtionsbegränsning går helt fri från invändningar, och dessa ligga på såväl det principiella som det praktiska planet.

a) Såvitt rör den *principiella* sidan, kan i första hand diskuteras, huruvida den förut angivna allmänna finanspolitiska utgångspunkten att strukturförändringar i rådande läge i stort sett böra undvikas är försvarlig. Man kan fråga sig, huruvida det verkligen är ett eftersträvansvärt mål att bl. a. hindra uppkomsten av nya besparingar hos de breda lagren av löntagare men konservera kapitalet i de kretsar, där en kapitalbildning redan kommit till stånd.

b) Det kan ock diskuteras, huruvida en varufördyring verkligen ger upphov till en stegrad sparverksamhet. En författare<sup>2</sup> har gjort den synbarligen välgrundade observationen, att en utveckling av konsumtionen och en nybildning av sparande i stort sett förlöpa parallellt. Därur kan man möjligen draga den slutsatsen, att incitamentet till sparverksamheten främst ligger i inkomstökningar; sedan en viss inkomstnivå uppnåtts, torde det vara relativt sällsynt, att en väsentlig inkomstbeskärning vidtages för möjliggörande av ett vidgat sparande. Är denna iakttagelse generellt riktig, torde den nästan a fortiori äga tillämpning å det svenska folkkyntet. Det finns sålunda anledning antaga, att en kraftig varufördyring i första hand utlöser en efterfrågan på lyx i de former, som icke nås eller kunna nås av beskattningen.

c) Med hänsyn till förefintligheten av betydande reserver av likvida medel hos den konsumerande allmänheten och till stelheten i köpvanorna är det under alla förhållanden antagligt, att en anpassning på prisvägen kommer att försiggå relativt långsamt, om ej mycket drakoniska skattesatser tillgripas.

Trots de principiella betänkligheter, som sålunda göra sig gällande i fråga om möjligheterna att använda en differentierad varubeskattning i förut angivna allmänekonomiska syften, ha vi funnit synpunkten av sådant intresse, att vi låtit närmare undersöka, hur en dylik skatt skulle i praktiken kunna utformas. I samråd med oss har fördenskull byråchefen i generallullstyrelsen C. E. L. Sandquist utarbetat ett detaljerat förslag till en på bred basis uppbyggd konsumtionsbegränsande varubeskattning. Här nedan torde en summarisk redogörelse få lämnas för huvuddragen av denna plan.

Skatten tänktes förlagd till producentstadiet. Vid varuurlvalet tillämpades i huvudsak följande principer: I första rummet medtogos sådana varor, som kunna betraktas såsom lyxartiklar eller mera umbärliga varor och beträffande vilka en konsumtionsbegränsning måste i nuvarande läge anses önskvärd. Till dylika varor hänfördes i första hand de varuslag, som genom K. k. den 21 mars 1940 (nr 161) belagts med importförbud. Undantag gjordes dock för vissa varor, beträffande vilka det skulle möta särskilt stora svårigheter att utöva någotsånär tillfredsställande kontroll över skattens

<sup>1</sup> Den i budgetpropositionen föreslagna omsättningskatten har ännu icke genomförts.

<sup>2</sup> Charlotte Lorenz: Die Steuerkraft des Verbrauchs, sid. 676.



riktiga uttagande. Emellertid funnos vissa artiklar, som i icke mindre mån än de sålunda redan importförbjudna varorna kunde betraktas såsom lyxartiklar eller umbärliga varor och som därför med samma fog borde läggas under beskattning. I denna grupp ingingo åtskilliga varor, som i samband med en allt mera stegrad levnadsstandard visserligen kommit att i det allmänna medvetandet framstå såsom nödvändighetsartiklar men som dock äro av den art, att de i en pressad ekonomisk situation väl kunna och böra ersättas med enklare och billigare varor. Ävenledes medtogs en grupp av varor, vilka väl måste anses såsom nödvändighetsvaror och som icke lämpligen kunna ersättas med andra artiklar, men beträffande vilka en konsumtionsminskning ändock måste anses eftersträvansvärd ur allmänna besparingssynpunkter. Exempel på dylika produkter äro finare skodon och klädespersedlar, pälsverk etc.

En tredje grupp utgjordes av strumpstolsarbeten och andra genom virkning, stickning eller knytning tillverkade varor innehållande silke. Denna grupp hör måhända rätteligen till den fjärde kategorien av de i det diskuterade utkastet medtagna förnödenheterna, nämligen sådana varor, som väl icke kunna betraktas som lyxvaror i egentlig mening, men som dock äro av sådan art, att en konsumtionsminskning i nuvarande läge kunde anses önskvärd. Hit hörde framför allt sådana varaktiga konsumtionsnyttigheter, som kylskåp, dammsugare och golvbonare, d. v. s. föremål, vilka normalt i jämförelsevis betydande utsträckning binda sparmedel.

Slutligen upptog utkastet såsom en femte grupp olika slag av förpackningsmaterial. Motiveringen härför var den utveckling mot allt mera dyrbart och lyxbetonat material, som under en följd av år ägt rum på detta område.

Vid avvägningen av skattesatserna enligt detta utkast hade eftersträfvats att ernå en gradering av skatten allt efter de särskilda varuslagens större eller mindre betydelse ur behovssynpunkt. Sålunda föreslogs för de mera lyxbetonade varorna i regel avsevärt högre skatter än för övriga varor. Till belysande av de föreslagna skatternas storlek meddelas här nedan uppgifter om skattens förhållande till det beräknade salutillverkningsvärdet för ett antal mera representativa varuslag:

V a r u s l a g	Skatt i procent av salutillverkningsvärdet (approximativt)
Puder, smink och hudkräm .....	250
Lukt- eller toalettvatten, parfymer och kosmetiska medel ...	150
Vy- och gratulationskort .....	140
Tvål, parfymerad .....	100
Bijouterivaror .....	100
Tändstickor .....	90
Papeterier .....	80
Putsmedel för skodon .....	75
Etuier, väskor etc. (finare).....	50—70
Tapeter (finare).....	60
Glas, slipat etc. ....	60
Guld-, silver- och platinaarbeten .....	50
Radiomottagningsapparater .....	50
Leksaker .....	50
Ljus .....	45
Papperspåsar och kuverter .....	40
Skodon av lackerade skinn, guld- och silverskinn etc. ....	40

V a r u s l a g	Skatt i procent av salutillverkningsvärdet (approximativt)
Knivar, finare .....	40
Förpackningskartonger .....	40
Marmorarbeten .....	30
Handskar .....	25
Pälsverk och arbeten därav .....	25
Wellpapp och wellpapper .....	25
Skodon av kautschuk (galoscher o. d.) .....	25
Kylskåp för hushållsbruk .....	25
Dammsugare .....	25
Metalltrådslampor .....	25
Flyglar, pianinon och tafflar .....	15—20
Sidenvävnader .....	12
Velocipeder .....	10
Strumpstolsarbeten, innehållande silke .....	8

Såsom av de anförda siffrorna framgår skulle enligt detta utkast de föreslagna skatterna, med bortseende från skatten å strumpstolsarbeten, innehållande silke, motsvara i procent av salutillverkningsvärdet lägst 10 % (velocipeder) och högst 250 % (puder, smink och hudkräm). De anmärkningsvärt låga procentsatserna för sidenvävnader samt för strumpstolsarbeten, innehållande silke, nämligen 12 respektive 8 %, förklaras därav, att utgångsmaterialet för varorna i fråga — naturligt och konstgjort silke — redan är belagt med en skatt av 3 kronor per kilogram, vilken skatt, vad beträffar det konstgjorda silket, i och för sig motsvarar omkring 50 % av silkets tillverkningsvärde. Ett ytterligare skäl till att skattesatserna för sidenvävnader och strumpstolsarbeten, innehållande silke, i utkastet upptagits till jämförelsevis låga belopp är, att en alltför hög beskattning av nämnda varor skulle motverka en med hänsyn till den nuvarande bristen på bomull och ull önskvärd konsumtionsförskjutning mot de ur råmaterialsynpunkt lättare tillgängliga konstsilkevarorna.

Vid prövningen av denna plan föll emellertid omedelbart i ögonen

a) den *praktiska svårigheten*, att uppbyggandet av varuförteckningen skulle i själva verket innebära tillskapandet av en intern »tulltaxa» och en däremot svarande organisatorisk apparat. Endast i begränsad utsträckning kunde denna taxa baseras på de för producenterna relativt bekväma värde-tilläggen. För att uppnå konformitet med tullagstiftningen framstod nämligen i regelfallen en taxering efter vikt eller stycketal som den enda framkomliga vägen. Anmärkas kan dock, att exempel icke saknas från utlandet på att en genomförd inhemsk konsumtionsbeskattning anordnats efter mönster av tulltaxan. Detta var exempelvis förhållandet med de i den österrikiska förbundsstaten gällande bestämmelserna om pauschalbeskattning<sup>1</sup> vid varuomsättningen. Å andra sidan häntyda uppgifter i litteraturen på att den interna österrikiska tariffen endast i begränsad utsträckning kom till praktisk användning, när de skattepliktiga företagen i allmänhet torde ha begagnat sig av en föreliggande möjlighet att i stället för skatt å de särskilda transaktionerna enligt tariffen erlagga en på grundval av den genomsnittliga omsättningen beräknad klumpsumma (»skatteackord»).

b) Men en beskattning i enlighet med riktlinjerna i det berörda utkastet måste möta även en annan i de faktiska förhållandena grundad, allvarligare

<sup>1</sup> Jfr nedan sid. 40—41.

invändning. För den händelse den åsyftade konsumtionsbegränsningen komme till stånd, skulle detta nämligen på betydelsefulla områden av svenskt produktionsliv i en ömtålig situation otvivelaktigt vara ägnat att utlösa depressiva tendenser. I viss utsträckning äro emellertid tendenser i dylik riktning redan märkbara för flera av de till beskattning ifrågasatta varorna. Detta gäller exempelvis tändstickor, kylskåp, dammsugare och golvbonare, med avseende å vilka exportmarknaden starkt beskurits. Överhuvud taget synes ett sådant system som det nu diskuterade lämpligt allenast i en viss mycket speciell situation, som utmärkes icke blott av en brist på råvaror utan även av en betydande, ej endast övergående brist på arbetskraft. När emellertid sysselsättningsproblemet på grund av exportindustriens svårigheter i stigande utsträckning kräver beaktande, måste självfallet omsorgsfullt tillvaratagas de produktionsmöjligheter, som erbjuda sig inom den egentliga hemmamarknadsindustrien. Man kan sålunda på denna punkt konstatera, att de krav, som sysselsättningsproblemet ställer, i viss mån konkurrera med de anspråk, som statsmakterna för sin del måste göra gällande å konsumenternas inkomster. Såvitt angår frågan om utformningen av konsumtionsbeskattningen leda de angivna förutsättningarna till slutsatsen, att det synes tillrådigt framgå med försiktighet vid en ytterligare utvidgning av skatteområdet. Om en utbyggnad av den ifrågasatta allmänna omsättningskatten skall komma till stånd, synes den följaktligen böra få en vida mera begränsad räckvidd än den nu diskuterade planen på en brett lagd konsumtionsbegränsande varubeskattning.

En av huvudteserna i den finasteori, som utbildade sig under senare delen av 1800-talet och som successivt vann insteg i de flesta kulturländers skattesystem, utgjordes av principen om förverkligandet av tanken på den rättvisa fördelningen av skattebördorna genom införandet av progressiva inkomst- och förmögenhetsskatter. Dessa skatter ansågos ägnade att täcka en ständigt stigande del av statsutgifterna, varför de socialt stötande konsumtionsskatter, som träffade de breda folklagrens förbrukning av oundgängliga varor, borde i motsvarande mån kunna mildras eller avskaffas. Vid en exceptionell stegring av anspråken på statskassan, såsom framför allt under 1914—18 års världskrig och åren närmast därefter samt under nu pågående europeiska stormaktskrig, har det visat sig omöjligt att i praktiken upprätthålla den nämnda grundsatsen. I stället svara intäkterna av de s. k. indirekta skatterna (konsumtionsavgifter, tullar, inkomster av statsmonopol etc.) för en allt större del av de totala statliga intäkterna, och samhället avlägsnar sig alltmera från den nyssnämnda finasteoriens ideala tillstånd, som kännetecknades av att statsutgifterna helt eller till övervägande del täcktes med inkomst- och förmögenhetsskatter.<sup>1</sup> I vårt land skulle särskilt införandet av en allmän omsättningsskatt ge vid handen, att statsmakterna äro nödsakade att i långt högre grad än som tidigare ansetts önskvärt eller möjligt lita till sådana indirekta skatter, som tendera att absorbera en större del av inkomsten hos de lägre inkomsttagarna än hos de högre inkomsttagarna. Detta utmärkande drag för den nämnda skatteformen utgör tvivelsutan i sig ett politiskt hinder för dess genomförande. Det kan emellertid motvägas på i stort sett följande tre sätt: För det första kunna på andra områden av skattesystemet faktorer inbyggas, som innebära en hårdare belastning av de burgnare samhällsklasserna. För det andra kan en lättnad för de smärre inkomsttagarna åvägabringas genom att vissa för dem betydelsefulla varuslag antingen helt fritagas från den allmänna omsättningsskatten eller ock

<sup>1</sup> Jfr Karl v. Balás: Zur Logik der Besteuerung, särskilt sid. 8 f.

belastas efter en lindrigare skattesats. En tredje möjlighet att utjämna de socialt ogynnsamma verkningarna av den allmänna omsättningsskatten erbjuder sig slutligen, därest densamma utbygges med en högre skatt å lyxbetonade varor. De två sistnämnda av de nu berörda metoderna innebära, att den av sociala rättviseskäl uppburna progressionsprincipen vinner tillämpning på de indirekta skatternas område.

Vid övervägandet av de nu angivna linjerna må till en början bringas i erinran, att enligt det remitterade förslaget till allmän omsättningsskatt komme att från nämnda skatt undantagas vissa i särskilt de mindre hushållens budget tungt vägande poster (bränslen, mejerivaror). Vidare ha som bekant efter krigsutbrottet mycket avsevärda skärpningar vidtagits i den direkta beskattningen, och ett ytterligare steg i samma riktning tages, därest — såsom torde vara avsikten — samtidigt med den ifrågasatta allmänna omsättningsskatten en särskild krigskonjunkturskatt införes. Önskemålet om en social utjämning av skattetrycket kan måhända genom dessa vidtagna eller planerade åtgärder, vilka äro att hänföra till den första eller andra av de nyss angivna kategorierna, anses vinna tillräckligt beaktande. Å andra sidan har även på speciella områden den indirekta beskattningen skärpts till förfång för de mindre inkomstagarna; i detta hänseende må särskilt pekas på kaffeskatten. Det är också att märka, att i flertalet utländska skattesystem, där en allmän omsättningsskatt förekommer, den omständigheten att vissa elementära förnödenheter helt fritagits från beskattning icke utesluter tillämpningen av den tredje av de berörda metoderna, d. v. s. en differentiering även uppåt av den allmänna omsättningsskatten genom dess utbyggnad med en särskild skatt å lyxvaror. Tanken på en dylik lyxskatt synes därför i det följande böra upptagas till övervägande. För att framstå såsom berättigad skall en sådan utbyggnad av den allmänna omsättningsskatten fylla den funktionen i skattesystemet som helhet att träffa den umbärliga förbrukningen och därigenom åstadkomma en utjämning av den belastning, som de smärre inkomstagarna ha att bära på grund av en hård beskattning av oundärliga förnödenheter.<sup>1</sup>

Härav följer att en förhöjd skatt å vissa oundärliga varor från nu angivna utgångspunkter framstår såsom i alla avseenden sekundär och supplementär i förhållande till den allmänna omsättningsskatten. Den förhöjda skattens syfte skulle sålunda ligga väsentligen på det sociala planet. Konsta- terandet härav kan emellertid icke leda till ett accepterande utan vidare av tanken på en dylik skatt. En social hallstämpel på ett förslag innebär förvisso icke alltid garantier för att enbart rättvisesynpunkter fått vara vägledande vid dess utformande, och även om så är fallet, är begreppet sociala rättvisa alltid ytterst subjektivt. När det gäller ifrågasatta inskridanden mot lyx eller oundärlig förbrukning överhuvud taget, torde man ha särskild anledning att kritiskt pröva, i vad mån yrkandena äro utslag av sociala rättfärdighetskänsla och i vad mån de enbart äro yttringar av avund eller annan mänsklig svaghet.<sup>2</sup> Det nyss angivna kriteriet på berättigandet av en särskild »lyxbeskattning» kan i ett sunt finanspolitiskt system icke innebära annat, än att skatten i fråga är ägnad bidraga till en jämnare fördelning av skattebördan i förhållande till den enskildes skattekraft.

Att en sålunda motiverad skatt kan ge anledning till högst skiljaktiga politiska bedömanden och ställningstaganden, torde icke vara ägnat förvåna och bekräftas till fullo vid en studie av de erfarenheter, som utomlands gjorts av sådana eller därmed likartade skatter.

<sup>1</sup> Bräuer: Luxussteuern.

<sup>2</sup> Jfr v. Balás, a. a. sid. 7.

## II. Lyxtillverknings- och lyxomsättningsskatter i den finansvetenskapliga teorien och i utländsk skattelagstiftning.

Den utbyggnad av den allmännare varubeskattningen, vilken enligt det förda resonemanget sålunda i nuvarande läge bör upptagas till övervägande, erbjuder betydande likheter med de förslag till lyxtillverknings- och lyxomsättningsskatter, som vid olika tillfällen och i olika länder framkommit och i vissa fall även förverkligats.

Före mediet av 1800-talet torde den skatteform, varom här är fråga, ha varit sällsynt, låt vara att en viss motsvarighet därtill påträffats i de tidigare accesssystemen, i vilka ofta värdefulla förbrukningsartiklar hårdare belastades än livsmedel. I synnerhet hade den äldre engelska accislagstiftningen att uppvisa en mångfald exempel på en högre belastning av lyxbetonade eller umbärliga varor.

Vad som faller i ögonen vid en *historisk återblick* är framför allt det nära sammanhanget mellan försöken med lyxbeskattning och de av krigsförhållanden vållade finansiella nödtillstånden. Detta gäller de nyssnämnda engelska lyxskatterna, likaväl som ett under Napoleonskrigen införd lyxskattsystem i Preussen samt vissa franska lyxskatter av år 1870. Ett karakteristiskt drag är vidare, att dessa tidigare försök med lyxskatter infördes vid tidpunkter, då såväl allmänna inkomstskatter som varje form av progressiva, personella skatter saknades, under det att däremot konsumtionsskatterna, särskilt på varor avsedda för allmän förbrukning, voro starkt utbildade, för att icke säga hårt ansträngda. Dessa sistnämnda skatter belastade givetvis i högre grad de lägre inkomsttagarna. När man för att täcka de av kriget starkt stegrade statsutgifterna ansåg sig i högre grad böra belasta de förmögnare folkgrupperna, skedde detta i den formen, att de yttre tecknen på rikedom belades med skatt. Sedan efter hand skattesystemen utbyggts med allmänna inkomst- och förmögenhetsskatter, vilka bättre än konsumtionsskatterna tillgodosåge kravet på en belastning av medborgarna efter deras ekonomiska bärkraft, förminskades väsentligt intresset för lyxbeskattningen.

Den omedelbara föregångaren till de moderna lyxtillverknings- och lyxomsättningsskatterna återfinnes i vissa bestämmelser rörande den allmänna omsättningsskatt, som under inbördeskriget infördes i Förenta Staterna och enligt vilka bestämmelser särskilda produkter uttogos till hårdare beskattning; detta gällde exempelvis patentmediciner, skönhetsmedel, spelkort och tobaksvaror. Denna amerikanska omsättningsskatt avskaffades sedermera på 1880-talet.

I den *finansvetenskapliga teorien* framträdde från och med 1870-talet åtskilliga förfäktare för en särskild skatt å lyxvaror, vilken enligt den allmännast hävdade uppfattningen borde förläggas till producentstadiet. Ett av de första och intressantaste inläggen i debatten härom återfinnes hos polacken von Bilinsky. Sedermera framlade österrikaren Schäffle i sitt arbete »Die Steuern» konkreta och till och med i detalj gående förslag till en dylik beskattning. Schäffle fann skattefriheten i fråga om lyxföremål utgöra den största bristen i det dåvarande skattesystemet, i synnerhet som detta i många fall innebar en belastning av de breda massornas nödvändiga förnödenheter. Strax före publiceringen — i slutet på 1890-talet — av Schäffles arbete hade fransmannen René Stourm i »Systèmes généraux d'Impôts» uttalat, att idealet för beskattningen vore, om man kunde lägga hela skattebördan på den s. k. lyxen, d. v. s. på rikedomens påfallande, närpå straffbara uttrycksformer.

1905 sökte Franz Graf genom sitt arbete »Das Problem der Luxussteuer» verka för de Schöffleska tankegångarnas praktiska genomförande i det tyska skattesystemet, och strax före krigsutbrottet gjorde Julius Lissner (*Die Zukunft der Verbrauchssteuern in Deutschland*) ett försök i samma riktning, vilket är av intresse med hänsyn till att det tydligen i viss utsträckning tjänat såsom förebild för den några år senare i Tyskland genomförda lagstiftningen på området.

I stort sett kan man säga, att före världskriget hade tanken på en lyxomsättningsskatt vunnit föga förståelse utanför finansvetenskapsmännens krets. Under senare delen av världskriget inträdde emellertid en ändring härutinnan. Det är betecknande, hur i alla viktigare länder uppdykande tendenser till gulascheri och ett ständigt stigande, de breda massorna belastande skattetryck banade väg för övertygelsen om nödvändigheten av en särskild lyxbeskattning, vilken om icke av annat dock syntes motiverad av sociala rättvisehänsyn. I det följande må<sup>1</sup> lämnas en redogörelse för denna frågas utveckling i Frankrike, Tyskland och England under förra världskriget och åren närmast därefter.

*Frankrike.* Det första land, i vilket en lyxbeskattning genomfördes under världskriget, var Frankrike. Specifika förhållanden inom det franska skattesystemet, liksom även partiställningen i det franska parlamentet inverkade i skilda hänseenden på utformningen av lyxbeskattningen i detta land. Karakteristiskt för den franska skattepolitiken före världskriget var den intressekamp, som pågick i fråga om den allmänna inkomstskatten. De konservativa partierna, framför allt i senaten, fasthöllo hårdnackat vid de indirekta skatter, som betraktades såsom en stor nationell vinning av den franska revolutionen. Den radikala kammarmajoriteten däremot hade just år 1914 voterat en allmän inkomstskatt, vilken innebar en fullständig förändring av det skattepolitiska systemet. Den omständigheten, att Frankrike sålunda vid krigsutbrottet och under de första krigsåren befann sig i en utpräglad övergångsperiod på skattepolitikens område, betecknade tvivelsutan en avsevärd svaghet i landets finansiella försvarsberedskap. Under dessa år försökte man till att börja med omsorgsfullt undvika alla nya skatter, som kunde innebära en överbelastning av näringslivet, vilket led mycket redan på grund av den tyska ockupationen av många viktiga industridistrikt och den kraftiga beskärningen av utrikeshandeln. Men även sedan sysselsättningsproblemet lösts genom arbetskraftens överförande till krigsproduktionen och den därigenom skapade krigskonjunkturen givit anledning till betydande merinkomster på olika håll, drog man sig för att pålägga nya skatter. De ledande finansvetenskapliga auktoriteterna, framför allt Leroy-Beaulieu, varnade för en höjning av de bestående skatterna, något som sades kunna menligt inverka på kapitalbildningen, och varnade även för att i tider, då förvaltningsapparaten förminskats genom militärinkallelserna, göra experiment med nya skatter.

Denna ståndpunkt blev emellertid i mitten av år 1917 ohållbar, och man fick söka efter nya skatteformer, framför allt efter nya konsumtionsskatter.

Två olika utvägar upptogs härvid till diskussion: den första av dessa syftade till en utbyggnad av kvittostämpelsystemet till en proportionell skatt på alla betalningar, vilken såsom belastning på alla förekommande utgifter skulle verka såsom en »automatisk inkomstskatt». Den andra utvägen avsåg genomförandet av en hög, om möjligt progressiv belastning av vissa lyxvaror, såsom ädelstenar, konstverk, parfym, viner etc. Dessa båda förslag upptogs av finansminister Thierry och sammansmältes till ett utkast till utgiftsbeskatt-

<sup>1</sup> Väsentligen på grundval av Auerbach: *Die Luxusumsatzsteuer* och Popitz: *Kommentar zum Umsatzsteuergesetz*.

ning. Meningen var att söka förena fördelarna i de båda olika förslagen, nämligen enkelheten och den höga intäkten av den allmänna skatten på betalningar, å ena sidan, och rättvisemomentet i lyxbeskattningen, å den andra sidan. Thierrys förslag gick i korthet ut på dels en skatt på 1 ‰ på samtliga betalningstransaktioner, som försiggingo mellan köpmän, dels en skatt på 5 ‰ av alla försäljningar i detaljhandeln med undantag av livsmedel och vissa viktiga produktionsartiklar; denna detaljhandelsskatt höjdes till 10 ‰, såvitt gällde en rad lyxartiklar, nämligen finare viner och likörer, efter mått tillverkade kläder och skodon, pälsverk, solfjädrar, plymer, mattor, keramik, glas och porslin, antikviteter och övriga samlarföremål, konstverk, juveler och produkter av ädla metaller, parfymers samt grammofoner.

Thierrys förslag kom aldrig att förverkligas, men grundtankarna i det samma upptogs i slutet av 1917 av den dåvarande finansministern Klotz. I motsats till Thierry lade emellertid Klotz huvudvikten vid lyxbeskattningen, vilken beräknades inbringa 1 miljard francs årligen emot en intäkt av 240 miljoner francs av kvittoskatten. Parlamentets beslut gick ut på en kvittoskatt i form av stämpelavgift på 2 ‰, vidare en detaljhandelsskatt med samma låga skattesats och begränsad till betalningar överstigande 150 francs. Å andra sidan vidgades tillämpningsområdet för lyxbeskattningen, och det gjordes gällande, att denna komme att träffa den samlade lyxförbrukningen.

Denna s. k. allmänna lyxbeskattning kan i mångt och mycket ledas tillbaka till principer, som angivits av R. Favareille i en i februari 1917 publicerad uppsats i »Revue Politique et Parlementaire». Att Klotz för sin del upptog dessa tankegångar i sitt skatteförslag torde i hög grad ha berott på socialisternas motstånd mot utvidgningen av kvitto- och nyinförandet av detaljhandelsskatten. Icke desto mindre röstade de socialistiska deputeraderna, när frågan slutligen kom upp i kammaren, emot lyxbeskattningen, under förmenande av att denna vore ägnad att skada industrien. Däremot hälsade de konservativa deputeraderna skatten med tillfredsställelse såsom en rättvis belastning av förbrukningen.

På grundval av parlamentets beslut utfärdades den 31 december 1917 en lyxskattelag. Denna hade karaktär av en ramförfattning, vilken innehöll bestämmelser om två olika slag av skattepliktiga transaktioner, nämligen:

- 1) försäljning i detaljhandeln av vissa artiklar, vilkas urval skulle fastställas av en särskild kommission, sammansatt av representanter för finansmyndigheterna och för handeln;
- 2) uppehåll eller förplägnad å hotell eller restauranger under sådana förhållanden, att prissättningen gäve vid handen, att hotellet eller restaurangen vore att hänföra till kategorien lyxföretag.

Sedan kommissionen avslutat sitt arbete och parlamentet antagit varuförteckningen, utfärdades en tillämpningsförfordning den 23 mars 1918. Den sålunda beslutade lyxskatten innebar ett försök att i detaljhandeln skattebelägga överhuvud taget alla lyxföremål. De svårigheter, som förelågo med hänsyn till relativiteten och subjektiviteten i begreppet lyx sökte kommissionen övervinna genom uppställandet av tre olika objektiva kriterier för en varas hänförelse till lyxkategorien, nämligen:

- 1) varans natur, d. v. s. dess betydelse för behovstillfredsställelsen enligt dess allmänna beskaffenhet;
- 2) dess pris, alltså dess dyrbarhet;
- 3) dess bestämmelse i särskilda fall.

Med utgångspunkt härifrån klassificerades de olika artiklarna och uppdelades på två olika listor. Av dessa listor innehöll den första, lista A, varor, vilka på grund av sin natur alltid skulle betraktas såsom lyxartiklar och i varje fall vara underkastade skatt. Varorna fördelades på 26 olika positioner

och utgjordes av bl. a. smycken, ur, konstverk, antikviteter, pälsar, mattor, fotografiapparater, biljarder, musikinstrument, automobiler, sidenkläder och silkesstrumpor, parfymartiklar, vissa delikatesser, jaktartiklar, kort sagt de förmögnare befolkningsgruppernas lyx.

Den andra listan, lista B, innehöll varor, av vilka endast de högre kvaliteterna betraktas såsom lyxvaror. Delvis var här fråga om föremål, som kunde betecknas som överflödiga småsaker och i varje fall icke såsom egentliga nödvändighetsartiklar, såsom imiterade smycken, keramik, konfityrer, spetsar, solfjädrar, fotografier och reproduktioner av konstverk, sportartiklar, lack-saker etc. Huvudparten utgjordes emellertid av bruksföremål ingående i den ordinarie levnadsstandarden, vilka emellertid på grund av sitt finare utförande representerade en viss och mycket utbredd form av lyx; häribland märktes kläder, hattar, möbler, skor, handskar, borstar, lampor, resväskor, paraplyer, tvålar, näsdukar o. s. v. Avgörande för frågan, huruvida alla dessa olika artiklar utgjorde lyxföremål, var priset; för varje särskild grupp fastställdes en prisgräns, under vilken de ifrågavarande artiklarna voro fria från lyxskatt, men över vilken en skatt pålades på hela försäljningssumman.

Skattesatsen utgjorde 10 % av varans pris och skatteplikten inträdde, så snart varan försålades till en konsument, likgiltigt om säljaren var köpman eller privatperson. Skattepliktig var likaledes import av hithörande lyxartiklar, i den mån de voro avsedda för konsumtion; export av sådana varor var däremot skattefri.

Skatteuppbörden kunde ske i två olika former, antingen genom åsättande av stämpelmärken eller genom kontant inbetalning, försåvitt köpmannen föredrog att träda i direkt förbindelse med skattemyndigheterna. I sistnämnda fall hade han att varje månad insända utdrag ur en skattebok och att samtidigt inbetala på månaden belöpande skatt.

Allmänhetens inställning till lyxskatten var från början mycket ogynn-sam; än mer gällde detta köpmännens. Dessa hade att fungera såsom skatteuppbördsmän men kände sig i realiteten såsom skattebetalare och klagade över den belastning, som den utökade bokföringsskyldigheten inne-bar för dem, men framför allt över de svårigheter, som tillämpningen av den komplicerade och delvis oklara lagstiftningen medförde. Under led-nings av de olika handelskamrarna avhöllos redan på våren 1918 protest-möten mot skatten och pressen slöt i stor utsträckning upp vid deras sida. Arbetare och företagare inom lyxindustrien förenade sig också med mot-ståndarna till denna skatt. En stor roll i denna opinionsstorm spelade det argumentet, att skatteintäkterna stannade långt under finansministerns beräkningar, vilket också faktiskt var fallet. I januari 1919 framlade finans-minister Klotz ett förslag till revision av lyxbeskattningen. Vissa föremål, vilka understundom kunde komma till användning icke blott för konsum-tion utan även såsom medel i förvärvsverksamhet, exempelvis fotografiap-parater och finare fisknät, strökos från listan. På grund av den stigande all-männa prisnivån höjdes prisgränserna inom lista B. Den principiellt vik-tigaste ändringen innebar, att grundläggande för skatteplikten beträffande varor å lista B framdeles skulle vara icke hela priset utan endast den del av priset, som överskred ett visst fastställt normalpris.

Trots dessa tillmötesgåenden upphörde icke klagomålen över skattens orättvisor. Då skatten emellertid oaktat sina brister inbringade cirka 100 miljoner francs om året, bibehölls den under år 1919, dock väsentligen där-för att de olika fraktionerna i parlamentet icke kunde ena sig om andra utvägar för uppbringandet av en motsvarande summa. Vid den revision av hela det franska skattesystemet, som genomfördes genom lagstiftning av den 25 juni 1920, infördes emellertid i stället för 1917 års lyxskatt en skatt



på 1 % av alla omsättningar inom handel och industri, i vilken omsättningsskatt den 10 %-iga lyxskatten infogades.

Genom sedermera vidtagna modifikationer höjdes skattesatsen för absoluta lyxvaror (= lista A) till 12 %, medan skatten sattes till 6 % för sådana varor, vilka voro skattepliktiga endast i den mån priset överstege viss värdegräns (= lista B). Genom dekret den 6—7 juli 1934 upphävdes i stor utsträckning den franska lyxbeskattningen. Såvitt kunnat utrönas, utgår för närvarande den allmänna omsättningsskatten med 2 % på varans värde, och endast för vissa lyxartiklar är skatten högre (3—16 %).

*Tyskland.* Även såvitt gäller Tyskland måste införandet av lyxbeskattningen under förra världskriget ses mot bakgrunden av den allmänna utvecklingen på det ekonomiska och statsfinansiella området. De depressionstendenser, som uppträdde strax efter krigsutbrottet 1914, förbyttes mycket snart i en utpräglad krigskonjunktur, som karakteriserades av starkt stegrad sysselsättning samt växande inkomster hos arbetare, affärsmän och fabrikanter. Efter ett par år, eller i slutet av 1916 och början av 1917, ledde dessa krigsvinster till en starkt stigande efterfrågan på lyxbetonade eller umbärliga varor. Denna tendens förstärktes av den kraftiga prisstegringen, vilken kom dyrbarare sakföremål att framstå såsom den enda värdebeständiga kapitalplaceringen. Våren 1917 föranledde den stigande efterfrågan på lyxartiklar en motion i riksdagen om införande av en särskild lyxskatt. Tanken i detta enskilda initiativ upptogs snart av riksfinansmyndigheterna, vilka på grund av delstaternas ensamrätt att pålägga direkta skatter, voro hänvisade till att söka finna nya indirekta skatter för täckandet av den växande budgetbristen. De indirekta skatterna hade redan under de tidigare krigsåren kraftigt utbyggt och kommit att hårt belasta de oundgängliga konsumtionsvarorna, något som framkallat en stark opinion inom riksdagens vänsterfraktioner. Det blev uppenbart för riksfinansmyndigheterna, att denna ensidiga belastning av de breda folklagren icke kunde fortsätta utan att systemet med konsumtionsskatter måste utformas på ett socialt mera tilltalande sätt. Såsom det lämpligaste medlet härför framstod påläggandet av lyxskatter.

Enligt 1918 års lag om allmän omsättningsskatt utgick en avgift på 5 % på varje omsättning utan hänsyn till de omsatta varornas umbärlighet; denna allmänna omsättningsskatt kompletterades emellertid med en detaljhandelsavgift på 10 % för vissa lyxartiklar, nämligen föremål av ädla metaller, pärlor, ädelstenar, fickur, skulpturer, målningar och grafiska konstverk, antikviteter och samlarobjekt, pälsverk, mattor, fotografiapparater, handvapen, biljarder, musikinstrument samt fordon för personbefordran. I den mån det emellertid kunde uppvisas, att varorna inköpts för tillgodoseende av ett allmännyttigt intresse eller för förvärvsändamål, öppnades en möjlighet för köparen av vissa av de lyxskattebelagda varorna att på ansökan få den erlagda skatten restituerad. Vid skattens beräkning skulle skattebeloppet inräknas i varuvärdet, och då skattesatsen såsom nämnt utgjorde 10 % av detta värde (försäljningspriset + skatten) fördyrades varan alltså med 11.1 %. Skatten upptogs genom deklaraionsförfarande. Särskilda bestämmelser gällde för icke förvärvsmässiga transaktioner mellan privatpersoner, varvid kvitto skulle utställas och stämpelbeläggas; likaså utgick skatt vid införseln av varan.

Efter vapenstilleståndet ställdes riksfinansmyndigheterna inför uppgiften att återinföra ett ordnat budgetväsende, vilket innebar ett ytterligare växande skattebehov. Hela skattesystemet upptogs till omprövning; såsom en av de mest angelägna uppgifterna uppfattades utbyggandet av omsättningsskatterna. En plan utarbetades, vilken gick ut på att till den allmänna omsätt-

ningsskatten foga en allmän 5 % detaljhandelsskatt samt en väsentlig utbyggnad av lyxskatterna, en plan, som alltså erbjöd flera likheter med den franske finansministern Thierrys ursprungliga förslag till utgiftsbeskattning. Denna omfattande generalaccis stötte emellertid inom alla partier på det häftigaste motstånd, vilket framför allt riktade sig mot detaljhandelsskatten. Endast genom en kompromiss emellan regeringspartierna räddades i sista stund den allmänna omsättningsskatten såväl som den särskilda lyxskatten. Ytterligare modifikationer vidtogos därefter av den i Weimar sammanträdande nationalförsamlingen.

Den 24 december 1919 utfärdades den nya lagstiftningen i ämnet. Såvitt gällde den särskilda lyxskatten karakteriserades denna av en strävan att med skatt belägga ett väsentligt utsträckt antal umbärliga varor. Undantag gjordes dock — genom de av nationalförsamlingen företagna modifikationerna — för sådana föremål som choklad och vanligare sötsaker, flertalet leksaker, sportartiklar, julgransprydnader, vykort, fotografier etc., korteligen vad som skulle kunna betecknas som »de breda massornas lyx». De lyxskattebelagda varorna uppdelades av lagstiftaren i två huvudgrupper. Den första gruppen innefattade en rad hushållsartiklar, för vilka grunden för den särskilda skattebeläggningen var det använda materialet (föremål av metaller, lergods, glas, horn, läder, trä, korgämnen) och vilka därjämte på grund av sin utformning voro att betrakta såsom lyxföremål. Den andra gruppen åter upptog en serie varor, vilka med hänsyn till sättet för användningen voro att betrakta såsom lyxartiklar (prydnadssaker, tavlor, lyxpapper, fotografiapparater, handvapen, musikinstrument, biljarder, fordon, barnvagnar, pälsverk, solfjädrar, fjäderboor, plymer, skönhetsmedel, promenadkäppar, ur, belysningsartiklar, parkettgolv, mattor, väggbeklädnader, reseffekter, kläder, gardiner, täcken, band, trikåvaror, hattar, praliner etc.). Inom de särskilda grupperna verkställdes avgränsningen genom angivandet av särskilda kännemärken, såsom sättet för materialets bearbetning, föremålets storlek samt framför allt deras utsmyckning. Dessa listor kompletterades med en varuförteckning, utfärdad av regeringen med stöd av en särskild fullmakt. Därest lyxskatten även enligt 1919 års lagstiftning skulle upptagits i detaljhandeln, hade detta inneburit en väsentlig ökning av skattesubjektens antal. För att undvika detta konstruerade den nya lagen lyxskatten såsom en tillverkningsavgift. Detta kunde dock icke ske över hela fältet, enär ju vissa av de skattebelagda lyxartiklarna icke lämpade sig eller icke alls medgåvo uppbörd hos tillverkaren (antikviteter och samlarobjekt, blommor, konstverk, juvelerarartiklar). I dessa fall bibehölls den gamla formen av detaljhandelsskatt. Skattesatsen fastställdes till 15 %.

Den tyska omsättnings- och lyxbeskattningen betecknades av sina egna upphovsmän uttryckligen såsom ett provisorium och såsom ett nödvändigt ont, särskilt med hänsyn till de ogynnsamma ekonomiska och kulturella återverkningarna. Att skattelagstiftningen dessa brister till trots antogs av Weimarförsamlingen, berodde främst på nödvändigheten av att öka statsintäkterna. Rättvisemomentet i lyxbeskattningen vann dock nästan allmänt erkännande, men utslöt icke att klagomål och protestresolutioner, riktade mot densamma, tid efter annan ingingo till myndigheterna, särskilt från de utövande konstnärernas och från konsthantverkets sida.

I fråga om den relativa betydelsen av intäkterna av den tyska lyxbeskattningen divergera uppgifterna bland olika bedömare på ett ganska egendomligt sätt. I sin studie från 1921 ställde sig Auerbach — stödd på allenast preliminära uppgifter — mycket tvivlande i fråga om möjligheterna att skatten skulle medföra det åsyftade tillskottet till statskassan. Den av National Industrial Conference Board framlagda internationella undersökningen av

omsättningsskatterna betecknar den tyska lyxbeskattningen såsom avgjort misslyckad. Den uppger nämligen, att skatten icke på långt när inbragte det belopp, varmed man ursprungligen räknat, och tillfogar, att när intäkterna voro som högst, eller under finansåret 1924/25, uppgingo dessa till blott 6.2 % av inkomsterna av den allmänna omsättningsskatten. Emellertid är att märka, att den lavinartade inflation, som under mellantiden övergick Tyskland, måste i högsta grad försvåra varje beräkning och varje jämförelse. Tyngst vägande får väl anses det omdöme, som fälles av den främste kännaren på detta område, nämligen Popitz, och som avser de två sista finansår, då skatten var i kraft; finansåret 1924/25 (varunder skattesatsen sänktes från 15 till 10 %) inbragte skatten tillhopa 180 milj. RM och nästa finansår (varunder skatten ytterligare sänktes från 10 till 7.5 %) inbragte densamma 77.7 milj. RM. Popitz betecknar detta resultat såsom ett icke betydelselöst bidrag till statsinkomsterna.

*England.* I motsats till Frankrike och Tyskland förde England redan från början av förra världskriget en relativt hård skattepolitik, som bl. a. åsyftade att motverka tendensen till konsumtionsstegring och som åtföljdes av en sparsamhetskampanj. Trots detta förmärktes dock även i England en tendens till ökning av lyxkonsumtionen, särskilt ifrån de nyrika kretsarnas sida, och därmed banades vägen för en särskild lyxbeskattning. 1917 framlade Bonar Law en plan, som gick ut på att beskatta såvitt möjligt varje slag av förbrukning, men förslaget avvek så starkt från den traditionella engelska skattepolitiken och mötte så många praktiska invändningar, att det uppsköts till 1918 års budgetarbeten. Under mellantiden tillkom i Frankrike den lyxskattelagstiftning, för vilken redogörelse tidigare lämnats, varför Bonar Law inför 1918 års parlament kunde peka på Frankrike såsom en förebild i detta hänseende. Förslaget mottogs icke desto mindre alltjämt med stor skepsis av parlamentet, inom vilket särskilt de liberala kretsarna uttalade starka tvivelsmål rörande möjligheten av att kunna skattbelägga ett så stort antal varor. Det lagförslag, som Bonar Law i april 1918 förelade parlamentet, hade väsentligen karaktären av en ramförordning och innehöll inga uppgifter rörande de särskilda objekten för lyxskatten. Förslaget förutsatte en detaljhandelsskatt av 2 pence per shilling, alltså  $\frac{1}{6}$  av värdet på alla lyxvaror. För urvalet av skatteobjekt, vars verkställande anförtroddes en särskild kommitté, skulle den franska lagen tjäna såsom förebild, och även i övriga avseenden låg denna lagstiftning till grund för det engelska förslaget. Samtliga konsumtionsvaror skulle provas med hänsyn till frågan om deras lyxkaraktär; därvid verkställdes först en uppdelning i herrartiklar, damartiklar, husgeråd och möbler, konstföremål, preciosa etc. för att komma till en arbetsfördelning som kunde läggas till grund för vidare undersökningar, som företogs i samråd med specialister. Därefter inhämtades sakkunnigutlåtanden, framför allt från representanter för de olika näringsorganisationerna och för olika handelsföretag. Till grund för kommitténs arbete, såvitt gällde avgränsningen av skatteområdet låg enligt direktiven att utesluta sådana allmänna bruksföremål, som voro avsedda att skapa en viss komfort, såframt de understege ett visst pris. Detta pris skulle fastställas så, att en sparsam individ skulle kunna vid sina olika inköp helt undgå skatten.

Kommitténs utredning utmynnade i förslag till tvenne listor, den ena omfattande absoluta lyxartiklar och i stort sett överensstämmande med motsvarande franska lista A, den andra omfattande den s. k. relativa lyxen. I en särskild lista C upptogs de undantagsfall, då eljest skattebelagda varor skulle åtnjuta skattefrihet.

Fastställandet av ett visst normalpris såsom utgångspunkt för skatteplikten stötte på de största svårigheter. Man stannade emellertid till sist vid de aktuella priserna för goda, varaktiga varor, vilka bestämdes med hjälp av särskilda sakkunniga. Då dylika genomsnittspriser emellertid icke kunde för olika grupper av behovsartiklar enhetligt fastställas, erfordrades en i detalj gående uppdelning av varuförteckningarna. Stor tvekan rådde om hur långt man skulle driva denna specifikation utan att därför hamna i ändlösa uppräkningar och utan att å andra sidan bestämma ett enhetligt genomsnittspris för alldeles ojämförbara artiklar. Särskilt sistnämnda svårigheter föranledde kommittén att gå in på en kritik, som utmynnade i konstaterandet av att en varas lyxkaraktär icke kan objektivt bestämmas genom fixerandet av vissa prisgränser. En lyxbeskattning borde fastmer utformas efter praktiska utgångspunkter och endast drabba ett antal artiklar, som äro lätta att definiera. Detta resultat av kommitténs arbete försvagade i hög grad lagstiftningens ställning inom den parlamentariska opinionen, och kritiken understöddes livligt av såväl pressen som av köpmannaorganisationerna. På grund av det växande motståndet för hela frågan sjönk denna snart därpå, sedan vapenstilleståndet avslutats, helt i glömska.

Jämför man de franska, tyska och engelska förteckningarna på lyxföremål, så visar det sig, att listan över absoluta lyxvaror i det franska systemet väsentligen överensstämmer med det tyska varuurlvalet av år 1918; listan upp-tar sålunda föremål som i första hand tjäna behovet att äga sällsynta och dyrbara ting (juveler, konstverk, antikviteter, pälsverk och mattor). Den ledande synpunkten vid bestämmandet av de skattepliktiga varorna enligt 1918 års tyska lagstiftning torde ha varit den rent skattetekniska. Avsikten var att om möjligt enhetligt belasta den totala omsättningen i de särskilt skattepliktiga affärerna för att därigenom kunna gestalta deklara-tionsförfarandet enklare. Framför allt framstod det emellertid klart för skattelagstiftaren att en kontroll genom bokgranskning och lagergenomgång endast låte sig göra, i den mån den kunde begränsas till ett relativt litet antal special-affärer.

Det hade vid sådant förhållande legat nära till hands att utforma skatten såsom en omsättningsskatt på alla lyxbetonade detaljhandelsföretag (delika-tessaffärer, konditorier, konsthandlare, specialaffärer för broderier och siden-varor, för finare läderartiklar samt porslin och glas, vidare hatt- och handsk-magasin samt förstklassiga konfektionsaffärer). Lagstiftaren synes emeller-tid ha ryggat tillbaka inför de väntade förebråelserna att på detta sätt till-skapa en diskriminerande specialbeskattning. Anmärkningsvärt är emeller-tid att med de principer, som lågo till grund för varuurlvalet i 1918 års tyska lagstiftning, beskattades den kulturellt mest betydelsefulla lyxen (konstverk, musikinstrument), medan däremot modelyxen lämnades fri.

I motsats därtill men i likhet med den franska lagstiftningen och med det engelska lagförslaget sökte 1919 års tyska lagstiftning att nå fram till en enhetlig beskattning av all lyxbetonad konsumtion; därigenom sökte man bl. a. förhindra en överflyttning av lyxkonsumtionen från beskattade till skattefria varugrupper. Denna avsikt kunde emellertid icke förverkligas, enär:

a) endast varulyx beskattades medan däremot lyxutgifter för tjänster i stort sett lämnades fria;

b) å andra sidan inbegrips i lyxbeskattningen en serie varor, som inga-lunda generellt kunde betecknas såsom lyxföremål (kläder, skodon, möbler); i dessa fall kunde de förenklade och schematiska kännetecknen för varornas lyxkaraktär mycket lätt leda till stötande och obilliga resultat. Å andra sidan

torde den tyska metoden för varuurlvalet betraktas som överlägsen den fransk-engelska med dess anknytning till vissa prisgränser, en metod vilken särskilt vid hastiga och starka prisfluktuationer blir omöjlig att i praktiken upprätthålla.

Vad härefter gäller frågan om uppbörds- och kontrollförfarandet enligt de olika systemen, måste det betecknas såsom en allvarlig brist i den franska, till detaljhandeln förlagda lyxbeskattningen, att med det stora varuurlvalet mycket få detaljaffärer torde ha funnits, som icke sålt lyxbeskattade arktilar; härigenom blev antalet skattskyldiga utomordentligt stort, vilket av flera författare anges som en huvudanledning till det dåliga uppbördsresultatet i Frankrike. Vid utvidgning av området för lyxbeskattningen i Tyskland genom 1919 års lagstiftning insågo de tyska myndigheterna omöjligheten av att genomföra en effektiv kontroll av de tusentals affärer, vari de lyxbeskattade varorna komme att tillhandahållas, och man övergick till att i princip utforma lyxskatten såsom en tillverkningskatt.

Den i det föregående lämnade redogörelsen för utvecklingen av lyxbeskattningen i några viktiga länder må till sist avslutas med en mera summarisk översikt av denna eller likartade skatteformer i utlandet i övrigt. Rådande tidsförhållanden nödvändiggöra, att uppgifterna lämnas med reservation för sådana förändringar, vilka icke framgå av det material, som varit tillgängligt.

I *Österrike* infördes genom lag av den 27 november 1922 en allmän omsättningsskatt kombinerad med lyxskatt på vissa varor. Skattesatsen vid den allmänna omsättningsskatten var 1 %, beträffande lyxskatten 12 %.

Vilka föremål, som behandlades som lyxartiklar och under vilka förutsättningar detta var fallet, angavs närmare i tillämpningsförfordningen till varuomsättningsskatteförfordningen. Detta skedde genom de ifrågavarande artiklarnas upptagande på en särskild lista, vilken fanns fogad såsom bilaga till tillämpningsförfordningen. I åtskilliga fall var frågan om en varas beteckning såsom lyxartikel eller icke beroende av, huruvida den överskred viss värdegräns. Varuomsättningsskatteförfordningen 13 § mom. 2 stadgade för detta fall, att avgörande för frågan huruvida gränsen överskredes vore de enstaka föremålets pris; vid sammansatta föremål, vilka enligt den allmänna uppfattningen i handeln (*Verkehrsanschauung*) bilda en enhet, blev priset på denna enhet avgörande för frågan, huruvida värdegränsen överskredes.

Arbeten, som utföras på beställning, voro underkastade lyxskatt enligt samma grunder som varor, vilka köptes färdiga. Däremot fritogos reparationsarbeten utom i de fall, då i samband med reparationen nya delar, vilka själva voro underkastade lyxskatt, infogades i det reparerade föremålet.

Enligt en särskild bestämmelse kunde genom ytterligare tillämpningsförfordningar föreskrivas, att lyxskatten i fråga om bestämda varuslag icke skulle upptagas i detaljhandeln utan i stället anknytas till leveranser från tillverkaren till återförsäljaren; i detta fall blevo ifrågavarande förnödenheter i detaljhandeln icke belagda med den särskilda lyxskatten utan allenast med den vanliga varuomsättningsskatten.

Det intressantaste draget i den österrikiska omsättningsskattelagstiftningen utgjordes emellertid av bestämmelserna om »*Phasenpauschalierung*». Dessa bestämmelser inneburo, att den allmänna, varje omsättningsakt belastande skatten omvandlades till en enhetsskatt, som uttogs på ett visst produktionsstadium — vanligen tillverkningsstadiet. Skattesatsens höjd bestämdes därvid under hänsynstagande till det genomsnittliga antal omsättningar, som varan från och med det nämnda stadiet undergår, ävensom till de genomsnittliga prisförhållandena.

Pauschalbestämmelserna — vilka genomfördes efter omfattande förarbeten — ha vid förevarande utredning varit tillgängliga enligt deras avfattning i förordningen av den 31 mars 1926 (BGB1. sid. 303). Pauschaleringen omfattade enligt denna förordning 399 positioner, bl. a. lantbruksprodukter, levande djur, byggnadsvirke och bränsle samt en lång rad industriella produkter (glasvaror, cement, kemiska arktilar, textilier och pälsverk, läder, järn, metallvaror, maskiner, fartyg, instrument, belysningsartiklar, korg- och borstbinderiartiklar). Pauschalsatsen uppgick i genomsnitt till 3.5 % men sjönk i vissa fall till 2 % och översteg sällan 5.5 %.

Denna pauschalskatt kompletterades med en för varje objekt bestämd utjämningsavgift vid införseln liksom av en exportpremie till förmån för de företagare, som exporterade varor, underkastade pauschalskatt. Exportpremierna, vilkas avvägning uppges ha givit upphov till mycket betydande meningskilljaktigheter, utgingo med vissa procent av skillnaden mellan utjämningsavgifterna vid import, å ena sidan, och pauschalsatsen på den inhemska marknaden, å andra sidan. Jämte dessa pauschalbestämmelser förefanns även möjlighet till specialöverenskommelser mellan skattemyndigheterna och enskilda skattepliktiga företag.

I *Tjeckoslovakien* tillkom redan genom lag av den 11 december 1919 en omsättningsskatt, väsentligen baserad på den tyska lagstiftningen i ämnet. Denna allmänna omsättningsskatt kompletterades med en omfattande lyxbeskattning, anordnad dels såsom tillverkningskatt och dels såsom detaljhandelsskatt. 1923 reviderades bestämmelserna såvitt de angingo den allmänna omsättningsskatten och anslötos nära till den österrikiska lagstiftningen.

I *Ungern* genomfördes en lyxbeskattning genom lag av den 28 juli 1920. Skatten uppbäres antingen i detaljhandeln och utgår då med 10 % på varans värde eller ock hos tillverkaren, i vilket sistnämnda fall skattesatsen utgör 13 %.

I *Rumänien* finnes en differentierad varubeskattning; för egentliga lyxvaror utgör skattesatsen enligt senaste tillgängliga uppgifter 18 %, för umberliga varor 12.5 % och för övriga varor, med undantag för vissa helt skattefria eller endast lågt beskattade nödvändighetsartiklar 6 %.

Även i *Polen, Belgien, Luxemburg* och *Italien* ha under kortare eller längre tid lyxskatter, anordnade väsentligen med det franska systemet såsom förebild, varit införda.

I *Förenta Staterna* infördes år 1919 varuskatter (exice taxes), vilka liksom i Tyskland och Tjeckoslovakien voro utformade dels såsom tillverkningskatter och dels såsom detaljhandelsskatter. Dessa kunna icke anses ha karaktär av rena lyxskatter. Enligt de färskaste uppgifter, som varit tillgängliga, utgår skatt f. n. med 10 % av varans värde för fotografikameror, sportartiklar samt parfymers och kosmetika, 5 % för mekaniska kylapparater, radioapparater och delar därtill samt tandpaster m. m. och slutligen med 2—3 % för automobiler och delar därtill.

I *Danmark* antogs i slutet av mars 1940 en lag om omsättningsskatter m. m., vilken liksom den nys nämnda amerikanska lagstiftningen emellertid torde ha ett vidsträcktare syfte än att enbart begränsa lyxkonsumtionen. I den allmänna motiveringen till skatten framhålles, att det främsta syftet vore att åstadkomma en ökning av den danska statens inkomster dels genom införandet av en importavgift, dels genom påläggande av omsättningsavgift på vissa varor och dels genom höjning av redan föreliggande förbrukningsavgifter. Statsminister Stauning har emellertid förklarat, att skattehöjningarna även fullfölja icke fiskala ändamål. Han har nämligen medgivit, att prisförhöjningarna torde komma att förorsaka någon nedgång i konsum-

tionen men har därtill fogat ett uttalande, att denna utveckling vore önskvärd. Om Danmark fortsatt att importera varor i samma utsträckning som hittills, skulle detta nämligen betytt ett underskott i handelsbalansen på icke mindre än 500 milj. kronor per år. Importen måste sålunda nedbringas högst betydligt.

Med avseende på de särskilda bestämmelserna i lagen är följande att märka:

En importavgift av 10 % av värdet utgår för bl. a. dels sådana varor, för vilka tullsatserna enligt gällande handelstraktater äro bundna — hit höra bl. a. kol, koks, tackjärn — dels några i synnerhet för lantbruket viktiga varor, såsom spannmål, ärtor, vicker etc., foderämnen, utsädesfrö, gödningsämnen, lantbruksmaskiner och jordbruksredskap; vidare fröer och frukter för oljeberedning, textilämnen, råmetaller, brännolja, industrikemikalier samt en hel del för byggnadsverksamheten viktiga varor, nämligen, förutom järnbalkar, även timmer, fönsterglas m. m.

Restitution av importavgiften medges för bl. a. varor eller material, som användas till framställning av för export avsedda varor, likaså beviljas gottgörelse av avgiften vid fartygsbyggen.

Omsättningen av guld- och silvvervaror, ur, skinn- och lädervaror (med undantag av skodon) samt av manufakturvaror, pälsverk, hattar och övriga klädespersedlar belägges i detaljhandeln med en avgift av 10 % av värdet.

Finansministern är bemyndigad att fastställa regler, enligt vilka sådana företagare, som utslutande förarbeta från kunderna mottaget material, helt eller delvis kunna fritagas från avgiften, försåvitt deras totala omsättning icke överstiger 6,000 kronor.

Segelgarn, bindgarn, rep, tågvirke, säckar och omslagsduk, fisknät och segelduk kunna fritagas från avgift.

Å vissa varor utgå produktionsskatter, nämligen å papper och papp med 5, respektive 2 öre per kg., å glödlampor med 25 öre per styck, å radiolampor med 2 kr. 50 öre per styck. Tillverkningskatt utgår även å läskedrycker m. m.

Vidare ha öl-, rusdrycks- och tobaksskatterna höjts.

På parfymeri- och kosmetiska artiklar utgår slutligen en omsättningsskatt med 40 % av värdet i engroshandeln.

Enligt lagen skola däri angivna skatter och skatteökningar äga giltighet intill utgången av oktober månad 1940.

Under nuvarande förhållanden är det utomordentligt svårt att bedöma, till vilka belopp de intäkter kunna komma att belöpa sig, som statskassan skulle tillföras genom de nämnda skatterna, men man har approximativt beräknat inkomsten för den föreslagna giltighetsperioden till 80—85 milj. kronor.

I Folketinget antogs lagen med 89 röster mot 35, i Landstinget med 49 röster mot 13.

De nya skatterna ha, särskilt från den konservativa pressens sida, gjorts till föremål för en delvis rätt skarp kritik. Berl. Tidene kritiserade i en artikel, betitlad »En daarlige Beskatningsteknik», metoden att upptaga skatten i detaljhandeln. Den minsta butik bleve därigenom ett uppbringningskontor; det hade enligt tidningen varit bättre, om skatten lagts på försäljningarna från grossist till detaljist.

Børsen åter skrev under rubriken »For att gøre det sværere»: »Det framlagda förslaget till omsättningsskatt för vissa varor präglas av finansministerns enastående förmåga att göra en sak svårare och mera invecklad än nödvändigt. En allmän omsättningsavgift hade varit att föredraga, ty den hade givit bättre resultat med mindre besvär och känts mindre tryckande.»

Det kan tilläggas, att tvenne representativa näringsorganisationer, nämli-

gen Grosserer Societeten och Provinshandelskammeret, i slutet av innevarande juni månad gjort framställning om upphävande av de nya skatterna och importavgifterna.

### III. Den svenska pärlskatten samt tidigare förslag till indirekt lyxbeskattning i Sverige.

Det är av intresse att konstatera, att de skandinaviska staterna i visst avseende intaga en ledande plats i utvecklingen av den moderna lyxomsättningsskatten. Såvitt kunnat utrönas återfinnes nämligen det första exemplet på en lyxbeskattning av förevarande slag i de förordningar om skatt på pärlor och vissa andra juvelerararbeten, som infördes i Danmark och Norge år 1917. Denna följdes i vårt land av den vid 1919 års riksdag beslutade, den 11 juli s. å. utfärdade K. f. om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor m. fl. lyxvaror.

I det följande må en redogörelse lämnas för huvuddragen av ifrågakommande författning.<sup>1</sup>

Skattskyldighet inträdde vid köp eller byte av äkta pärlor och ädla stenar, av föremål, däri sådana pärlor och stenar äro infattade, samt av smycken utav guld, silver eller platina, ävensom vid införsel hit till riket av utomlands genom köp eller byte förvärvade föremål av angivna slag, med undantag för vissa särskilt uppräknade fall samt under förutsättning att föremålets värde översteg 300 kronor. Med nu angivna begränsningar avsågs att förhindra att skatten drabbade andra föremål än sådana, som obetingat kunde betecknas såsom lyxföremål. Särskilt ville man, att husgeråd av silver skulle gå fria från skatten. Skatten utgick med 10 kronor, då föremålets värde icke översteg 350 kronor, och därutöver med 5 kronor för varje ytterligare påbörjat belopp av 50 kronor; dock att där föremål, som nu nämnts, gingo i byte mot varandra, stämpelavgift skulle utgöras endast för det belopp, varmed det övriga vederlag som betingats vid bytet, överstege nämnda gränsvärden. Vid överlåtelse av föremål, beträffande vilket stämpelplikt ägde rum, skulle upprättas avräkningsnota och vid införsel av sådant föremål anmälningssedel. Skyldighet att upprätta avräkningsnota ålåg överlåtaren, och enahanda skyldighet beträffande anmälningssedel ålåg den, för vars räkning införseln ägt rum. Stämpel åsattes avräkningsnota eller anmälningssedel till det belopp, varmed stämpelavgiften skulle utgå. Stämpelbeläggning av avräkningsnota ombesörjdes av överlåtaren, och stämpelbeläggning av anmälningssedel verkställdes av vederbörande tullmyndighet. Den som ämnade driva handel med föremål, som i förordningen avsågs, ålåg dels att göra särskild anmälan till överståthållarämbetet eller vederbörande länsstyrelse, dels ock att beträffande överlåtelser, vid vilka stämpelavgift skulle utgöras, föra särskild bok, som skulle utvisa dagen för överlåtelser, föremålet eller föremålen för densamma, värdet å varje särskilt föremål, beloppet av den erlagda stämpelavgiften samt namnet på den, till vilken överlåtelserna skett. Tillsyn över efterlevnad av förordningens föreskrifter tillkom överståthållarämbetet och länsstyrelserna. Tillsynen utövades genom särskilda tillsyningsmän. Särskilda stämplat, benämnda lyxstämplar, tillhandahöllös av generalpoststyrelsen. Underlät den som var pliktig upprätta avräkningsnota eller avgiva anmälningssedel, att sådant fullgöra eller att förse upprättad avräkningsnota med föreskriven stämpel, eller underlät den, till vilken överlåtelserna skett och som icke fått behörigen

<sup>1</sup> Jfr K. prop. nr 199 till 1923 års riksdag, sid. 10—11.



stämpelbelagd avräkningsnota till sig överlämnad, honom enligt förordningen åliggande anmälningsskyldighet, var straffet böter från och med två till och med trettio gånger det felande stämpelbeloppet, dock minst tio kronor. Voro omständigheterna synnerligen förmildrande, kunde straffet sänkas under vad nu angivits, dock att minsta bot i varje fall var tio kronor. Hade någon i avräkningsnota eller anmälningssedel mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift och därigenom föranlett, att stämpelavgift icke blivit till behörigt belopp utgjord, var straffet böter från och med fem till och med femtio gånger det stämpelbelopp, som genom det oriktiga förfarandet undandragits, dock minst tjugufem kronor.

Skattens ringa effektivitet och obetydliga resultat framkallade vid upprepade tillfällen tvivelsmål om dess berättigande. I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag framhöll finansministern sålunda, att det beräknade skattebeloppet för 1920, eller 220,000 kronor, utgjorde en relativt obetydlig summa. I betraktande därav och då beloppet med de vikande konjunkturen torde komma att ytterligare nedgå samt då kontrollen med avseende å skattens uttagande syntes lämna åtskilligt övrigt att önska och dessutom ställde sig jämförelsevis dyrbar, förklarade sig finansministern icke ha för avsikt att framlägga förslag om förlängd giltighet av förordningen i ämnet. Med anledning av motion i ämnet beslöt riksdagen emellertid, att skatten med viss ändring skulle bibehållas. Ej heller till 1922 års riksdag framlades någon proposition angående förordningens fortsatta tillämpning. Med användande av sin motionsrätt föreslog emellertid bevillningsutskottet, att åt förordningen skulle förlänas fortsatt giltighet till utgången av år 1923. Detta förslag bifölls av riksdagen.

Sedan riksdagen sålunda två år å rad utan initiativ från Kungl. Maj:t fattat beslut om fortsatt tillämpning av 1919 års förordning, drog år 1923 dåvarande finansministern, statsrådet Thorsson, därav den slutsatsen, att riksdagen önskade fortbeståndet av en skatteform, som i så hög grad som denna vore ett utslag av principen, att ren lyxkonsumtion borde vara föremål för en särskilt hög beskattning. I proposition, nr 199, till 1923 års riksdag förklarade finansministern, att han för sin del skänkte denna princip sin anslutning. I nämnda proposition föreslogs en förlängning av skatten men med vissa modifikationer i fråga om uppbörds- och kontrollbestämmelserna. Denna revision av förordningen innebar, att skyldigheten att upprätta avräkningsnotor i normala fall, d. v. s. vid överlåtelse, som här i riket verkställdes av någon, som för egen räkning eller i kommission drev handel med de beskattade föremålen, bortföll, och att stämpelbeläggningsen i stället skedde i försäljningsböckerna.

I samband med 1923 års nu berörda ändring i pärlskatteförordningen upptogs till diskussion även frågan om en mera väsentlig utvidgning av området för lyxstämpelskatten till att avse även andra juvelerararbeten, än den relativt snävt begränsade grupp, som dittills drabbats därav. Finansministern konstaterade emellertid, att med en sådan utvidgning skulle följa en jämförelsevis mycket stark ökning av antalet beskattade föremål och troligen även av antalet affärsmän, som skulle bli underkastade skyldighet att föra försäljningsböcker. Härav skulle utan tvivel följden bli större kontrollkostnader. Av dessa och även andra skäl förklarade sig finansministern icke beredd att för det dåvarande föreslå en utsträckning av beskattningen beträffande de varuslag, varom nu vore fråga. Trots 1923 års reform försämrades relationen mellan skatteintäkterna och kontrollkostnaderna under en följd av år ytterligare. Slutligen upptogs frågan om pärlskattens bibehållande till förnyat övervägande i 1936 års statsverksproposition, varvid — under hänvisning till att uppbörden dåmera sjunkit till 61,000 kronor mot kon-

trollkostnader på cirka 10,700 kronor — finansministern icke fann sig böra föreslå framställning till riksdagen om fortsatt giltighet av förordningen i ämnet. Genom K. f. den 30 juni 1936 upphörde förordningen att gälla.

Redan innan framläggandet av 1919 års pärlskatteförslag hade — i samband med upprättandet av det svenska tobaksmonopolet — inom finansdepartementet utarbetats ett förslag till en mera omfattande konsumtionsbeskattning i form av en lyxomsättningsskatt.<sup>1</sup> Skatten, som skulle utgöras genom stämpel å nota eller räkning, skulle träffa lyxen vid köp inom landet av — för att följa förslagens rubriker — kläder, vissa slags skodon, möbler och artiklar för hemmets bekvämlighet, prydnad och belysning, husgeråd, reseffekter, vävnader, leksaker och parfym. För detta ändamål skulle man på förhand för varje särskild artikel, som fölle under nämnda rubriker, fastställa gränsen i värdet, där lyxen kunde anses vidtaga. I den mån en artikel överstege sagda värde, skulle skatt utgöras med 20 procent å överskjutande beloppet. Sålunda skulle t. ex. den, vilken för en hel kostym kläder för herrar betalade mera än 80 kronor, vid räkningens likviderande i skatt erlägga 20 procent av överskjutande belopp och alltså för en kostym om 100 kronor i stämpelavgift 4 kronor.

I detta förslag ingick därjämte en motsvarande skattskyldighet vid förtäring å restaurang eller kafé, då förtäringen för gång och person överstege visst belopp, förslagsvis angivet till 4 kronor.

För att yttra sig över nu nämnda förslag tillkallades ett antal sakkunniga personer, vilka emellertid på följande grunder funno sig böra avgiva ett avstyrkande utlåtande:

Det vore synnerligen svårt om icke omöjligt att fastställa lyxgränsen för alla de i förslaget omnämnda artiklarna. Utom det att denna gräns växade efter tid och ort, måste beaktas, att den dyrbarare artikeln ofta nog i längden vore billigare än den mindre dyrbara. Dessa svårigheter måste tillerkännas så mycket starkare vitsord, som frågan till stor del gällde verkliga förnödenhetsartiklar. Förslaget innebure en fara för yrkesskickligheten. Så skulle t. ex. de hantverksmässigt utförda artiklarna kunna befaras komma över lyxgränsen och alltså bli starkt lidande i konkurrensen med motsvarande artiklar, som framställts fabriksmässigt. Ja, även föreläge fara att den enskilda skulle finna med sin fördel förenligt att till skada för den inhemska produktionen utifrån i större utsträckning taga sina förnödenhetsartiklar. En skatt av ifrågavarande beskaffenhet skulle väcka stark ovilja hos allmänheten, som ständigt och jämt skulle mötas av statens skattekrävande hand. För effektiv kontroll och för uppbörden skulle uppstå stora svårigheter. Man torde icke kunna undgå att göra såväl säljare som köpare ansvariga för skattens erläggande. Under sådana förhållanden skulle säljaren eller handlanden icke kunna mottaga betalning för på kredit lämnade varor utan att skatten erlades. I praktiken skulle detta leda till konsekvenser, än för staten, än för handlanden, än för bäggedera beklagliga.

I samband med att 1921 års riksdag tillkännagav sitt förut omnämnda beslut att förnya pärlskatten, uttalade sig riksdagen för att lyxkonsumtionen gjordes till föremål för en lämpligt anordnad särskild beskattning i syfte ej mindre att förskaffa statsverket ökade inkomster än även att om möjligt nedbringa konsumtionen av lyxvaror. Med anledning av detta riksdagsuttalande tillkallade chefen för finansdepartementet den 7 juli 1921, efter be- myndigande av Kungl. Maj:t, kanslirådet fil. dr Arvid Nordlindh för att verkställa utredning angående den eller de olika möjligheterna att i vårt skattesystem inpassa en mer genomförd lyxbeskattning. Efter att för studium av

<sup>1</sup> Jfr härom Carleson: Plan till s. k. lyxbeskattning.

i utlandet förekommande eller ifrågasatt lyx- och nöjesbeskattning ha företagit en resa till Tyskland, Österrike, Italien, Schweiz och Frankrike, avgav Nordlindh därpå den 30 december 1922 ett betänkande jämte i samråd med dåvarande byråchefen i generaltullstyrelsen Ture Alsén utarbetat förslag i fråga om anordnande av utsträckt lyxbeskattning. Detta förslag gick ut på att ett stort antal varor, vilka kunde betecknas såsom lyxföremål i mera vidsträckt bemärkelse, skulle beläggas med en 10-procentig tillverknings-skatt. Denna skulle genom stämpel uttagas hos tillverkaren i samband med varans försäljning från fabrik eller tillverkningsställe. En förteckning, upp-tagande de av Nordlindh till beskattning föreslagna varorna, finnes fogad såsom bilaga 1 till denna V. P. M. Oaktat det stora antalet varor — dessa fördelades på 74 positioner, var och en i regel omfattande ett flertal varor — beräknades skatten icke komma att avkasta mer än högst 15 milj. kronor.

Det Nordlindhska förslaget blev aldrig föremål för remiss; på grund av meddelanden i pressen om dess framläggande föranledde det dock ett flertal framställningar från tillverkare av till beskattning föreslagna varor. I allmänhet gingo dessa invändningar ut därpå, att de ifrågavarande näringarna — framför allt grammofon- och vissa damkonfektionsindustrier — vilka redan hårt drabbats av den i början av 1920-talet rådande ekonomiska krisen, icke voro i stånd att bära en ytterligare belastning. Först den 12 januari 1934 anmäldes betänkandet i konselj och föranledde då ingen Kungl. Maj:ts åtgärd.

Slutligen har frågan om en lyxbeskattning av i princip enahanda karaktär underställts även innevarande års riksdag genom likalydande motioner, nr 72 i första kammaren och nr 132 i andra kammaren, vari hemställdes att riksdagen måtte besluta om utredning avseende en effektiv beskattning av vissa i motionerna angivna lyxvaror, nämligen guld- och silvervaror, spetsar, hel- och halvsidan, silke m. m., pälsvaror samt parfym, eau de Cologne, hårvatten, puder och smink. I motiveringen till sitt förslag framhöllo motionärerna bland annat, att de av fjolårets urtima riksdag beslutade extra konsumtionsskatterna i flera fall kraftigt fördyrat vad som inom stora lager av vårt folk betraktats som hart när oundgängliga nödvändighetsvaror, såsom t. ex. kaffe, bensen, tobak, m. m. De måste därför för många med jämförelsevis små inkomster bli till en tryckande ekonomisk börda, som dock i hög grad motiveras av det nuvarande läget. Även av statsfinansiella skäl borde enligt motionärernas mening en lyxbeskattning införas, enär lyxen i en tid som denna syntes kunna med all rätt särskilt bära belastas. I sitt betänkande nr 37 ansåg sig bevillningsutskottet, under hänvisning till de inom finansdepartementet pågående utredningar om förslag till nya indirekta skatter, icke nu böra föreslå någon åtgärd i anledning av motionerna och hemställde för den skull, att motionerna icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Båda kamrarna biföllo utskottets hemställan.

#### IV. Varuurlvalet.

Den redogörelse, som i det föregående lämnats för lyxtillverknings- och lyxomsättningsskatterna i utlandet och diskussionen i anslutning därtill, torde liksom översikten av tidigare svenska lagstiftning och förslag i ämnet ha lämnat synpunkter, som kunna tjäna till ledning för utformningen av det nu ifrågasatta komplementet till en allmän omsättningsskatt.

I flera utländska lagar liksom i det Nordlindhska förslaget anknöts lyx-

beskattningen till ett bestämt lyxbegrepp. Häremot kunna starka invändningar resas; närmast till hands synes ligga att uppfatta begreppet lyx såsom alltigenom relativt och subjektivt, vilket måste komma att undergå särskilt starka förskjutningar under de tider av föränderlighet på det sociala och ekonomiska området, vari vi nu leva. Avstår man från försöket att definiera lyxbegreppet, måste gränsen för den ifrågasatta beskattningens omfattning de lege ferenda sökas med stöd av andra överväganden än en analys av frågan om vad som är att hänföra till lyx; det ligger i sakens natur, att gränsen då blir vidare och ännu mera flytande. De synpunkter, som härvid i första hand uppställa sig, ha i det inledande principiella avsnittet av denna V. P. M. närmare berörts. Å ena sidan märkes här synpunkten av en rättvis avvägning av skattetrycket, å andra sidan önskvärdheten av att icke i rådande ömtåliga läge giva ökad näring åt de vid sidan av inflatoriska impulser föreliggande latent depressiva krafterna. Båda dessa synpunkter torde av skäl, som förut utvecklats, närmast peka hän mot en relativt snäv begränsning av skatteområdet.

Till förmån för denna ståndpunkt tala även praktiska överväganden. Väljer man att begränsa området för lyxbeskattningen till ett relativt litet antal varor, kan man nöja sig med lätt individualiserade artiklar. Vidgas däremot kretsen av de skattebelagda produkterna, måste man ständigt iakttaga, att en diskriminerande behandling av närbesläktade varor så långt möjligt undvikas. Svårigheten att med tillräcklig skärpa beskriva den skattebelagda varan ökas i detta fall högst avsevärt och leder till att en vida större krets av produkter än den ursprungligen åsyftade måste för undvikande av obillighet och skattesvek eller misstag underkastas beskattning. Man kommer i så fall fram till varuförteckningar av en omfattning, liknande den, som det förut nämnda, efter tysk förebild uppbyggda Nordlindhiska förslaget (jfr bilaga 1 till denna V. P. M.).

En vidsträckt lyxbeskattning har utomlands av nyss anförda skäl, särskilt under första tillämpningstiden, ofta påkallat snabba justeringar av varuförteckningarna, varvid parlamentens medverkan icke alltid kunnat avvaktas. Behov kunde sålunda, om skatten finge stor räckvidd, komma att yppa sig av en för svensk konstitutionell praxis rätt väsensfrämmande delegation av beskattningsrätten till Kungl. Maj:t.

Till förmån för en begränsning av skatteområdet talar även den synpunkten, att det här är fråga om en ny skatteform av en erfarenhetsmässigt starkt kontroversiell natur, där strid kan uppkomma om skäligheten av beskattningen av varje särskilt varuslag. I samma riktning pekar slutligen ock ovissheten om, hur länge de förhållanden skola fortbestå, som motivera skattens tillkomst.

Från nu angivna allmänna utgångspunkter föreslås, att den särskilda skatten — därest den anses böra komma till stånd — kommer att omfatta väsentligen följande varor, nämligen fruktsalt, flyktiga vegetabiliska oljor, estrar samt inom parfymindustrien eller vid tillverkningen av konfityrer, bakverk, drycker o. dyl. använda essenser och andra välluktande ämnen; puder och smink; lukt- eller toalettvatten, parfymer och kosmetiska medel; parfymerad tvål; ljus; putsmedel för läderarbeten eller skodon; pälsar, pälskragar, mattor av pälsverk o. dyl. med undantag för arbeten av fårskinn; finare mattor; vävnader, band, snören, spetsar och tyll, innehållande silke; guld- dragararbeten och spånadsvaror i förening med finare metalltråd; skodon av lackerade eller bronserade skinn, guld- och silverskinn samt vissa andra finare slag av skinn, ävensom av spånadsvara, innehållande silke eller finare metalltråd; arbeten av ädla metaller, även med infattade pärlor och stenar; radioapparater och rör därtill; kikare; fotografikamror; vägg- och studsar-

ur; grammofoner och grammofonskivor; etuier, askar, dosor och fodral av läder, skinn eller spånadsvara; väskor, necessärer, portföljer, plånböcker och portmonnäer; koffertar, kappsäckar, hattfodral och dylika reseffekter; leksaker, andra än av trä, oäkta pärlor samt bijouterivaror av annat ämne än guld, silver eller platina.

Vid varuurlvalet hava vi samrått med byråchefen Sandquist.

I vissa hänseenden kan denna förteckning över de till beskattning ifrågasatta varorna anses avvika från nyss angivna princip för varuurlvalet. Särskilt gäller detta artiklarna parfymrad tvål, vägg- och studsarur, etuier etc., väskor och necessärer etc., koffertar m. fl. reseffekter, leksaker och bijouterivaror. De nämnda varugrupperna fylla näppeligen i sådan grad som önskvärt vore kravet på individualisering. I dessa fall skulle kunna övervägas tillämpningen av prisgräns på så sätt, att dylika varor beskattas allenast i den mån de betinga ett visst högre pris. Emellertid har, såsom bl. a. Nordlindh framhåller, erfarenheten i Tyskland och i Frankrike visat otjänligheten av en gränsdragning efter prishöjden. Genom att en dyrare och därför skattebelagd artikel vid försäljning redovisas såsom två eller flera billigare, icke skattepliktiga artiklar, kringgås utan svårighet prisgränsen; sådana bedrägerier torde i regel vara oåtkomliga. Å andra sidan synas de nu angivna varorna ofta representera ett så pass markerat inslag av lyx att det, även om en prisgräns icke kan uppställas, icke synes riktigt att helt fritaga dem från lyxbeskattning. Förhållandet är ju också det, att de icke lyxbetonade kvaliteterna som regel betinga ett så lågt pris, att en måttlig skattesats i dessa fall icke behöver bli alltför betungande.

Med den begränsade räckvidd som här förordats för lyxbeskattning, där-est en sådan skulle komma att införlivas med det svenska skattesystemet, skulle den statsfinansiella betydelsen av skatten ifråga bli jämförelsevis ringa och dess berättigande på denna grund diskutabelt. De statsfinansiella synpunkterna ha i förevarande undersökning enligt de allmänna riktlinjerna för densamma väsentligen kunnat lämnas å sido. Om det emellertid skulle anses ofrånkomligt att stödja skatten med ett — självfallet mycket begränsat — antal skattekraftigare varor utanför kategorien lyxartiklar, ha i förslaget också medtagits de grupper, som därvid med minsta olägenhet synas kunna ifrågakomma. Dessa varor äro elektriska metallrädslampor samt velocipeder och strumpstolsarbeten, innehållande silke. Med denna utvikning skulle skatten komma att beteckna ett steg i riktning mot de i redogörelsen för den främmande rätten berörda nordamerikanska och danska varuskatt-erna.

## V. Den utvidgade varubeskattningens praktiska utformning.

Liksom vid all varubeskattning inställer sig även vid den nu ifrågasatta ökade belastningen av lyxbetonade förnödenheter det spörsmålet, till vilket stadium i produktions- och distributionsprocessen, skatten bör anknytas. I princip kan valet här komma att stå mellan följande alternativ:

A. *Råvarubeskattning*, varvid skatten lämpligen uttages beträffande importerade varor vid deras införsel och beträffande andra varor vid deras försäljning.

B. *Beskattning av den färdiga varan*:

a) *i samband med dess tillverkning (tillverkningskatt)*:

1. genom kontinuerlig övervakning av kontrolltjänsteman vid varje fabrik, varvid skatten uttages å vad som under kontroll tillverkats eller försålt;
2. genom *deklarationsförfarande*, varvid skatten grundas å tillverkarens

egen uppgift om storleken av tillverkningen eller försäljningen samt stickprovskontroll över tillverkningen och bokföringen;

3. genom *stämpelbeläggning*, som kan verkställas antingen å fakturor eller i producentens räkenskapsböcker;

b) i samband med dess försäljning till förbrukaren (*varuomsättnings-skatt*):

1. genom att försäljningen underkastas *ransonering*, i vilket fall skatten skulle uttagas samtidigt med att kupong till inköpskort avlämnades;

2. genom att varuförpackningen eller inköpskvittot åsättes *märke* eller *banderoll*, respektive *beläggingsstämpel* eller *frimärke*, representerande det fastställda skattebeloppet;

3. genom införande av visst *procentuellt tillägg till köpesumman* utöver den föreslagna allmänna omsättningsskatten.

Av dessa olika metoder skulle den första kunnat övervägas, därest det varit möjligt och lämpligt att bereda större utrymme åt de i annat sammanhang berörda allmänekonomiska synpunkterna, främst önskvärdheten av en kraftig besparing av de i nuvarande läge knappa industriella råvarorna. På en punkt, nämligen såvitt gäller produkter av konstsilke (som av fiskaliska skäl och därför med förut angivna reservationer upptagits i förslaget), skulle dock skatten med fördel kunna förläggas till råvarustadiet i form av en förhöjning av den nu utgående konstsilkeaccisen. I övrigt tala emellertid följande skäl emot en råvarubeskattning:

a) Det är endast i begränsad utsträckning möjligt att från början avgöra, huruvida en viss råvara kan komma att användas för framställning av det ena eller andra varuslaget. Endast undantagsvis konstituerar råvaran ett föremåls lyxkaraktär; fastmer är härför merendels avgörande måttet och kvalitén av det å råvaran nedlagda arbetet.

b) En råvarubeskattning skulle förutom tillverkningen för den inhemska marknaden komma att drabba även den exportinriktade industrien, i den mån denna arbetar med samma råvaror. Då det näppeligen kan komma i fråga att definitivt belasta exportindustrien med en skatt, som skulle avsevärt förminska dess internationella konkurrenskraft, måste ett skatterestitutionsförfarande införas. Att finna en utväg, som möjliggör en riktig avvägning eller beräkning av en dylik restitution, torde emellertid erbjuda ytterst avsevärda praktiska svårigheter. Med hänsyn till att arten och mängden av skattebelagda råvaror i de olika exportfabrikaten kunna starkt variera, skulle en skatterestitution av detta slag — på grund av svårigheten att anställa exakta kostnadsjämförelser — alltför lätt utomlands kunna uppfattas såsom en exportpremie och följaktligen betraktas såsom en dumpingåtgärd. Även med hänsyn till importen erbjuder en inhemska råvarubeskattning icke oansenliga svårigheter, i det att importerade färdigvaror och halvfabrikat måste belastas med tull eller importavgift, svarande mot icke blott den inhemska råvaruskattens normala belopp utan därutöver även de procentuella pålägg, som på olika stadier i produktions- och distributionsförloppet kunna ha lagts på skatten; självfallet blir det här mängden gång fråga om mycket vanskliga avvägningar. Något avgörande hinder mot en råvarubeskattning utgöra dock icke dessa vid importen uppträdande svårigheter. Detta framgår icke blott därav, att samma problem möter vid den egentliga allmänna omsättningsskatten (*»Lawinensteuer»*) av den på kontinenten rätt vanliga typen, utan även därav att liknande kompensatoriska åtgärder redan nu regelmässigt vidtagas även i vårt land med avseende å importerade färdigfabrikat i samband med förändringar av tullsatserna för halvfabrikat.

De sålunda anförda argumenten torde ha giltighet även för vårt lands vidkommande, och i överensstämmelse med vad fallet är beträffande samt-

liga nu gällande konsumtionsskatter med undantag av industrisoockerskatten synes skattebeläggningen därför böra ske enligt något av de två övriga i det föregående angivna huvudalternativen, d. v. s. taga formen antingen av en tillverkningskatt eller en förhöjd omsättningsskatt. Praktiskt sett betyder detta ett val mellan producenten av den färdiga varan eller detaljisten såsom skattebetalare.

Den förut lämnade redogörelsen för den utländska lagstiftningen på hit-hörande beskattningsområde ger vägledning för valet mellan de sistnämnda två huvudformerna, men lämnar intet definitivt svar å frågan.

Till förmån för att skatten förläggas till producentstadiet torde i huvudsak följande argument anföras:

a) Antalet tillverkare understiger väsentligt antalet detaljhandlare inom branschen.

b) Den enskilde producenten kan förväntas besitta varukunskap i långt högre grad än flertalet av de detaljister, som föra hans produkter. Det ligger ock nära till hands att antaga, att producenten verkligen förskaffar sig kunskap om de detaljerade bestämmelser, som måste utfärdas rörande varornas skattebeläggning och om dessa bestämmelsers tillämpning i praxis.

c) I regel torde producenternas bokföring vara mera rationellt lagd och bättre ägnad att möjliggöra en fortlöpande kontroll, än vad fallet är med detaljisternas.

Dessa fördelar minskas emellertid i de fall, då tillverkningen av varor inom en skattebelagd bransch väsentligen sker genom företag av småindustriell eller hantverksmässig karaktär. Räckvidden av denna invändning belyses av det förhållandet, att enligt 1931 års företagsräkning de småindustriella företagen (d. v. s. företag med upp till 10 anställda) utgjorde 90.8 % av samtliga företag. År 1935 räknade denna grupp 60 % inom den kemisk-tekniska industrien, 54 % inom läder- och hårindustrien samt 30 % inom textil- och beklädnadsindustrien, allt i förhållande till samtliga företag inom de olika branscherna. Samma företeelse möter, ehuru givetvis i växlande omfattning, inom de länder, som redan infört en särskild produktionsbeskattning, och har mångenstädes framtingat särskilda beräkningsregler vid dessa smärre företag. I stort sett ha följande tre utvägar erbjudits sig:

1) fullständig skattefrihet för företag med endast obetydlig omsättning;

2) en enhetsskatt (av typen »mantalspenning») eller minimiskatt för dylika smärre företag;

3) rätt för de smärre företagen att få skatten schematiskt beräknad på grundval av ett visst föregående års omsättning. Den vanligaste formen är därvid, att den skattskyldige och skattemyndigheterna överenskomma om beräkningen av en viss genomsnittsomättning, på vilken skatten utgår med en klumpsumma (»skatteackord»). De särskilda administrativa svårigheterna vid uppbörden hos de smärre företagarna undvikas sålunda genom att den indirekta, den särskilda varan belastande avgiften förvandlas till en direkt skatt å rörelsen.

Beträffande de i Sverige för närvarande utgående konsumtionsskatterna har i ett par fall minimiavgift föreskrivits; detta gäller såväl läskedrycksskatten, vilken uttages med minst 50 kronor per månad, som maltdrycksskatten, där minimibeloppet satts till 500 kronor i kvartalet. Vid industrisoockerskatten, vilken berör ett mycket betydande antal (c:a 9,000) smärre företagare, har däremot intet minimibelopp stadgats, trots de svårigheter, som med hänsyn till den mången gång utvecklade bokföringen hos dessa företagare måste yppa sig vid beräkningen av den förbrukade mängden skattepliktig råvara. Enligt vad som inhämtats från kontrollstyrelsen, tillämpas emellertid i detta fall undantagsvis det förfaringsstättet, att i samband med in-

spektion överenskommelse träffas mellan företagaren och kontrollstyrelsens representant om att skatten skall utgå för viss beräknad myckenhet och sålunda med ett visst uppskattat belopp. Likaledes torde i samband med förhöjning av margarinaccisen dylika uppgörelser understundom ha förekommit. Vad nu anförts ger vid handen, att man även i vårt land i praxis, när så undantagsvis befunnits ändamålsenligt, tillämpat en liknande anordning som de i utländsk rätt förekommande »skatteackorden». Vid sådant förhållande torde det icke vara erforderligt att intaga särskilda föreskrifter om beräkning av lyxskatten såvitt gäller småföretagarna.

En annan invändning, som kan anföras emot en tillverkningskatt, hänförs sig till frågan, i vilken mån en sådan skatt fördyrar de inhemska produkterna till skada för den inhemska industriens konkurrenskraft med utlandet. Detta problem påkallar uppmärksamhet såväl ifråga om importen som beträffande exporten. För att förhindra att de från utlandet införda varorna säljas utan skattebelastning och därmed otillbörligen konkurrera med de inhemska produkterna, är det emellertid i flertalet fall tillräckligt, att en importavgift, svarande mot den av de inhemska tillverkarna uttagna skatten lägges på importvaran, eller att eventuellt utgående tull för varan höjes med skattens belopp. Endast i den mån den inhemska tillverkningskatten uttages på halvfabrikat, kompliceras läget. Skulle nämligen en importerad färdigprodukt belastas med allenast samma belopp som halvfabrikatet, komme — i enlighet med vad som redan utvecklets vid diskussionen av råvarubeskattningen — i den importerade varans pris icke att medräknas de procentuella pålägg, som under förädlingsprocessen kan komma att läggas till det ursprungliga skattebeloppet. I detta fall bör alltså importavgiften utgå med det högre belopp, som svarar mot de procentuella påläggen, om man icke av andra skäl anser det olämpligt, att dylika procentuella pålägg uttagas.

Vid export åter, torde den regeln böra införas, att försäljningar från producenten till utlandet fritagas från skatt. Komplikationer tillstöta emellertid i de fall, då producenten icke själv försäljer sina varor till utlandet, utan exporten i stället sker genom en eller flera mellanhänder. En restitution är dock även här tekniskt möjlig, om också vissa svårigheter möta, när varan efter att ha lämnat producenten och hos honom beskattats, undergår ytterligare bearbetning.

En tredje invändning, som uppreser sig emot en tillverkningskatt sammanhänger med de för vårt land i närvarande läge specifika marknadsförhållandena, vilka utmärkas av förekomsten av mycket betydande, för en dylik skatt oåtkomliga lager i gross- och detaljhandeln. Vissa omständigheter — såsom en starkt forcerad lyxvaruimport i början av året — synas tala för att detta förhållande gäller icke minst inom de varugrupper, som skulle beröras av den ifrågasatta lyxbeskattningen. Onekligen har man häri att se ett argument, som talar till förmån för skattens förläggande till detaljhandeln. Det återstår att undersöka, om icke även andra skäl kunna peka i samma riktning. Man kan därvid konstatera följande:

a) Uttages skatten i detaljhandeln, träffas varan på det stadium, då den nått sitt högsta värde, vilket möjligen kan vara att beakta ur statsfinansiell synpunkt. Å andra sidan motväges — såsom bl. a. Nordlindh påpekar — denna fördel av den större säkerheten vid en skatteuppbörd genom producenten.

b) Om skatten förlägges till detaljhandelsskiktet, öppnas en i och för sig önskvärd möjlighet att hårdare träffa varor, som tillhandahållas i mera lyxbetonade affärer och där betinga ett högre försäljningspris.

c) Genom skattens förläggande till detaljhandelsskiktet undvikes vidare



det restitutionsproblem, som vid en tillverkningskatt kan uppstå med avseende å produkter, som till viss del avsättas å hemmamarknaden, till annan del åter exporteras.

d) såsom en väsentlig förutsättning för en ändamålsenlig varubeskattning måste betraktas, att densamma så utformas, att en prisanpassning uppåt åvägabringas utan att samtidigt möjligheter skapas för inflationsvinster. I den mån emellertid varubeskattningen ges formen av en tillverkningskatt, torde man icke ens med en relativt fast priskontroll kunna helt förhindra, att procentuella pålägg inom gross- och detaljhandeln komma att beräknas jämväl på den del av varans inköpspris, som svarar mot skatten. Varan skulle sålunda komma att för de slutliga konsumenterna fördyras mer än skattens absoluta belopp, och skillnaden komma mellanleden mellan tillverkare och förbrukare tillgodo.

e) De varor, som skulle ifrågakomma såsom objekt för den särskilda skatten, äro i icke ringa omfattning modebetonade, och handeln med dylika artiklar är därför erfarenhetsmässigt förenad med betydande prisfallsrisker. Visserligen motsvaras dessa risker av förhållandevis stora mellanhandspålägg, men frågan är, huruvida dessa pålägg äro så stora, att de motivera, att detaljisten åläggas bära, förutom prisfallsrisken, även risken för en tillverkningskatt, vilket skulle bli fallet, därest varan blir osäljbar eller endast kan avyttras med förlust. Det oklara läget på denna punkt talar för att i valet mellan en detaljhandelsskatt och en tillverkningskatt den förra utvägen föredrages.

f) Därest avsikten är, att den särskilda varubeskattningen skall bestå allena under en begränsad tidrymd, nämligen så länge det nuvarande krisläget varar, har man anledning att till skärskådande upptaga de icke ringa svårigheter, som äro förenade med en avveckling av ett system av tillverkningskatter. Om skatten i ett visst fall mildras eller helt borttages, komma de handelsföretag, som ligga inne med större lager av de skattebelagda produkterna, att tillfogas förluster, i den mån de billigare, icke skattebelagda varorna komma ut i rörelsen. De härigenom uppstående svårigheterna ha tidigare i ett speciellt fall vunnit statsmakternas beaktande, nämligen vid upphävandet av gummiringsskatten i maj 1938. För att då undanröja orättvisor och förhindra förluster på inneliggande lager medgavs genom en särskild förordning rätt till restitution, svarande mot skattens belopp, i fråga om alla icke begagnade gummiringar, såframt dessa icke voro i obrukbart skick. Uppenbart torde emellertid vara, att ett dylikt förfarande icke gärna kan vinna tillämpning på ett större antal skattebelagda produkter, enär kontrollsvårigheterna torde vara så stora, att mycket betydande defraudationsrisker föreligga. Nu nämnda svårigheter kunna i viss utsträckning övervinnas, därest skatten gradvis nedsättes under en följd av år; detta förfarande har exempelvis tillämpats i Tyskland, där den 15 %-iga lyxtillverkningskatten successivt nedsattes till 7½ %, innan den slutligt avskaffades. På samma sätt sänktes i olika etapper en kanadensisk accis å tillverkade varor. Såsom en avgjord fördel med skattens utformning såsom en differentierad detaljhandelsskatt måste betecknas den omständigheten, att nu berörda avvecklingsproblem överhuvud taget icke inställer sig vid en sådan skatteform.

Härmed har emellertid fördelningen av olägenheter och fördelar mellan de tänkbara beskattningsformerna ännu icke uttömmande angivits. Enligt vad erfarenheterna från utlandet synas ge vid handen, är även en differentiering av detaljhandelsskatten förenad med betydande olägenheter. Dessa kunna sammanfattas sålunda:

Många detaljister, i synnerhet småhandlarna, ha ett utvecklade bokförings-system och besitta icke alltid en mera ingående varukunskap. De ha därför

ofta svårt att särskilja de hårdare belastade varorna från de mindre hårt belastade. Särskilt stora krav på materialkännedom ställa varor inom grupperna textilier, bijouterier etc. (vilka äro representerade i förslaget). Uppenbarligen ökas avsevärt de betänkligheter, som nu angivna förhållanden ge upphov till, med hänsyn till den frestelse, det måste innebära för detaljisten att i fall, då minsta tvekan kan råda, huruvida en viss vara är skattepliktig eller icke, hänföra densamma till den skattefria gruppen i sin deklaration. I alla de länder, där en differentierad omsättningsskatt varit genomförd, ha därför starka klagomål anförts emot detta system; mot bakgrunden härav har man att se, att lyxskatten i ett flertal fall överflyttats från distributions- till produktionsstadiet.

Vid en avvägning mot varandra av de nu anförda argumenten för en tillverkningskatt och för en detaljhandelsskatt ha vi icke undgått att — såvitt gäller de ekonomiska synpunkterna — finna de starkaste skälen tala för den senare skatteformen. Vi nödgas dock medge, att kontrollsvårigheterna vid en sådan utformning av skatten torde bli så betydande, att detta argument måste fälla avgörandet till förmån för tillverkningskatten.

Såsom redan framgått av den i kap. II lämnade redogörelsen för den främmande rätten, har det i ett flertal system, vilka i princip accepterat tillverkningskattelinjen, visat sig praktiskt omöjligt att generellt genomföra densamma för alla beskattade lyxvaror. Sålunda gäller med avseende å de mest utpräglade lyxvarorna, nämligen juvelerararbeten, att dylika varor mången gång måste omsmältas och moderniseras, innan de i ny gestalt slutligen vinna avsättning. Skatten å dessa varor kan därför icke förläggas till produktionsstadiet. Mot denna skatteform i fråga om juvelerararbetena talar ock det ofta höga värdet av dylika föremål, vilket medför att detaljisten vid en tillverkningskatt skulle nödgas förskottera betydande skattebelopp.

Den kompromisslösning, som för sist angivna fall tvingar sig fram, innebär en spaltning av lyxskatten i *dels* en mera omfattande, till fabriktions-skiktet förlagd skatt och *dels* en mindre omfattande sådan, förlagd till detaljhandelsskiktet. När detta steg ändå måste tagas, synes det — av nyss angivna skäl — böra undersökas, om icke ytterligare för lyxbeskattning ägnade varugrupper skulle, utan förutberörda med kontrollen förbundna olägenhet, kunna beläggas med skatt i detaljhandeln i stället för hos tillverkaren. Detta synes möjligt beträffande sådana lätt individualiserbara föremål, vilka företrädesvis försäljas i specialaffärer. Gruppen skulle lämpligen omfatta — förutom juvelerararbeten — pälsverk, mattor, radioapparater och radiorör, velocipeder, kikare, fotografikameror, vägg- och studsarur samt grammofoner och grammofonskivor. Vi föreslå följaktligen, att — därest en förhöjd skatt lägges å dessa varor — densamma uttages i detaljhandeln.

Av vikt för bedömandet av frågan om återverkningarna av den utvidgade varubeskattningen på vår utrikeshandel är, att de enda av de i förslaget i första hand medtagna artiklarna, varav någon mera betydande export förekommer, nämligen radioapparater och radiorör (export 1938 cirka 1.8 milj. kronor) samt grammofoner och grammofonskivor (export 0.3 milj. kronor) upptagas på listan över i detaljhandeln beskattade varor. För producenter eller grosshandlare, som försälja nu nämnda artiklar till utlandet, uppkommer sålunda icke något restitutionsproblem. Vad åter beträffar de endast i andra hand i förslaget upptagna varorna, nämligen strumpstolsarbeten, innehållande silke, elektriska metalltrådslampor samt velocipeder, förekommer en jämförelsevis betydande export av de båda sistnämnda varuslagen (uppgående till respektive cirka 1.2 och 1.6 milj. kronor). Av dessa ha velocipeder, såsom nämnt, föreslagits beskattade i detaljhandeln, medan en eventuell särskild

beskattning av elektriska metalltrådslampor lämpligare torde — trots förekomsten av export — böra förläggas till producentstadiet.

I den mån den särskilda skatten utformas såsom en differentierad omsättningsskatt i detaljhandeln, uppkommer icke frågan, efter vilka grunder skatten skall beräknas; i detta fall torde nämligen allenast varuvärdet lämpa sig såsom beräkningsgrund. Förlägges däremot skatten till tillverkningsstadiet, förtjänar spørsmålet om beräkningsgrunden att närmare belysas.

Därest skatteberäkningen skulle grundas på *varuvärdet*, finge man utgå ifrån att en gemensam värdesats bestämdes antingen för samtliga varor eller för en större grupp likartade artiklar. Då det gäller lyxvaror med ett ofta mycket skiftande och svårbedömligt värde, möta å andra sidan ur kontrollsynpunkt betänkligheter mot denna beräkningsgrund. Med hänsyn till liknande betänkligheter har man i den svenska tulltaxan så långt möjligt undvikit att beträffande dylika varor tillämpa värdetullar. Frågan om räckvidden av denna invändning blir ytterst beroende av den norm, vilken man anser sig böra uppställa för uppbörden och uppbördsresultatet. Åsyftas samma stränga uppbördsförfarande och samma strikta uppbördsresultat som vid tullbehandlingen, får invändningen onekligen en betydande relevans; nöjer man sig åter med ett uppbördsresultat och en kontroll, liknande dem som ligga till grund för inkomst- och förmögenhetsbeskattningen (baseras med andra ord uppbörden på ett deklarationsförfarande), torde invändningen icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Vid bedömandet av frågan om beräkningsgrunden torde hänsyn även böra tagas till skattens återverkningar i tulltekniskt avseende. Skulle tillverkningskatten på varje särskild vara, som kan tänkas bli föremål jämväl för import, anses böra kompletteras med en motsvarande tullhöjning, utgjorde denna omständighet otvivelaktigt ett avgörande skäl emot skattens beräkning på varuvärdet.

Fråga är emellertid, huruvida denna konsekvens är ofrånkomlig; starka skäl tala i annan riktning. I den mån på grund av traktatmässiga hänsyn är möjligt, torde den interna tillverkningskatten böra kompletteras icke med tullförhöjningar eller därmed jämställda importavgifter utan med avgifter, uttagna i samband med licensansökan, alltså importlicensavgifter, vilka skulle avvägas och beräknas enligt enahanda grunder som den interna beskattningen, i förekommande fall med tillägg för övliga handelsmarginaler.

Då statsmakterna synas ha för avsikt att för framtiden beträda sistnämnda väg, och då en skatteuppbörd hos producenten genom deklarationsförfarande synes kunna göras nöjaktigt betryggande, ha vi låtit betänkligheten mot en värdeskatt även å tillverkningsstadiet falla. I denna uppfattning stärkas vi vid betraktande av de betydande olägenheter, som en *vikt-* eller *styckeberäkning* av skatten skulle medföra för producenterna och som understundom skulle innebära, att de tillverkade varorna underkastades en regelrätt »tulltaxering».

*Uppbörden* av skatten kan, såsom förut nämnts, grundas antingen på kontinuerlig övervakning genom kontrolltjänsteman eller på deklARATION eller slutligen på stämpelförfarande. Vid en tillverkningskatt torde allenast de två förstnämnda alternativen äga praktisk betydelse. Nordlindh förordade visserligen i sitt förslag till lyxbeskattning ett stämpelförfarande, innebärande stämpelbeläggning i försäljningsbok, men detta sammanhänge bl. a. med att denna skatt icke tänktes kombinerad med en allmän, på deklarationsförfarande grundad omsättningsskatt. Då i flera fall de till lyxbeskattning nu ifrågasatta varorna torde komma att försälas direkt från

producenten till allmänheten, kan det ej vara rationellt att tillämpa avvikande uppbördsförfaranden och därmed skilda besvärformer för den allmänna omsättningsskatten å ena sidan och lyxskatten å andra sidan. Av nu anförda skäl elimineras även det andra av de övriga alternativen, nämligen fortlöpande kontroll genom övervakning av kontrolltjänsteman; mot nämnda alternativ talar dessutom, att det skulle ställa sig mycket kostsam i tillämpningen. Vid sådant förhållande återstår endast att, såsom i alternativ B a) 2 förutsättes, grunda beskattningen på av tillverkaren avgivna deklARATIONER. Emellertid kräves även vid tillämpningen av denna metod en viss övervakning i form av stickprovskontroll å tillverkningen och bokföringen. Härvid synes kontrollstyrelsen lämpligen böra fungera såsom kontrollmyndighet.

Till nedbringande av statsverkets kostnader för kontrollen synes det lämpligt, att kontrollstyrelsen beredes möjlighet att för kontrollens utövande påkalla biträde av tullverkets tjänstemän så långt dessa kunna ställas till förfogande för ändamålet. Det må framhållas, att de kammarskrivarutbildade tulltjänstemännen bland annat på grund av sin varukänedom torde äga speciella förutsättningar för verkställande av en tillverkningskontroll. Nämnas må också, att kammarskrivareleverna numera bibringas viss kunskap i bokföring och att det därför torde finnas möjlighet att bland tjänstemännen utvälja sådana som även kunna utöva bokföringskontroll.

Såvitt gäller den ifrågasatta utbyggnaden av detaljhandelsskatten synes samma deklara-tionsförfarande som vid den allmänna omsättningsskatten böra komma till tillämpning. Visserligen vore det av psykologiska skäl önskvärt att den särskilda lyxskatten på ett påtagligt sätt utåt framträdde, vilket skulle bli fallet, därest en kvittostämpel här komme till användning, och visserligen torde detta utan större svårighet låta sig göra, enär här ifrågavarande artiklar i regel torde försäljas mot särskilt kvitto, men mot denna fördel står den förut anförda, tyngre vägande nackdelen av att för samma transaktioner tvenne olika besvär-förfaranden komme att tillämpas.

## VI. Skattesatser och beräknad skatteinkomst.

Vad beträffar skattens höjd kunna självfallet olika möjligheter komma i betraktande. I detta sammanhang möter främst frågan, huruvida skatten bör differentieras eller icke. Svaret härpå är avhängigt dels av sättet för skattens uttagande, dels av beräkningsgrunden. Vid en *tillverknings-skatt*, beräknad efter kvantitativa grunder (vikt, stycketal), sättes i princip ingen gräns för differentieringen. Baseras däremot en tillverknings-skatt på varuvärdet, medför detta automatiskt även vid enhetlig skattesats en icke oväsentlig differentiering; intet hinder möter emellertid för att i detta fall genom högre eller lägre procent-satser åstadkomma en ytterligare avvägning av belastningen å olika kategorier av varor. För den händelse avsikten icke är att giva skatten längre varaktighet, synes det dock, med hänsyn till avvecklings-svårigheterna, knappast tillrådligt att pålägga alltför höga procentuella avgifter. Med beaktande av nu anförda synpunkter ha vi stannat inför att föreslå, att tillverknings-skatten utgår med 10 % respektive 20 %, i enlighet med den förteckning, som finnes fogad vid författnings-förslaget. I de fall, där den lägre satsen valts, har detta skett dels med hänsyn till redan bestående skattebelastning (av särskild betydelse såvitt gäller varor, innehållande silke), dels med hänsyn till att i de till beskattning föreslagna varorna kunna ingå även andra än utpräglade lyxbetonade artiklar.

Såvitt gäller *detaljhandelsskatten* har någon differentiering icke ansetts

kunna ifrågakomma; en enhetlig skattesats på 10 %, bestämd med hänsyn till de minst bärkraftiga av de i varuförteckningen upptagna artiklarna, har här synts lämplig.

Såväl tillverkningskatten som detaljhandelsskatten tänkas utgå vid sidan av den allmänna omsättningsskatten; en dubbelbeskattning är sålunda på denna punkt åsyftad.

Till förhindrande av att de föreslagna skatterna elimineras genom ökad import av skattepliktiga varor och till åstadkommande av att gällande tullskydd upprätthålles vore det under normala förhållanden nödvändigt, att de för varorna fastställda tullsatserna underkastades mot skattesatserna svarande höjningar. En dylik åtgärd synes dock i nuvarande situation böra såvitt möjligt undvikas. I stället synes — såsom nämnt — böra i vidgad utsträckning anlitas utvägen, att gällande importförbud å vissa av de till skattebeläggning föreslagna varorna utsträckas till samtliga av skatterna berörda varuslag. Under förutsättning att undantag från importförbuden därvid antingen icke alls medgivnas eller lämnas endast mot erläggande av en import- eller licensavgift, som uppgår till lägst skattens belopp, skulle såväl i fiskaliskt avseende som ur tullskyddssynpunkt ernås samma resultat som genom tullförhöjningar. Då fråga skulle kunna uppstå, huruvida bindningar av tullsats i gällande handelsavtal lägga hinder i vägen för uttagande av dylika licensavgifter, har vid varuförteckningens upprättande så långt som möjligt undvikits att medtaga sådana varor, där tullsatserna äro bundna. I beräkningarna över skatteintäkterna har förutsatts, att importavgiften överlag kommer att utgå med samma procentsats som tillverkningskatten. Varu-urvalet torde ock i regel ha träffats så, att något procentuellt tillägg till denna avgift i allmänhet icke lärers erforderligt (jfr ovan sid. 51, st. 2).

I bilaga 2 finnes intagen en av byråchefen Sandquist verkställd beräkning av den inkomst, som, under förutsättning att den föreslagna varubeskattningen hade tillämpats under år 1938, skulle under nämnda år ha tillförts statskassan. Av beräkningen i fråga framgår, att avkastningen av tillverkningskatterna, beräknad på värdet av dåvarande industriproduktion med avdrag för exportvärdet, skulle kunna uppskattas till omkring 15 milj. kronor. Till detta belopp bör fogas uppboriden av mot skatterna svarande import- eller licensavgifter för till riket införda varor av de slag, som vid tillverkning här i landet skulle vara underkastade den särskilda beskattningen. Denna uppörd kan med ledning av 1938 års importvärden beräknas till i runt tal 4 milj. kronor. Den sammanlagda uppboriden skulle alltså med sagda beräkning uppgå till cirka 19 milj. kronor. En av olika orsaker framkallad konsumtionsminskning torde dock vara ägnad att sänka detta belopp, men å andra sidan verka inträffade prisstegringar i motsatt riktning. Vid en försiktig beräkning kunna — med beaktande av nu nämnda förhållanden — tillverkningskatten och däremot svarande importavgifter antagas avkasta cirka 15 milj. kronor årligen. Därest skatten icke kommer att omfattas elektriska metalltrådslampor, minskas intäkterna med drygt 1 milj. kronor; medtagas ej heller strumpstolsarbeten av silke, nedgår avkastningen med ytterligare 3 å 3.5 milj. kronor.

En liknande beräkning återfinnes för den särskilda omsättningsskatten i bilaga 3. Uppskattningsvis skulle i detta fall skatten, om 1938 års försäljning lägges till grund för beräkningen, inbringa i runt tal 14 milj. kronor årligen. Med beaktande av förut angivna faktorer, synes detta belopp böra sänkas till 12 milj. kronor. Medtages icke gruppen velocipeder skulle avkastningen av den särskilda omsättningsskatten komma att minskas med approximativt 3 å 4 milj. kronor.

## VII. Specialmotivering.

### A. Förslaget till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor.

Förslaget till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor är grundat på den förutsättningen, att skatten skall erläggas av producenten. I fråga om innehållet i de särskilda paragraferna må framhållas följande.

#### 1 §.

Enligt denna paragraf skall skatt i första hand utgå för sådana varor, som äro tillverkade för *avsalu*, varmed bör likställas avyttring genom byte och avbetalningsköp. Emellertid äro vissa av de till beskattning föreslagna varorna av sådan art, att de av tillverkaren eller köparen även kunna tagas i anspråk för framställning, komplettering, reparation eller emballering av icke skattepliktiga varor. Den omständigheten, att en vara erhåller dylik användning, bör själfvallet icke föranleda, att den befrias från skatt. På grund härav har i paragrafens första stycke stadgats skatteskyldighet jämväl för varor, som tillverkas för *vidare bearbetning*. Under detta sammanfattade begrepp bör då anses falla även sådan behandling av varan, som består däri, att den begagnas exempelvis såsom kompletterings-, reparations- eller förpackningsmateriel. Skattepliktiga askar, etuier, fodral o. d. skulle sålunda underkastas skatt, även om de icke försäljas utan endast användas till förpackning av icke skattepliktiga varor.

Därest i och för sig skattepliktiga varor använts för framställning, komplettering, reparation eller emballering av andra för försäljning avsedda, likaledes skattepliktiga varor, bör skatt uppenbarligen erläggas endast för dessa senare varor. Då det emellertid i vissa fall torde bli omöjligt att på förhand avgöra, huruvida varorna komma att få sådan till skattefrihet föranledande användning, har bestämmelsen om skatt för varor, som tillverkats för vidare bearbetning, givits generell giltighet. Emellertid har till undvikande av dubbelbeskattning i 6 § intagits en bestämmelse, enligt vilken i deklaration avdrag må göras för varor, som använts för framställning av skattepliktiga varor och som visas hava tidigare blivit påförda skatt.

#### 2 §.

I och för fastställandet av skattepliktig varas värde har man att räkna med två olika fall, nämligen antingen att varan blivit i vanlig ordning försåld eller att den, utan att i föreliggande skick undergå försäljning, tages i anspråk för vidare bearbetning. I förra fallet bör värdet lämpligen beräknas lika med det pris, som varan jämte eventuellt förefintligt emballage betingat vid försäljningen. Detta innebär sålunda, att skatten, oberoende av de prisdifferenser, som för ett och samma varuslag kunna föranledas av olikheter i varupartiernas storlek, leveranstidens längd och andra på prissättningen inverkan faktorer, alltid bör beräknas efter det vid varje särskilt försäljningstillfälle och för varje särskild varupost faktiskt tillämpade försäljningspriset, beräknat af fabrik och med avdrag för mellan säljaren och köparen överenskomna rabatter, däri inbegripna kassarabatter. Härav framgår, att exempelvis katalog- och priskurantpriser samt gängse marknadspriser (värde enligt ortens pris o. d.) icke i och för sig kunna tillerkännas betydelse för värdebestämningen utan att avgörande för denna bör bli den i varje särskilt fall betingade köpeskillingen.

Vad däremot angår det fallet, att varan icke undergått försäljning utan tagits i anspråk för vidare bearbetning, måste det skattepliktiga värdet grundas på beräkning. Till åstadkommande av principiell överensstämmelse med den för försålda varor föreslagna värderregeln, enligt vilken värdet skall beräknas lika med det pris, som varan betingat vid försäljningen, har därvid föreslagits, att värdet skall beräknas lika med det pris, som varan skulle hava betingat vid försäljning till återförsäljare. Det har då förutsatts, att tillverkaren skulle hava att själv deklarerat värdet i fråga. Nämn-da regel för värdeberäkningen vore avsedd att tillämpas, så snart försäljning i egentlig mening icke ägt rum, och bör sålunda komma till användning jämväl beträffande varor, som av tillverkare för försäljning överlämnas till försäljningsbolag eller annan av tillverkaren ägd eller kontrollerad försäljningsorganisation.

Vid fastställandet av varas skattepliktiga värde bör beloppet av skatten icke medräknas.

### 3 §.

I denna paragraf stadgas anmälningsskyldighet för den, som ämnar tillverka skattepliktig vara. Paragrafen är avfattad i huvudsaklig anslutning till motsvarande stadganden i förordningarna om industrisockerskatt och skatt å läskedrycker.

### 4 §.

Enligt förordningen om accis å silke skall den för skattebeläggningen erforderliga kontrollen över tillverkningen utövas av generaltullstyrelsen. Av förarbetena till lagstiftningen i fråga framgår, att motivet härtill varit, att vid tiden för skattens införande endast en fabrik för tillverkning av silke existerade inom landet och att denna fabrik var förlagd till en plats, där det fanns en tullkammare, vilken i och för andra tjänsteangelägenheter redan stod i livlig kontakt med såväl nämnda fabrik som med andra, vilka i sin tillverkning använde silke såsom halvfabrikat. Vid sådant förhållande ansågs mest ändamålsenligt att kontrollen över efterlevnaden av förordningen anförtroddes åt tullverket.

I fråga om flertalet andra nu gällande producentskatter fungerar kontrollstyrelsen såsom beskattningsmyndighet. Detta synes böra bliva fallet jämväl beträffande den nu föreslagna varubeskattningen. Visserligen äro många av de industriföretag, som tillverka varor av här ifrågakommande slag, belägna å orter, där tullkammare finnes, och en icke ringa del av dessa företag äro även på grund av att de tilldelats tullrestitutionsrätt för exportvaror redan underkastade viss kontroll från tullverkets sida. Emellertid torde tullverkets organisation icke i alla avseenden lämpa sig för omhändertagande av den särskilda och omfattande form av beskattningsverksamhet, varom här är fråga. Med hänsyn härtill och då det till bevarande av kontinuiteten och åstadkommande av likformighet i beskattningsproceduren måste anses önskvärt, att producentbeskattningen i största möjliga utsträckning koncentreras till en och samma skattemyndighet, torde även här ifrågavarande skattebeläggning böra handhas av kontrollstyrelsen. Därvid torde det dock få anses lämpligt, att kontrollstyrelsen i de avseenden, som nedan beröras, beredes möjlighet till samarbete med vederbörande tullmyndigheter.

Såsom framgår av den till förslaget fogade varuförteckningen, hava de såsom skattepliktiga upptagna varorna definierats i enlighet med den statistiska varuförteckningens numrering och terminologi. Avsikten härmed har varit, bland annat, att ernå en i möjligaste mån klar och otvetydig avgränsning mellan skattepliktiga och skattefria varor.

Erfarenheten på det tulltekniska området har emellertid visat, att det ofta möter betydande svårigheter att med bestämdhet avgöra, huruvida en vara skall anses hänförlig till det ena eller det andra statistiska numret. På grund av det jämförelsevis stora antalet olika varor, som skulle underkastas beskattning, kunna sådana svårigheter väntas uppstå även då det gäller varornas skattebeläggning. Med hänsyn härtill bör kontrollstyrelsen i tveksamma fall kunna hos generallullstyrelsen inhämta yttrande angående varornas rätta rubricering i statistiskt avseende och på dylikt sätt utnyttja inom tullverket samlad erfarenhet härutinnan. Någon särskild föreskrift i sådant syfte är uppenbarligen icke påkallad.

Vidare synes samarbete mellan kontrollstyrelsen och generallullstyrelsen även så till vida kunna inledas, att kontrollstyrelsen i och för kontroll å avlämnade deklARATIONER, i vad dessa avse värdet av de deklarerade varorna, skulle vid behov kunna påkalla medverkan av det inom generallullstyrelsen för kontrollering av tullvärden inrättade s. k. tullvärdekontrollkontoret. I anslutning till vissa av årets lagtima riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beslutade ändringar i gällande tullvärdebestämmelser, kommer nämnda kontrollorgan, enligt vad som uppgivits, att från och med den 1 juli 1940 även inrikta sig på undersökningar rörande försäljningspriserna å inom landet tillverkade varor. Icke heller för en dylik samverkan mellan de båda ämbetsverken torde krävas särskild föreskrift.

Såsom förut nämnts äro åtskilliga av de industriföretag, som tillverka varor, för vilka beskattning föreslagits, underkastade kontroll från tullverkets sida på grund av att de erhållit rätt till tullrestitution för exportvaror. Det ligger då nära till hands att låta denna kontroll även omfatta av företagen tillverkade, för den svenska marknaden avsedda skattepliktiga varor, och att jämväl utsträcka kontrollen i fråga till andra, icke restitutionsberättigade företag, i den mån detta kan ske utan hinder för tullgöromålets behöriga fortgång. Visserligen skulle den nu ifrågasatta beskattningen väsentligen grundas på ett deklarationsförfarande, men till övervakande av dels att deklARATIONER verkligen avgivas av alla skatteskylidiga dels att de avgivna deklARATIONERNA äro riktigt upprättade, måste krävas en ganska omfattande såväl central som lokal kontroll. Denna bör givetvis i första hand ombesörjas av kontrollstyrelsen och hos denna anställda särskilda kontrolltjänstemän. Vad den lokala kontrollen beträffar synes dock densamma till nedbringande av kontrollkostnaderna kunna i viss omfattning anförtros åt härför lämpliga tulltjänstemän. Särskilt de kammarskrivarutbildade tjänstemännen måste på grund av sin varukänedom anses äga goda förutsättningar för verkställande av sådan kontroll. Enligt uppgift bibringas kammarskrivareleverna numera även viss kunskap i bokföring och det torde därför finnas möjlighet att bland tjänstemännen utvälja sådana som jämväl kunna utöva erforderlig bokföringskontroll. Huruvida och i vilken omfattning tulltjänstemän skulle kunna ställas till förfogande för här berörda ändamål, måste självfallet bliva i hög grad beroende av den fortsatta importutvecklingen. Skulle till följd av krisförhållandena en mera avsevärd nedgång i importen komma att inträda och tullverkets arbetsbörda därigenom minskas, torde möjligheterna för ett dylikt anlåtande av tulltjänstemännen komma att ökas.

Till åstadkommande av samverkan mellan kontrollstyrelsen och generallullstyrelsen i det avseende, som nu berörts, torde krävas vissa särskilda författningsbestämmelser, vilka emellertid synas med stöd av det i 16 § intagna bemyndigandet kunna utfärdas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till att fullgörande av kontroll över den inre beskattningen är en arbetsuppgift, som får anses falla utom tulltjänstemäns vanliga tjänstutövning, och då arbetsuppgiften i fråga kan väntas bliva både grannliga och krävande, synes det



skäligt, att tulltjänsteman, som utövar dylik kontroll, kommer i åtnjutande av särskild gottgörelse härför. Även de för sådant ändamål erforderliga föreskrifterna torde kunna meddelas av Kungl. Maj:t.

## 5 §.

De i denna paragraf meddelade bestämmelserna hava till syfte att möjliggöra och underlätta kontrollen över tillverkningen samt försäljningen eller den vidare bearbetningen av de skattepliktiga varorna.

## 6 §.

Vad beträffar silkesaccisen skall skattedeklaration ingivas inom en månad efter varje kalenderkvartals utgång, medan i fråga om exempelvis industri-socker- och läskedrycksskatterna deklarationerna skola insändas senast å femtonde söckendagen efter varje månads utgång. Av olika skäl synes det lämpligt att beträffande de varor, varom nu är fråga, tillämpa den längre av dessa deklarationsperioder, innebärande att deklaration icke skulle behöva avlämnas oftare än var tredje månad. Det må i detta sammanhang framhållas, att kontrollstyrelsen jämlikt stadgande i 7 § skulle äga rätt att, om så prövas nödigt, föreskriva om ställande av erforderlig säkerhet för skattens behöriga erläggande.

Enligt förslaget skulle skatt uttagas icke endast för försålda varor utan även för varor, som använts för framställning, komplettering, reparation eller emballering av icke skattepliktiga varor. Hava däremot varorna begagnats för framställning och så vidare av andra skattepliktiga, för försäljning avsedda varor, bör skatt givetvis utgå endast för sistberörda varor. Emellertid kan det fallet inträffa, att en i och för sig skattepliktig vara, innan den tages i anspråk för sådan ytterligare bearbetning, som nyss nämnts, undergått försäljning och därvid blivit i föreskriven ordning skattebelagd. I den mån även slutprodukten är skattepliktig, skulle alltså här en dubbelbeskattning bli följden. Till undvikande av en sådan har, såsom redan i ett tidigare sammanhang nämnts, i paragrafen intagits en bestämmelse enligt vilken vid avgivande av deklaration avdrag må göras för värdet av varor, som använts för framställning, komplettering, reparation eller emballering av skattepliktiga varor och som visas hava tidigare blivit påförda skatt.

Då det icke kan anses skäligt, att varor, som måst av säljaren återtagas, underkastas beskattning, har vidare föreskrivits, att avdrag i deklaration även må göras för värdet av varor, som enligt av köparen på tro och heder avgiven försäkran tagits i retur av tillverkaren. I likhet med vad fallet är beträffande andra med producentskatt belagda artiklar har avdrag jämväl medgivits för varor, som enligt av vederbörande tullmyndighet utfärdat bevis utförts ur riket eller till svensk frihamn. Slutligen har föreslagits en bestämmelse, enligt vilken på särskild prövning av kontrollstyrelsen må bero, huruvida och i vad mån avdrag må göras även för värdet av varor, vilkas försäljning förorsakat tillverkaren kundförluster.

I övrigt har beträffande deklarationen föreskrivits, bland annat, att densamma skall vara till riktigheten styrkt av två personer, som kunna förutsättas äga kännedom om de förhållanden, som däri avses. Till mönster för detta stadgande har tjänat en motsvarande bestämmelse i kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till tullrestitutionsförordningen.

## 7—16 §§.

De i dessa paragrafer intagna bestämmelserna hava i allt väsentligt sin motsvarighet i andra liknande skatteförfattningar, varför någon motivering för desamma icke torde kunna anses påkallad.

**B. Förslaget till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor.**

Då stadgandena i förevarande förslag äro avfattade i nära anslutning till bestämmelserna i det av professorn E. Lindahl och landskamreraren A. Wigert utarbetade förslaget till förordning om allmän omsättningsskatt, torde en generell hänvisning till motiveringen för sistnämnda förslag här vara till fyllest.

---



## BILAGOR 1—3



## Bilaga 1.

**Förteckning över lyxvaror enligt kanslirådet A. Nordlindhs förslag av den 30 december 1922 i fråga om anordnande av utsträckt lyxbeskattning.**

1. Statyetter samt andra prydnads-, skriv- eller rökbordsartiklar, bestående till huvudsaklig del av marmor, alabaster, bärnsten, gagat eller andra finare stenarter eller efterbildningar därav.

2. Belysningsartiklar, bestående till huvudsaklig del av marmor, alabaster eller andra finare stenarter eller efterbildningar därav, ävensom skålar och andra delar till sådana artiklar.

3. Ostron och kaviar; gåsleverpastej i bakverk eller i s. k. terriner, även om dessa förekomma i hermetiskt tillslutna kärl.

4. Choklad, chokladvaror och kakaopreparat, alla slag med undantag av kakaopulver och kokchoklad; konfekt, karameller och dylika konfityrer, härunder inbegripna även kanderade varor, ävensom lakrits och lakritsvaror, marsipan och marsipanvaror, marsipanmassa och andra massor, i vilka ingå mandel eller mandelersättning, nötter eller kärnor.

*Anm.* Såsom kokchoklad anses sådan choklad i kakor om minst 80 grams nettovikt per stycke, som har en fetthalt av högst 28 procent och vilken, förutom kakao och socker, ej innehåller andra ämnen än tillsats av vanilj eller vanillin.

5. Handskar av läder eller skinn, med undantag av dels arbetshandskar, dels handskar med foder av pälsverk av får eller av annat spånadsämne än siden.

6. Sadlar, ridspön, hundpiskor, för spel avsedda bollar samt överdrag därtill, boxhandskar, lädertapeter, läderplastik, gyllenläder, reskuddar, koffertar; kappsäckar med ett värde av minst 100 kronor per stycke; hattfodral; väskor, necessärer och etuier med inredning för toalettartiklar o. dyl. samt med ett värde av minst 20 kronor per stycke; damväskor, med ett värde av minst 15 kronor per stycke, allt för så vitt de angivna artiklarna till huvudsaklig del bestå av läder eller skinn.

*Anm.* I värdet av väskor, necessärer och etuier med inredning inräknas även inredningens och därtill hörande föremåls värde.

7. Skodon, vilkas överdelar huvudsakligen bestå av siden-, sammet- eller brokadvävnad eller av lackerade, sämskade, förgyllda eller försilvrade skinn.

8. Damkläder, med undantag av västar; ävensom rockar och kappor alla slag, allt för så vitt övertyg eller foder utgöres av beredda skinn (ej pälsverk).

9. Pälsverk, beredda, alla slag, med undantag av pälsverk av får, get, ren, hund, varg eller katt.

10. Kläder och andra persedlar, ej särskilt nämnda, även icke fullfärdiga, helt eller delvis bestående av pälsverk med undantag av pälsverk av får, get, ren, hund, varg eller katt.

11. Möbler och andra bearbetade trävaror, förgyllda, försilvrade eller försedda med s. k. japansk lackering, skulpterade (med bildhuggeriarbeten försedda), med inläggningar eller med uteslutande i prydnadssyfte anbragta be-

slag av metall, möbler med övertyg, vari silke ingår, ävensom, oavsett bearbetningens art, biljarder samt delar och tillbehör därtill även av annat ämne än trä, rouletter, tebord och andra bord med skivor eller brickor av porslin eller metall, för spel särskilt inrättade bord, rökbord, skåp och skrin för tobaksvaror, provianteringskorgar (matsäckskorgar) och provianteringslådor med inredning för utrustningsartiklar, för spel avsedda klubbor och klot ävensom rackets.

*Anm. 1.* Vid bedömandet, huruvida en trävara är skulpterad, fästes ej avseende vid enklare träsnideriarbeten ej heller vid rosetter, knoppar och dylika för karaktären av varans bearbetning mindre väsentliga delar.

*Anm. 2.* I värdet av provianteringskorgar och provianteringslådor med inredning inräknas även de till inredningen hörande artiklarnas värde.

12. Föremål, helt eller delvis bestående av elfenben, valross- eller flodhästtänder, pärlemor, med undantag av knappar till underkläder, eller av sköldpadd.

13. Promenadkäppar med ett värde av minst 5 kronor per stycke.

14. Papper, förgyllt, försilvrat eller med annan metall belagt, plisserat, eller pressat, ävensom färgat silkespapper (ej vitt eller tonfärgat).

15. Ljuskänsligt fotografiskt papper med undantag av s. k. blå- och vitkopieringspapper.

16. Films, även biograf- och kinematograffilms.

17. Brevpapper, brevkort eller korrespondenskort jämte kuverter i askar (s. k. papeterier).

18. Papperstapeter med förgyllning, försilvring eller bronsering i upphöjt mönster; tvättbara tapeter, imiterande siden eller med förgyllning, försilvring eller bronsering; ävensom tapeter med å ytan anbragt stoft av spånadsämne.

19. Frimärks-, vykort- och fotografialbum samt delar därtill, ävensom poesialbum.

20. Böcker, tryckta, i band, bestående till huvudsaklig del av läder eller skinn, biblar och psalmböcker samt kontorsböcker dock undantagna.

21. Vykort och gratulationskort.

Vävnader:

22. hel- och halvsiden samt andra vävnader, innehållande silke.

*Anm.* Avseende fästes ej vid i vävnader ingående silke, som ej överstiger 3 % av vävnadens vikt.

23. brokadvävnader, guld- och silvertyg samt andra vävnader med ingående finare metalltrådar.

24. skurna plysch- och sammetsvävnader med undantag av s. k. manchester.

*Anm.* Hit hänföras även vävnader, tillverkade av sniljgarn.

25. svarta herr- och gosskostymvävnader med undantag av cheviotvävnader.

26. yllemattor, knutna; ävensom plyschartade, oskurna dock undantagna.

Kläder och andra sömnadsarbeten, ej särskilt nämnda:

27. av vävnader, innehållande silke eller finare metalltrådar, eller med foder, uppslag eller annan besättning av varor, i vilka silke ingår, dock att avseende ej fästes vid ärmfoder, krage, kantband eller snören till skydd för kanter eller påsydda för att ersätta knapphål.

*Anm.* Avseende fästes ej vid i vävnader ingående silke, som ej överstiger 3 % av vävnadens vikt.

28. av skurna plysch- och sammetsvävnader med undantag av s. k. manchester.
29. av svarta herr- och gosskostymvävnader med undantag av cheviotvävnader.
30. av spetsar, spetsvävnader eller tyll med undantag av trådgårdinsvävnader.
- av andra spånadsvaror:
31. underkläder, försedda med broderier eller spetsar av minst 4 cm. bredd eller täckande mer än en femtedel av persedelns yta.
- Anm.* Broderier, utgörande endast monogram, bokstäver eller siffror, lämnas utan avseende.
32. klädningar, promenaddräkter, blusar, kappor och andra sömnadsarbeten, ej särskilt nämnda, med undantag av lakan, örngått, servetter och dukar, även näsdukar; allt för såvitt ifrågavarande arbeten äro försedda med broderier, applikationer, spetsar eller hålsöm eller i prydnadsändamål påsydda band, snören, fransar, gulddragararbete, pärlor eller stenar; dock att beträffande kläder av bomulls-, linne- eller hampvävnader även i prydnadssyfte påsydda band eller bandliknande snören av annat ämne än silke lämnas utan avseende.
33. Bolstrar, kuddar, även soffkuddar, stickade täcken och andra sängkläder samt sängskärmar med övertyg av hel- eller halvsiden; ävensom duntäcken oavsett övertygets beskaffenhet.
34. Strumpstolsarbeten, vantar härunder inbegripna, och andra genom virkning, stickning eller knytning tillverkade varor, ej särskilt nämnda, med eller utan sömnadsarbete och ej utgörande glödnät, av silke enbart eller i förening med annat spånadsämne; av annat spånadsämne än silke, för såvitt däri ingår finare metalltråd eller varorna äro försedda med i prydnadssyfte anbragta band, snören, fransar, gulddragararbete, broderier, pärlor eller stenar.
35. Spetsvävnader med undantag av trådgårdinsvävnader; spetsar, innehållande silke eller finare metalltråd; ävensom spetsar av annat spånadsämne, för såvitt de hålla mer än 4 cm. i bredd.
36. Broderier, alla slag, även metervera, vävnader med påsydda snören eller paljetter, pärlor o. dyl. härunder inbegripna.
37. Plysch- och sammetsband.
38. Band, fransar och snörmakararbeten, innehållande silke eller finare metalltråd, hattflätor dock undantagna.
39. Gulddragararbeten, paljetter och kantiljer, alla slag, ävensom arbeten, i vilka dessa artiklar till mer eller mindre väsentlig del ingå.
- Anm.* Hit hänföres icke gulddragartråd.
40. Paraplyer och parasoller av hel- eller halvsiden; av andra vävnader i förening med broderier eller spetsar.
41. Hängslen, bälten, skärp, strumpeband samt andra dylika persedlar av hel- eller halvsiden eller av elastiska band eller snören, i vilka silke ingår.
42. Hattar, färdiga eller halvfärdiga och plattor därtill samt mössor av brokad eller av vara, i vilken silke ingår, eller av sammanklistrade fjädrar; ävensom panama-, manilla- och florentinerhattar.
43. Hattar, monterade antingen med espriter, cross, plymer eller andra prydnadsfjädrar, preparerade fåglar eller delar därav eller med konstgjorda



blommor, frukter, blad eller växter, i vilka silke ingår eller som äro tillverkade av sammets- eller plyschvävnader.

44. Espriter, cross, plymer och andra bearbetade prydnadsfjädrar samt för prydnadsändamål preparerade fåglar eller delar därav, ävensom konstgjort fjäderpälsverk.

45. Konstgjorda blommor, frukter, blad eller växter, i vilka silke ingår eller som äro tillverkade av sammets- eller plyschvävnader, ävensom delar till sådana artiklar.

46. Solfjädrar.

47. Artiklar av krukmakargods, fajans eller porslin, vilka måste anses huvudsakligen avsedda till prydnad och icke eller endast i ringare mån till verkligt gagn, såsom statyetter, vaser, ateniennprydnader, dekorationstalrikar och andra väggprydnader m. m.

48. Belysningsartiklar samt skålar och andra delar därtill av fajans eller porslin, förgyllda, försilvrade, målade eller på annat sätt dekorerade.

49. Krukmakargods, fajans- och porslinsvaror i förening med annan oädel metall än järn, köksartiklar dock undantagna.

50. Arbeten av äkta porslin, förgyllda, försilvrade, målade eller på annat sätt dekorerade.

*Anm.* Vid bedömandet, huruvida här ifrågavarande föremål äro dekorerade, lämnas rymd-, innehålls- eller dylik beteckning samt fabrikantens eller säljarens namn eller märke utan avseende.

51. Fönster- och spegelglas, fasetterat, i prydnadssyfte etsat, målat eller eljest dekorerat, ävensom arbeten av sådant glas, härunder inbegripet, oavsett målning eller annan dekorerings, i metall infattat glas för fönster, dörrar och diskinredningar.

52. Fotografiska torrplåtar.

53. Artiklar av glas, vilka måste anses huvudsakligen till prydnad och icke eller endast i ringare mån till verkligt gagn.

54. Glasvaror i förening med annan oädel metall än järn.

55. Glasvaror, slipade, etsade, målade, förgyllda eller eljest med annan dekorerings än sådan, som åstadkommits genom gravyr i formen, härunder inbegripna, oavsett slipning och annan dekorerings, prismor, kedjor, stavar och dylika föremål för belysningsartiklar, ävensom pärlfransar, alla slag.

56. Emaljvaror, förgyllda, försilvrade, dekorerade eller i förening med annan metall än järn.

57. Jaktgevär med ett värde av minst 125 kronor per stycke, pistoler och revolverar, salongsgevär samt fjäder- och luftbössor.

58. Sängar och delar därtill, bestående till huvudsaklig del av annan metall än järn.

59. Statyetter och andra prydnadsföremål samt rökbordsartiklar, bestående till huvudsaklig del av oädel metall.

60. Föremål av ädla metaller eller av glas, trä eller dylika ämnen, helt eller delvis på mekanisk eller galvanisk väg överdragna med guld, silver eller platina, dock med undantag för plåt och tråd, knivar, skedar och gafflar, julgransprydnader samt fickur och delar därtill.

61. Bilar och motorcyklar för personbefordran samt över- och underredan därtill ävensom andra delar och tillbehör till bilar och motorcyklar, alla slag, gummiringar dock undantagna.

62. Segel- och motordrivna båtar för sport- eller nöjesändamål samt segel och andra tillbehör därtill.

63. Förgasaremotorer.

64. Parfymer, luktvatten, hårtinktur och andra toalettvatten med undan-

tag av munvatten; puder, smink, pomador och andra kosmetiska medel med undantag av tandpulver och tandpasta.

65. Fyrverkeriarbeten, även s. k. salongsfyrverkeri (bengaliska tändstickor o. dyl.).

66. Fotografikameror samt delar och tillbehör därtill dock med undantag för sådana kameror samt delar och tillbehör därtill, som äro avsedda för yrkesmässigt bruk.

67. Biograf- och kinematografapparater samt delar och tillbehör därtill, upptagningskameror härunder inbegripna, ävensom biograf- och kinematograffilmer.

68. Flyglar, pianinon, tafflar; orglar med undantag av kyrkorglar; blås- och stränginstrument, accordion, positiv, speldosor samt delar och tillbehör därtill.

69. Grammofoner, fonografer och dylika för återgivande av musik m. m. inrättade instrument samt delar och tillbehör därtill.

70. Etuier, med eller utan inredning, askar, väskor, portföljer och fodral i förening med vävnader eller band av plysch, sammet eller hel- eller halvsiden, dock att sådana materialier, som äro avsedda för fasthållande av askens lock eller eljest av underordnad betydelse för föremåls utseende, härvid lämnas utan avseende.

*Anm.* I värdet av etuier, portföljer o. dyl. artiklar, försedda med inredning, inberäknas även inredningens och därtill hörande föremåls värde.

71. Leksaker, med ett värde av mer än 5 kronor per stycke.

*Anm.* Vid värdeberäkningen anses föremål, uppfästade eller avsedda att uppfästas å samma karta eller vilka i detaljhandeln pläga förekomma i samma förpackning såsom ett stycke.

72. S. k. kulörta lyktor av papper, glas, gelatin e. dyl. ämnen.

73. Masker, kotiljongsartiklar, serpentiner, konfetti och andra skämtartiklar.

74. För personligt bruk avsedda föremål, tjänande såsom prydnad eller vilka, om de också hava ett praktiskt syftemål, dock i väsentlig grad äro avsedda till prydnad ävensom delar till sådana föremål.

Hit hänföras bland annat: armband med undantag av urarmband, broscher, bröstnålar; hattnålar med undantag av sådana, som hava knoppar av icke dekorerat glas eller porslin; hals- och andra prydnadskedjor samt urkedjor, med undantag av sådana, som bestå av icke förgylld eller försilvrad oädel metall eller av läder eller av dessa ämnen i förening, hårnålar med undantag av sådana, som bestå uteslutande av järn eller annan oädel metall, icke förgylld eller försilvrad; hårspännen, hårkammar och andra hårprydnader, kors, ringar, berlocker, urhakar, manschett- och bröstknappar, hattspännen; skärp- och skospännen med undantag av sådana, som huvudsakligen bestå av oädel metall, icke förgyllda eller försilvrade.

## Inkomstberäkning m. m.

i anslutning till förslaget till förordning om särskild skatt för vissa inom riket tillverkade varor, grundad på 1938 års tillverknings- och importvärden.

1	2	3	4	5	6	7
Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tillverkningsvärde <sup>1</sup> milj. kr.	Importvärde <sup>2</sup> milj. kr.	Skattesats % av värdet	Tillverknings-skatt 1,000 kr.	Import-avgift 1,000 kr.
ur 540	Fruksalt .....	1.0	<sup>3</sup> 0.2	20	200	40
ur 582: 2	Sprithaltiga putsmedel för läderarbeten	<sup>4</sup> .	0.1	10	<sup>4</sup> .	10
587, 588	Flyktiga vegetabiliska oljor, estrar etc.	<sup>3</sup> 3.5	2.2	20	700	440
592	Puder, smink, hudkräm och näskitt ..	} <sup>3</sup> 11.0	1.7	20	2,200	340
593	Lukt- eller toalettvatten, parfymers och kosmetiska medel .....					
596	Tvål, parfymrad, annan är raktvål, eller i formade handstycken etc.....	8.4	0.1	20	1,680	20
599	Ljus.....	3.1	0.2	10	310	20
604	Putsmedel, ej sprithaltiga, för läderarbeten eller skodon.....	1.5	0.1	10	150	10
1011-1015, 1017	} Vävnader innehållande silke .....	30.7	9.0	10	3,070	900
1079-1081, 1082: 2		} Band innehållande silke .....	<sup>3</sup> 0.7	1.6	10	70
1087	Snören och andra snörmakrarbeten innehållande silke .....	<sup>3</sup> 0.3	0.3	10	30	30
1089	Spetsar, spetsvävnader och tyll innehållande silke .....	<sup>3</sup> 0.4	1.0	10	40	100
1093, 1094	Strumpstolsarbeten etc. innehållande silke.....	31.5	2.5	10	3,150	250
1175-1177	Spånadsvaror i förening med finare metalltråd .....	<sup>3</sup> 0.3	0.4	10	30	40
1179	Hattflätor innehållande silke eller guld-dragartråd .....	<sup>3</sup> 0.1	0.2	10	10	20
ur 1185: 2	Skodon av lackerade eller bronserade skinn, väg. 750 g eller därunder per par	<sup>3</sup> 3.5	<sup>3</sup> 0.8	20	700	160
1186	Skodon av spånadsvara, innehållande silke eller finare metalltråd .....	<sup>3</sup> 0.5	0.02	20	100	4
1843	Elektriska metalltrådslampor.....	8.0	2.4	10	800	240
2044-2046	Etuier, askar etc., av läder eller spånadsvara etc. ....	<sup>3</sup> 0.5	0.5	10	50	50
2049-2053	Väskor, necessärer, portföljer, plånböcker etc.....	7.0	2.3	10	700	230
2054, 2055	Koffertar, kappsäckar etc.....	3.5	0.8	10	350	30
2056, 2057, ur 2058, ur 2059	} Leksaker, andra än av trä.....	<sup>3</sup> 1.2	<sup>3</sup> 3.1	20	240	620
2061		Masker, karnevals- och kotiljonsartiklar av papp eller papper.....	<sup>3</sup> 0.2	0.1	20	40
2062, 2063	Pärlor, oäkta samt arbeten därav ....	<sup>3</sup> 0.02	0.02	20	4	4
2064	Bijouterivaror.....	<sup>3</sup> 2.5	2.0	20	500	400
	Summa	.	.	.	15,124	4,138

<sup>1</sup> Efter avdrag av exportvärdet; se bil. 3. — <sup>2</sup> Se bil. 3. — <sup>3</sup> Uppskattat värde. — <sup>4</sup> Ingår i siffrorna för putsmedel, ej sprithaltiga.

Värdet i 1,000-tal kronor av utrikes handelsomsättningen år 1938 med fördelning på de huvudsakligaste ursprungsländerna för de varuslag, som äro upptagna i förestående förteckning.

Stat. nr		Import	Export	Stat. nr		Import	Export
<sup>1</sup> ur 540	Total .....	200	60	1089	Total .....	966	6
	Storbritannien ..	.			Tyskland .....	269	
	U. S. A. ....	.			Storbritannien ..	341	
					Frankrike .....	247	
<sup>1</sup> ur 582: 2	Total .....	60	—	1093/4	Total .....	2,518	263
	Tyskland .....	.			Tyskland .....	1,810	
	U. S. A. ....	.			U. S. A. ....	267	
587/8	Total .....	2,150	40	1175/7	Total .....	423	5
	Tyskland .....	637			Tyskland .....	94	
	Nederländerna ..	660			Frankrike .....	276	
	Storbritannien ..	198					
	Frankrike .....	284		1179	Total .....	187	2
592	Total .....	627	4		Tyskland .....	31	
	Tyskland .....	59			Schweiz .....	135	
	Storbritannien ..	190		<sup>1</sup> ur 1185: 2	Total .....	800	—
	Frankrike .....	261			Tyskland .....	.	
	U. S. A. ....	108			Tjeckoslovakien ..	.	
					Ungern .....	.	
593	Total .....	1,100	171	1186	Total .....	21	—
	Tyskland .....	69					
	Storbritannien ..	198		1843	Total .....	2,426	1,188
	Frankrike .....	692			Tyskland .....	1,039	
	U. S. A. ....	88			Nederländerna ..	582	
596	Total .....	114	52		Ungern .....	437	
	Storbritannien ..	34		2044/6	Total .....	459	9
	Frankrike .....	54			Tyskland .....	331	
599	Total .....	232	35	2049/53	Total .....	2,261	24
	Nederländerna ..	152			Tyskland .....	1,738	
604	Total .....	101	196	2054/5	Total .....	283	80
	Storbritannien ..	55			Tyskland .....	184	
1011/5, 1017	Total .....	8,967	298	<sup>1</sup> 2056/7 ur 2058/9	Total .....	3,100	170
	Tyskland .....	4,545			Tyskland .....	2,100	
	Storbritannien ..	447			Japan .....	500	
	Frankrike .....	1,504			Storbritannien ..	250	
	Italien .....	409					
	Schweiz .....	1,213		2061	Total .....	110	1
1079/81, 1082: 2	Total .....	1,588	10		Tyskland .....	92	
	Tyskland .....	1,141		2062/3	Total .....	15	—
	Frankrike .....	222			Tyskland .....	2,025	15
1087	Total .....	294	5	2064	Total .....	2,025	15
	Tyskland .....	109			Tyskland .....	1,234	
	U. S. A. ....	138			Tjeckoslovakien ..	596	

<sup>1</sup> Uppskattat värde.

## Inkomstberäkning m. m.

i anslutning till förslaget till förordning om särskild omsättningsskatt å vissa varor, grundad på 1938 års tillverknings- och importvärden.

1	2	3	4	5	6
Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tillverkningsvärde <sup>1</sup> milj. kr.	Importvärde <sup>2</sup> milj. kr.	Summa milj. kr.	Beräknat detaljhandelsvärde milj. kr.
ur 685: 1, ur 685: 2, 686—691	Pälsar, pälskragar, mattor och andra dyl. fullfärdiga persedlar med pälsverk till övertyg eller foder, andra än av fårskinn .....	<sup>3</sup> 17.0	<sup>3</sup> 2.5	19.5	27.0
999, 1000 1001—1005	Mattor, ej s. n., även försedda med sömnadsarbete eller fransar: innehållande silke .....	<sup>3</sup> 0.1	0.1	0.2	0.3
	av ull eller andra djurhår, utan inblandning av silke .....	2.1	8.6	10.7	14.0
1323—1325	Arbeten av guld, silver eller platina, ej hänförliga till stat. n:ris 1321—1322, även med infattade pärlor och stenar..	5.8	4.3	10.1	14.0
ur 1885: 1, ur 1885: 2	Radiomottagningsapparater och elektronrör därtill .....	<sup>3</sup> 19.0	<sup>3</sup> 7.0	26.0	35.0
1917	Velocipeder .....	27.7	0.0	27.7	38.0
1951	Kikare .....	<sup>3</sup> 0.1	1.7	1.8	2.5
ur 1954	Fotografikameror, väg. högst 3 kg per st. }				
1974 ur 1975	Vägg- och studsarur i foder; ävensom lösa urfoder: av alabaster, porslin etc.....	<sup>3</sup> 0.2	1.9	2.1	2.9
	av annat ämne med undantag av skeppskronometrar .....				
ur 1992	Grammofoner och grammofonskivor ....	<sup>3</sup> 0.9	<sup>3</sup> 2.0	2.9	4.0
	Summa	.	.	.	137.7

<sup>1</sup> Efter avdrag av exportvärdet.

<sup>2</sup> Med tillägg av tull.

<sup>3</sup> Uppskattat värde.

Värdet i 1,000-tal kronor (exkl. tull) av utrikes handelsomsättningen år 1938 med fördelning på de huvudsakligaste ursprungsländerna för de varuslag, som äro upptagna i förestående förteckning.

Stat. nr		Import	Export	Stat. nr		Import	Export
<sup>1</sup> ur 685: 1, ur 685: 2, 686/91	Total .....	2,200	40		Storbritannien ..	1,934	
	Tyskland .....	450			Ungern .....	1,014	
	Storbritannien ..	238			U. S. A. ....	2,794	
	Frankrike .....	277		1917	Total .....	7	1,564
	Tjeckoslovakien	400					
	Ungern .....	400		1951	Total .....	342	5
999,1000	Total .....	59	—		Tyskland .....	90	
	Iran .....	56			Frankrike .....	113	
					Schweiz .....	103	
1001/5	Total .....	7,192	67	<sup>1</sup> ur 1954	Total .....	1,300	6
	Tyskland .....	2,710			Tyskland .....	1,100	
	Nederländerna ..	375					
	Belgien .....	856		1974	Total .....	19	—
	Storbritannien ..	461			Frankrike .....	12	
	Tjeckoslovakien	635					
Iran .....	1,236						
1323/5	Total .....	3,788	90	<sup>1</sup> ur 1975	Total .....	1,600	68
	Danmark .....	301			Tyskland .....	1,350	
	Tyskland .....	2,738			Schweiz .....	150	
	Storbritannien ..	188					
<sup>2</sup> 1885: 1—2	Total .....	16,227	1,831	<sup>2</sup> 1992	Total .....	2,274	306
	Tyskland .....	4,342			Tyskland .....	769	
	Nederländerna ..	5,462			Storbritannien ..	1,030	

<sup>1</sup> Uppskattat värde.

<sup>2</sup> Siffrorna omfatta även delar.